

За змейовете
и вампирите,
за Марта,
за потомството

Величка
Настрадинова

**ВЕЛИЧКА НАСТРАДИНОВА
ЗА ЗМЕЙОВЕТЕ И
ВАМПИРИТЕ, ЗА МАРТА, ЗА
ПОТОМСТВОТО**

chitanka.info

– Някога, когато бях по-млада, знаех, че имам сила да внушавам, и се гордеех, че „предавам“ мислите и волята си, че мога да влияя. Доста по-късно разбрах, че това е себично, и почнах да се уча да „приемам“, да усещам и другите хора — радвах се на превъзходството си, докато не стигнах до горчивото заключение, че не аз съм най-ценният жител на планетата, че всеки човек е уникално произведение на природата и е достоен за възхищение — и след като се позамисли, Марта добави най-хлапашки: — Тая работа май не е много вярна, ама... хайде, от мен да мине. Нали е достатъчно, че не мисля само за себе си и ако не на всички, поне — на добрите хора... помагам. Все пак... съседни сме, на една планета живеем...

Но стига размисли и леност! Време е. И аз се вдигам на борба. И за огромно изумление, сполучвам да закрия завод „Оникс“. След победата първата ми работа е да отида в къщата, дето видях Лала и Лало. Звъня. Никакъв отговор. Отвъд оградата наднича съседка:

– Няма ги. От две години са в чужбина.

А зелената градина е изложила на показ пред слънцето всичките си багри.

– Кой им полива цветята?

– Отде да знам. Никой — прозява се съседката и недоверчивият ѝ поглед ме пъди. Но аз промушвам ръка през решетките на вратата, за да взема зеленясалата медна чаша, пълна с вода, където плава лист от лавър. Върху метала са гравирани думите *Virtuti et merito* — „За храброст и за заслуги“.

Новият свят, в който ще живеем, ще бъде по-прекрасен от Страната на изобилието. Когато станат богове, тези хора ще заповядат на Океана: „Върни това,

което погълна!“. И Океанът ще се усмихне сговорчиво, и рибите ще изнесат върху люспите си образите на потъналите градове. Заоблени вълни ще шепнат забравена реч. Руси пуми ще дойдат да ближат отстъпчивостта на Океана, за да се упоят и забравят дъха на кръвта. Отраженията на кораби със зелени криле ще бъдат претоварени от златен прах, бисери, скъпоценни пера, мед, пипер, листа от чипилин, плодове на тамаринд, айоте и папайо, кожи, звънтящи глинени съдове, маски, бяла царица, облекла, тютюн, викове на продавачи и шипове на виолетови звезди... Ще се разнесе мирис на смола и див анасон, крясък на папагали и оранжеви чапли... Оградите пред дворците на Слънцето ще се разсипят в сияещи зърна... и хората, които стават богове, ще запалят светилниците си с фитили от косите на Слънцето, за да разнесат блясъка на Разума, Смелостта и Любовта из ленивия мрак на Небето. Защото в Свещените книги е писано: „Аз рекох: богове сте“. И не може да се наруши Писанието.

Марта и Матьо Матеви са семейни, с деца... и без миг скука. На всеки ъгъл (особено из канализацията) ги дебнат съдби, че и светове за спасяване. А Маца Писанска нека да си мърмори — Матеви са решени да почистят дома си от чортелеци и съвсем между другото, да съучастват в опазването на всичко красиво и живо в другия техен дом: Земята.

~

Подобно на своята героиня Марта, Величка Настрадаинова се разбира прекрасно с деца и улавя за тях приключения като тези в „24 чисто нови приказки“ и „33 приказки и половина“. За по-порасналите деца са сборниците „Невероятната Марта“, „Белите на доктор Беля“ и „Госпожица Вещицата“, няколко исторически и съвременни романа.

„Хареса ми!“

(Лимбоник Експрес)

„Роман, който не се чете в метрото, за да не си изпуснете спирката.“

(Ели Таймс)

„Величка Настрадаинова е мъдрец — от Далечния Изток; или магьосница — от друг свят (от бъдещето на нашия?). Историите ѝ ме упойват — тъй мелодични са. И ме пробуждат — тъй размислящи са.“

(Уникал Ревю)

ВЕСЕЛИНА ВАСИЛЕВА

КАК ДА СТИГНЕМ ДО ДОБРИЯ КРАЙ

Драги читатели, предстои ви да отгърнете книга с приказки. Точно така, приказки. Приказки за деца и възрастни. Възрастните са опак народ — приказки, които успяват да ги учудят, възхитят или научат на нещо, се появяват рядко. А Величка Настрадаинова е успяла да улови тъкмо такива приказки.

Много нови са тези приказки. Те са за бъдещето, за времето, когато отново ще има вещици, магьосници, говорещи котки, ледени красавици и всякакви вълшебни неща.

Хората в бъдещето ще са доста подобни на нас. И те като нас ще обичат да разказват и да участват в приказки: вълшебни и мъдри, красиви и забавни, даже малко страшни... Както във всички приказки, я има надеждата за следващите поколения, а може би дори и за настоящото. И както във всички приказки, доброто ще победи.

Приказките, които ви чакат, говорят по въпрос от голямо значение — как да направим така, че доброто да победи? Там някъде в бъдещето проблемът е явно наболял, защото човечеството е упълномощило трима свои представители да намерят оптималното разрешение.

Спасителите на човечеството са двама мъже и една жена, които преди да станат спасители, са били Врагове номер 1. Който знае как мислят хората, няма да се учуди. Любезното човечество не е известно с доброто си отношение към тези, опитващи се да му окажат първа помощ. Да ви представя Триумвирата: тримата учени, които довчера са били мразени и хулени, а днес ще търсят начини за оцеляването на вида.

Госпожица Вещицата (скоро госпожа В.) е влюбена. Ако умеете да виждате най-съкровени мисли на хората, колко ли ще ви е трудно да се влюбите? Но нейният любим е красив — няма една грозна мисъл. Г-ца Вещицата има желание да помогне и на останалите, тези с грозните или празните мисли. Нейната любов към науката прераства в

любов към тези, за които прави наука. Не оставяйте това, дете госпожицата гледа на хората с отчуждение, да ви заблуди — тя е по-човечна от цяла манифестация манифестирани хуманисти.

Александър С. е дефиниран простичко — той е радостта, умът и светлината на Вселената. Когато някой е написал това за теб, този някой те обича много. Александър С. е обичан — не от този, от когото желае той, но е обичан. Освен това е преследван като диво животно. Ако си мислите, че най-могъщият ум е признат и уважаван, значи сте живели не сред цивилизовани хора, а с някое племе диваци дълбоко в джунглата. Умът на Вселената е обявен за луд, радостта на Вселената е помътнена, а светлината е на път да загасне. Той е бил мъртъв, но се завръща с помощта на приятел, с твърдото убеждение, че радостта не може да умре.

С името „доктор Беля“ се свързват широк кръг произшествия: от счупена стъклария до сриване на оръжеен завод. Ако аз бях на мястото на съпругата на доктора, когато полицията нахлува в къщата ми, бих се усмихнала с най-ангелската си усмивка и бих им казала „Вие търсите Беля. Вече не е тук“, само за да видя физиономиите им. А Беля дори не го е грижа особено за хората. Или по-скоро грижа го е, доколкото хората с дейността си засягат обичаните от него животни.

Какви са квалификациите на тези трима нетипични супергерои, за да спасяват успешно човечеството? Обичайното и необходимото. Докато вършат това, което могат, и онова, което трябва, те успяват да настъпят по мазолите полиции, правителства и индустрии. Те са неуловими, умират и се раждат отново и вървят след собственото си погребение. Не обръщат другата буза, когато някой се опитва да ги зашлеви с хуманност. Изтласкват границите на приетото, за да постигнат правилното. Обичат хората по свой безкомпромисен и лишен от преструвки начин, вследствие на което хората се плашат от тях и не ги разбират. Те са способни и мъдри, а когато довчера мяталите камъни по тях поискат помощ, им я дават, вместо да ги пратят по дяволите.

Изглежда, най-после човечеството, притиснато от обстоятелствата, е взело правилното решение за своето управление в лицето на Триумвирата. Както в една приказка народът на Амария издига президента Рой, единодушно и без избори, така и в пълно единомислие народите на Земята са дали властта на тримата. Няма

документ, дефиниращ техните правомощия, но няма и човек, който ще се противопостави на мерките, предложени от тях.

Което ни води до следващия проблем на дневен ред. Какво трябва да направят тези необикновени, изключителни и неповторими трима, натоварени със скромната мисия: „да съхраним човешкия вид, да го запазим от злините, които той сам е сътворил“? Много полезно се оказва да се допитат до приятелите си. Защото спасителите разполагат с такива. Например семейство Матев.

Матев си имат всичко каквото се сетите, и няколко неща, които въобще няма да ви хрумнат, минус скучно ежедневие. Домашната помощничка забърква любовни отвари, синът им е сгоден за ледена принцеса, а протеклата канализация изплюва създания от бъдещето. И въобще не питайте кой е подозрителният водопроводчик, с това дори съпрузите Матев не са наясно.

Матю Матев е известен писател, а Марта Матева е най-обичаната оперна певица на света. И като такава, е може би мъничко по-известна от своя тих и многострадален съпруг. Матю не е притеснен от факта. През повечето време. Понякога цветята от почитатели преливат в хола му — тогава прелива и инак обширното му търпение.

Освен прекаленото обожание към съпругата му и вдигането на шумотевица, когато работи, Матев рядко има повод за възмущение. Едно от нещата, които го дразнят до степен да протестира на глас, са литературно-плакатни лозунги като „За любовта и истината“. Матев се притеснява от твърдения, че някой притежава абсолютната истина и може да ви научи. Матев се притеснява от истини, които се побират на плакат.

За негов ужас, Марта има теория как да се спаси човечеството, и е убедена, че това не е никаква теория, ами „абсолютната истина“. Идея, безумно простичка и безумно трудна за осъществяване, която тя настоява пред Триумвирата да бъде приложена. С Марта Матева не е възможно да се спори, не само на сцената тя е примадона. Матю и тримата учени се виждат убедени да следват плана на Марта.

Не възприех намесата на Марта и Матю като някакъв вид конфликт между наука и изкуство. Напротив, за мен това беше едно от хубавите и за съжаление, рядко срещани такива послания — за взаимното допълване, а не взаимното изключване, на тези два начина

да създаваш. Не е и неочаквано, че Марта, която е обявявана за лекомислена дори от собствените си деца, измисля спасителната идея. Защото, ако внимателно се вгледаме в Марта, тя не е лекомислена — тя мисли като дете. Само за децата пътят към добрия край е очевиден.

Постепенно става ясно, че Триумвиратът и Матевите се борят, за да осигурят не развитието, а оцеляването на човеците и всички останали обитатели на планетата. Дори Маца Писанска, говорещата котка на семейство Матевите, се бои, че хората са на път да свършат света, но защо и как? В самото начало Маца изказва мнение, че хората твърде много „бързат, дразнят се и ругаят“. Нейният стопанин е дори по-конкретен: хората са недостатъчно справедливи, миролюбиви и общо взето твърде малко разумни. Не че липсват миролюбивите, но войни продължават да се водят. И разумните и справедливите ги има, някъде там сред многото други. Или цялото човечество ще стане „такова, каквото трябва да бъде“, или ще трябва да си отиде, а Вселената ще продължи по своя път, без да рони твърде много сълзи. Защото, ще спомене Марта, не е възможно някакво си смахнато човечество да попречи на вселенската неумолима склонност към движение и растеж.

Няма да ви разкрия разрешението, предложено от Марта, което ще доведе до добрия край. Вместо това ще завърша с една възможна истина, която не може да се събере на плакат.

Романът „За змейовете и вампирите, за Марта, за потомството“ е написан в период, когато думите „глобална промяна на климата“ все още не бяха сложени заедно или поне не се чуваха толкова високо и не се усещаха тъй притеснително. Настрадали пише през 1999-а „планетата е отровена и опустошена, животът е застрашен...“. Защото на мислещите хора отдавна им е ясно наличието на причинно-следствена връзка — когато причиняваш неразумности, следствията ще се обърнат и ще те ухапят.

Престанете да мислите, като ви говоря. Пренесете се до един ручей, а може и река или езеро. Слушайте как шумоли водата, гледайте как си играе слънцето по повърхността, потопете ръката си и вижте колко е студена водата и колко е копринена. Гребнете и пийте от шепата си. Почувствайте как сте живи.

Докато пиете, си представете завод за пластмасови бутилки. Може и да се казва „Оникс“. Защо ви е да си го представяте? Ами

защото бутилираната вода е необходима в наши дни: за последен път видяхте чешма в града, когато бяхте в детска количка; след три часа в колата в километрично задръстване на път за работа се ожаднява; кой ти пази пластмасовите бутилки, те дори след еднократна употреба се вмирисват; с метални бутилки или термоси никой работещ човек няма време да се занимава. Подобни са необходимостите. След като ви обясних защо са ви пластмасови бутилки, не ви трябва да знаете как се произвеждат и как се разграждат. Знаете как изглежда пластмасата, знаете как мирише, как се усеща. Представете си, че пиете пластмаса. Преглътнете. Тя е смесена с водата отдавна.

Сега започнете пак да мислите. И се запитайте разумно ли е да очакваме, че реките ще разтворят неограничено количество боклук, атмосферата ще поеме колкото е необходимо отровни газове, а след всеки военен конфликт ще има достатъчно оцелели да започнат отначало. Какво би трогнало хората да се замислят, че Земята не може да поддържа безмерна алчност, прекомерно бездушие и абсолютна глупост от страна на уж най-еволуирания населяващ я вид?

Песента на Марта? Музиката на Винех и романите на Матьо? Науката на Триумвирата? Достатъчно ли е? Явно не. От почти едно столетие учените се опитват да кажат на хората, че планетата Земя е затворена термодинамична система. Ако вътре в нея се произвежда зло и то не се премахва по някакъв начин, злото и последствията от него ще се натрупат. И ще ни затрупат. От много повече столетия художници, писатели и музиканти се опитват да доведат Ренесанс в мисленето на хората, да ни покажат красотата в „да бъдем“, а не „да имаме“.

Добрия край го има само в приказките. Той е художествен похват, измислен, за да заспят децата, без да ги е страх от нощта. И децата ще спят, докато възрастните се въртят в леглата, понеже ги е страх от утрешния ден. Вместо да се запитат как да вървят нататък, към добрия край, и отвъд.

Веселина Василева

I. ТРИМАТА ВЕЛИКИ

„Хората са като реките: с най-големите от тях далеч не винаги е приятно и лесно да се живее в съседство.“

Ван Дайк

– Това, че са трима, не подлежи на съмнение. Но дали са велики наистина? — каза певицата Марта Матева. — То и за мене приказват, че съм велика.

Нейният благоверен съпруг, Матьо Матев — известен не само като писател, но и като безмерно сговорчив и търпелив човек, реши да поясни:

– Те са тримата избраници на човечеството, Мартичка...

– Триумвират — отсече Марта. — Открай време нямам доверие на триумвиратите. Все някак си от трима остават двама и се сбиват накрая. Виж Помпей и Цезар, виж Марк Антоний и Октавиан Август.

– Какво да ги гледам — кисела усмивка „украси“ устата на Матев. — Ти, Мартичке, въобще не признаваш времето. За Цезар и Антоний говориш, като че са ти били състуденти, а не дай си боже, въпросът да опре до Жана д’Арк или Бернар Диас дел Кастильо, с тях си била в най-близка дружба още от детската градина.

– Ти пък си много... едностранчив. Възприемаш отношения само с живи хора. А обективно погледнато, колко са приятелите ни измежду съвременниците? Десет, дваисет... хайде, да речем — сто души. Докато всред мъртвите те са хиляди. Кой ти е създал азбука, за да пишеш и да се препитаваш по този начин? Свети свети Кирил и Методий. Кой ти е изработил вкус и стил? Омир, Данте, Бокачо, Рабле...

– Стилът ми е доста различен от този на Рабле — успя да вметне Матев.

– Добре де, хайде да не търсим точно кой те е поучавал. Аз за себе си мога да кажа само, че не бих могла да бъда това, което съм, без Гвидо д'Арецо, Бах, Моцарт, Перголези, Вагнер, Верди и... и... и най-вече без моя любим, обожаван Алесандро Скарлати.

– Да. Най-изящният, прекрасният, божественият Алесандро Скарлати, който на всичко отгоре е красив почти колкото Александър С.!

– Твоите ревности би трябвало вече да стихнат. Ние сме съпрузи на почтена възраст, със син-годеник и почти пълнолетна дъщеря.

Тук вече Матев не издържа. Скочи иззад „патриаршеския трон“ — така Марта наричаше стола до писалището му, заразхожда се из кабинета и захвана да излага становището си:

– А как, моля, да стихнат, когато жилището ни е пълно с цветя, изпратени от твоите обожатели?

– И какво? Обичат ме хората, пращат ми — безгрижно отвърна Марта.

– Препрочутият професор доктор Беля е готов да прелети Индийския океан, за да дойде да вечеря с тебе...

– С нас — уточни Марта. — И у нас.

– Току-що споменатият Александър С., който бил красив почти колкото Алесандро Скарлати, пристига от друг континент, за да падне в нозете ти...

– А чий приятел е Александър — мой или твой? — попита Марта с най-невинен глас, престана да поглежда с любопитство през прозореца, насочи се към терасата и оповести:

– Гледай я ти моята приятелка Маца Писанска. Хвана си плячка и на всичко отгоре има горещото желание да ми услужи с тази мишка или поне да ми я даде назаем за малко...

Матев обиден изръмжа:

– Непоносимо е! От двацет и пет години се опитвам да проведа един нормален разговор със собствената си жена и това никога не ми се е удало.

– Не си единственият мъж, който вопие по този повод — констатира Марта, излезе на терасата и захвана „да засрамва“ котката: — Я се погледни! Такава си хубава, шарена и голяма! И да се полакомиш за едно ситно, сиво и глупаво мишленце! Настоятелно те съветвам да го пуснеш, ако все още държиш на мнението ми, разбира

се. И не ти ли идва наум, че ме злепоставяш? Искаш цял свят да помисли, че не те храня достатъчно.

Маца Писанска гледаше с недоволство „приятелката“ си, явно никак не ѝ се искаше да изостави нещо, заради което бе пропиляла толкова труд и време.

Марта не пестеше красноречие:

– Това е въпрос на чест, на милосърдие, на добри намерения и взаимно зачитане — и внезапно тонът ѝ стана ядовит: — Не ми примигвай, не се прави на недоумяваща и пусни горкото мишле!

– Няма! — отсече котката.

Мишлето се възползва от това, че тя употреби устата си за повъзвишени цели, и изчезна светкавично.

Марта занемя, постоя втрещена, после с усилие раздвижи устни:

– Матю, чуваш ли я?

– Какво има за чуване?

– Но тя ми отговаря!

– Голяма работа! — Матев опита да бъде невъзмутим. — Сякаш ти се случва за първи път! Доколкото си спомням, малко след като се оженихме, котаракът Балтасар, любимецът на нашия съсед Каспарян, също се опита да разговаря с тебе.

– Нищо подобно! — възкликна Марта. — Първо, не котаракът говореше, а неговият стопанин. Аптекарят Каспарян беше и вентрилог. Но да не се отклоняваме. Аз не се възмуцавам от това, че тя говори, а защото е крайно непочтителна. Как така ще ми отговаря „Няма“!

– Еее... доколкото си спомням, имаше една котка в град Баку, която бе почнала да говори с хората по подобен начин.

– Това не е никакво оправдание. Говорещата котка от Баку може и да е невъзпитана, но това не може да се каже за госпожа Писанска.

– Не! — важно потвърди котката.

Матев се сепна. Той едва сега осъзна, че Марта не се е пошегувала според обичая си. А тя вече искаше обяснение от котката:

– Тогава как да разбирам поведението ти?

– Изнервена съм.

– Ха! Че от какво? — се удиви Марта.

– От хората.

– Искаш да кажеш — от мен?

– Не.

– Ами тогава?

– От другите.

– И защо?

– Бързат. Дразнят се. Ругаят — без ни най-малко притеснение направи преценката си госпожа Маца Писанска.

– И какво те засяга тебе това?

– Ще свършат света.

– Как тъй ще го свършат? — строго и недоверчиво погледна Марта.

– Защо тогава правят Триумвират? — Котката гордо вдигна опашката си, извита като въпросителен знак, и се оттегли с достойнство.

Марта я изпрати с поглед и възви глава към мъжа си:

– И някои ще ми говорят, че това било безсловесна твар. А тя се научила дори да подслушва. Представяш ли си? Аз ти мърморя насън: „Матю, целуни ми ухото, защото ми е стреснато, шаркаво и сипаничаво“, а тя си мре от смях и си казва: „Тая, моята господарка, дори не умее да говори нормален човешки език“. Ще трябва да я заведа на зоопсихолог.

– Какво? — успя да се опомни Матев.

Марта съобрази, че той не е схванал къде е краят на цитата, и поясни:

– Искам да кажа — аз да заведа Маца на зоопсихолог, а не тя — мен.

– Излишно ще е — мрачно отвърна Матев. — Навярно иде краят на света. Котки проговарят, извънземни се разхождат по тази многострадална планета, хора от бъдещето и лемурийци от миналото делят пространствата, паралелни другоизмерни цивилизации се вместили в човешкото битие... Какво още може да се случи? Можеш ли да измислиш? Освен да дойде най-после този край, да се разпаднем на съставните си атоми и да спре това тягостно превръщане на материята, наречено живот. Но аз все се питам: кому е нужно това — да затваряш вечния движещ се дух в грубата клетка на материята? Да заставяш семето да кълни, да дава плод, и пак, и пак, милиони пъти да се повтаря това и всичко да се самоусъвършенства, да се грижи за потомството си и за разпространението на своя вид — от глухарчето до

„венеца на Твореца“ — човека... Да, да... кому е необходимо вечното превръщане? И защо всичко трябва да се движи?

– Небесните тела ги крепяла „всемирната любов“ — притеглянето, животът се възпроизвежда чрез земната любов... привличане, привличане, привличане... Хм. Все някой е измислил тази безотказна система...

– Ако си решила да ме наведеш на мисълта за световния творец, ще ти напомня, че аз все още съм атеист, макар и доста разколебан.

– Разколебай се окончателно, ако обичаш. Не връзвай разума си с предварителни, и то неизмислени от тебе постулати. Приеми, че много неща, които стоят извън нашите представи и, засега, извън обсега на науката, могат да съществуват, без да се съобразяват с твоето скъпоценно мнение.

– Ох, Мартичка — отчаяно въздъхна Матев — знаеш, че дори и след четвъртвековен семеен живот трудно те възприемам като мислителка, загрижена за хода на вселенския живот.

– Знам, знам — засегнатата отвърна Марта. — Аз мога да спасявам човечеството от набезите на враждебни чуждопланетници, да се вметвам в плановете на разни бъдещи и отдавна отминали цивилизации, да измъквам преданите ти приятели от лапите на смъртта... но не ми подхожда да размислям върху подредбата на света и живота.

И внезапно весели огънчета пламнаха от зениците ѝ:

– Пък какво ли съм се запритеснявала, всъщност, за света и живота? Свят светува. А на животът му се живее. На мен пък ми е интересно. На, всеки ден стават чудеса! Отде ли ѝ дойде наум на Маца Писанска да проговори? И то със загадъчни мистични речи: „Правят Триумвират“. Как ѝ се побра в устата? Но... всъщност... ние говорехме за този Триумвират...

– По-точно, ти нарече така тримата велики избраници на човечеството.

– Все някой трябваше пръв да свърши тази работа — измърмори Марта. — И какво от това? Да не би да е обидно? И кои са те, та ще се обиждат, без да ме познават?

– Сигурна ли си, че не те познават?

– Е, може и да са ме слушали, мен кой ли не ме е слушал — с преднамерена комична гордост вирна брадичка Марта. — Но хайде,

изпълной камъчето. От час и половина се опитваш да ми кажеш нещо удивително, а все не можеш.

– Няма нищо удивително. Първият измежду равните е Александър С.

Марта възторжено плесна с ръце и обясни:

– Ако ми подхождаше и ако не ме мързеше, бих изпълнила танца на победата и радостта, широко разпространен сред племето Онго-бер. Браво, браво. Това човечество най-после е разбрало кои са достойните му представители. Но впрочем, кои са другите?

– Професор доктор Беля и госпожица Вещицата, пардон, госпожа V.

– Че защо тогава Александър ще бъде пръв?

– Защото името му почва с буквата А — с безизразен глас поясни Матев.

– Моля, когато ще ме съсипваш, прави го по-внимателно — недоволно каза Марта. — Днес ми поднасяш баналности по един такъв начин, като че ли ми съобщаваш епохални открития. И госпожа V, и Белята, и Александър отдавна направляват света, всеки според умениято и силите, с които разполага.

– Но никога не са го правили заедно, с обединени усилия и никога не са били упълномощавани официално да го вършат.

– И мен никой никога не ме е упълномощавал, пък колко работи съм свършила! — похвали се Марта съвсем детински. — Що ли не направя аз един списък на чудесата, които са се стоварвали върху бедната ми главица?

– Ти самата си едно чудо чучулато. Господ да ми е на помощ...

– О, той вече споменава Господа! Напредък! — отбеляза Марта и продължи: — Какво толкова ми е чудесното? Че майка ми ме е родила след петдесет и петата си година и след като цялата съвременна медицина е била категорично убедена, че такова нещо въобще не може да ѝ се случи? Ами нà, случва се понякога. А моят възхитителен баща...

– Мартичка, не ми напомняй рода и произхода си. А ако държиш да притежаваш документация за тъй наречените твои чудеса — моля! — те са широко отразени в творчеството ми.

– Като че ли — да... Но... доста хаотично. А някои дори не са използвани. Например случаят с болните от фиторея. Докато

ескулапите си блъскаха главите над серуми и всякакви други церове, аз взех, че си разказах сънищата на професор Жлебински и той изведнъж се сети, че неговият апарат „Актинос“ може да въздейства чрез лъчите си...

– Мартичка, какво те е прихванало днес? Ти нямаш обичая да се самоизтъкваш, нито пък се впускаш в спомени. Наистина, отде у тебе това странно поведение?

– Сигурно си има причина. Засега не мога да я открия, но се надявам, че тя сама ще се покаже.

– Като мишка из брашно! Аз веднага мога да ти съобщя повода за твоето скрито раздразнение, което взема у тебе вид на хлапашко перчене. Ти дълбоко в себе си си засегната, че не си измежду тези трима велики. Намираш, че си помогнала на човечеството в съдбовно важни моменти, а то, представете си, никак не е забелязало и не храни и капка благодарност към неговата спасителка Марта Матева.

– Матьо — разтревожена го прекъсна Марта — Матьо, знаеш, че не съм преславна. Наистина ли мислиш така за мене?

– Това е съвсем различно — не отстъпи той. — Ти имаш достатъчно слава, отдавна не ѝ се радваш, нито я забелязваш. Но считаш, че не е справедливо твоите заслуги към човечеството да бъдат подминавани. А не може да е другояче, тъй като те не са известни никому. Е, може би на мене и на още пет-шест души. Освен това, каква заслуга беше например твоето непростимо лекомислие при срещата ни с доброжелателно настроените извънземни? Те искаха да помогнат на хората, те ни разрешиха да им зададем един въпрос, който е от капитално значение за човечеството. И докато моят мозък щеше да се разпадне от напрежението да прецени кое е най-важно, ти безгрижно ги попита как би изглеждало животинче с име Ушо-Кожушо. И тъй, аз изгубих съзнание, възстановявах се шест месеца, а ти получи фигурка на животинче, което би могло да носи името Ушо-Кожушо.

– И какво? — проговори Марта с глас на наказано дете. — Животинчето си е много хубаво. На, стана емблема на световния детски съюз. Да не говорим пък колко му се зарадва някога си Борис. После и Мария много го обичаше и дълго си игра с него.

– Е, щом поставяш забавлението на децата си по-високо от човешкия просперитет, няма защо да се чудиш, че човечеството

недооценява спасителните ти операции, които от време на време провеждаш в негова чест.

– Но аз винаги имам силно желание да върша добро. Какво съм виновна, че съм с такъв един невъзможен характер? Сигурно ти е непоносимо трудно да живееш с мен. И въобще, как ли ме изтрайваш?

Да, тази Марта винаги успяваше да разнежи хората. Сполучи и този път. Нейният възлюбен съпруг я прегърна, погали раменете ѝ и захвана да я успокоява:

– Не говори така, Мартичка. Знаеш, че те обичам, знаеш, че животът ми с тебе е... приключение. И не приемай упреците ми така болезнено. Ти наистина вършиш огромни услуги на земните жители. Кой разгада тайната на Бермудския триъгълник? Ти. И оттогава там нищо не изчезва.

– Не съвсем нищо — Марта веднага използва случая, за да възрази. — Завчера четох, че когато пътувала по онези морета, на една арабска принцеса ѝ изчезнали бижутата.

– Да, но те били застраховани, така че ти не бери грижа за арабската принцеса — усмихнато съобщи Матев.

– Как да не бера грижа? Аз съм част от този свят и не мога да понасям, когато някой някъде из него безобразничи. Независимо дали е земен или извънземен жител. Аз по цели нощи не спя, терзя се, а те ежеминутно вършеят като луди крави. И хич не се интересуват какво ми е на мене състоянието. Ето, и децата ги няма. А вече е късно. Ти, като глава на фамилия, няма ли да ми обясниш къде се е разпиляло съдържанието на този дом? Дори Маца Писанска не се окадява...

– Окадявам се! — обади се глас иззад прозореца и небезизвестната госпожа Писанска се показва доволно окадена.

Марта хлъцна. Нейната чиста, лъскава, копринена котка имаше вид на коминочистаческа четка.

– Къде си се подредила така? — скърши ръце Марта.

– Подредиха ме — поясни Маца. — Подредиха ме в камината.

– Кой?

– Чортелеците.

Марта безмълвно потърси с поглед помощ от своята опора в живота — силния мъж Матев.

– Мацо, изразявай се разбираемо — опита да овладее положението той.

– Окадиха ме чортелеците — натърти Маца и добави: — Ти ги знаеш.

– Какви чортелеци? Откъде ги знаеш? — Марта се извърна към съпруга си, възмутена от факта, че на него му е известно нещо, преди тя да го е научила.

– Но, Мартичка, това са фантазии. Това са... от старите ми ръкописи. Някога бях направил няколко приказки. В една от тях се говори за чортелеци. Те са нещо като малки дяволчета. Виреят само в Родопите. Напомнят на... палави духове.

– Досега единствено с палави духове и чортелеци не съм се срещала — заяви Марта.

– И те така казаха — се включи в разговора Маца Писанска.

– Къде са те? — войнствено поде Марта.

– В комина.

– Сигурна ли си?

– Съвсем.

– Значи, чортелеците не виреят само из Родопите — извади заключение Марта. — Матю, вземи си бележка. Не е зле да ми дадеш тази приказка, за да се запозная по-обстойно с техния нрав.

Матев почти бе поласкан:

– Разбира се, с удоволствие. Ето я там. Зелената папка. А аз ще окъпя мадам Писанска, докато ти четеш.

– Ха! И прислужницата е липсвала от този дом, както забелязвам.

– Поиска да иде на театър.

– Как ли не! — отново се намеси котката. — Целува се с водопроводчика.

Съпрузите Матев и Марта изпратиха с тактично мълчание тази реплика, после Марта отклони разговора:

– Тебе да не би чортелеците да са те научили да приказваш?

– Фу! — изфуча Маца Писанска с велико презрение. Матев се опита да я вземе, без да изцапа дрехите си, понесе я към банята и захвана да я увещава:

– Ще видиш, нищо няма да ти стане...

– Като че ли не се мия постоянно — опита да се измъкне котката.

– Ще те окъпя внимателно, с много малко вода.

Госпожа Писанска разбра, че няма да се отърве, и изсъска.

– Само да ми паднат!

– За чортелеците ли споменаваш? — се заинтересува Матев. — Може би твърдиш, че наистина ги има?

– Що не си изчистиш комина? — Маца стана съвсем нелюбезна. — Вместо да ме къпеш!...

– Мислиш ли, че ще изчезнат след почистването?

– Поне ще станат черни като мен.

– А иначе какви са?

– Тъмносивкаво-кафеникави.

– Много точно определение — похвали я Матев, докато изцеждаше шампоан върху гърба ѝ. — А сега се постарай да не се дърпаш, да не мяучиш, да не ми хъкаш...

И той заработи с душа.

Госпожа Писанска изпълни молбата му с известни уговорки — без да се дърпа, да мяучи и да хъка, в даден момент внезапно се изтръгна от ръцете му и се покатери по завесата, като ръсеше едри парцали сапунена пяна след себе си. Матев я погна с подвижния душ и... всъщност не се разбра точно кой кого къпе. След като процедурата бе доведена до някакъв край, започнаха увещанията относно изсушаването с хавлия и сешоар.

В това време Марта, излегната на дивана, смучеше парченце пчелна пита и четеше.

Марта довърши приказката малко преди Матьо да внесе на рамото си изсушената и разкрасена мадам Писанска.

Марта се развесели, взе котката в скута си, целуна измокрения си съпруг и каза:

– Брей! Ти си бил много „фолк“ бе, Матьо, и си доста възрожденски. Не подозирах. Имал си, значи, и такива тенденции в творчеството си. Защо не си ги развил? Сега са модни.

– Само да искам. Ти знаеш ли какви ми ги наприказва тая дама, докато я сушах? Според нея нашата градина е нещо като бална зала или дискотека за разни самодиви, нимфи, феи или дриади. В зимника живее караконджо и отглежда хлебарки.

– Хлебарки! — писна Марта. — Веднага да ги напестицидиш. Това е единствената жива сган, която не мога да търпя!

– Срещу въпросния караконджо, искам да кажа, в срещуположния ъгъл на избата, пък се бил инсталирал един симпатичен домашен дух, който не само подкрепял устоите на къщата,

но и пъдел хлебарките и мишките. Само дето си имал малка слабост — от време на време счупвал по някоя бутилка, за да си пийне винце. Пък аз се чудех защо така ми се пукат бутилките на умерена и постоянна температура.

– Този дух заслужава да бъде почерпен, аз лично ще се погрижа — рече Марта. — И още нещо да се въди наоколо?

– Едно маломерно таласъмче в пощенската кутия. Страшно ученолюбиво. По цели нощи чете забравените вестници и затова не прави пакости.

– Как ли ги чете на тъмно?

– Таласъмите, доколкото съм осведомен, виждат като котките...

– Как ли не! — се обади Маца Писанска. — Ние виждаме и денем. А той денем въобще не се вижда.

– Гледай какви ценни сведения! — Марта погали котката и я зави с шала си. — Стой сега мирно, докато изслушам господаря ти.

– Господар! — не миряса Маца. — Аз съм му господарка. Кой на кого отваря вратата, а?

Марта я натика под шала и заповяда:

– Докато задавам въпроси, ти ще мълчиш! И какво още, Матьо?

– Някакво си тралала. Съвсем непозната за фолклора персона. Стои на ветропоказателя, когато няма вятър, а когато има, се крие в основата му и пее: „Тралала, тралала“.

– Аха. Навярно заради това ветропоказателят скрипти. Я, моля ти се, намери някой храбрец да се качи на покрива и да намаже с машинно масло този ветропоказател.

– Няма защо да търся. Твоят собствен син с удоволствие ще осъществи операцията.

– Ама него още ли го няма? — сети се Марта. — То бива и бива любов, но чак толкова!

Матев присви очи и подхвана заядливо:

– Интересно. Госпожата се безпокои за пълнолетния си и як като зубър син. И пет пари не дава за крехката си дъщеричка.

– И четири пари няма да дам. Чух я как се прибира, още докато ти къпеше Писанска. Влезе си в стаята и се спотайва, за да не я каним на вечеря. Въобразила си е, че има склонност към пълнеене.

– Тая ръжена сламка! Тя трябва да носи вместо шапка чугунен тиган на главата си, за да не я отвее зефирът.

Матев измъкна Маца изпод шала и я помоли:

– Щом можеш да говориш, свърши и ти поне една работа — повикай Мария на вечеря. На тебе, надявам се, няма да откаже.

– Няма да ида! — И като забеляза, че Матев е обиден, поясни: — Тя слуша.

Вратата се отвори и в рамката ѝ като на картина се показа Мария, или както бе всеобщо известна — малката Матева. Тя церемониално сне лъскав тиган от главата си, направи реверанс в три стъпки по правилата на испанския двор и поздрави:

– Аве, Цезар, тези, които ще бъдат отнесени от зефира, те поздравяват! — след което падна на колене пред майка си, поднесе ѝ тигана като огледало и удари чело у пода в позата на китайска робиня. — О, господарко на Поднебесната империя, красотата ти сияе поослепително от Слънцето.

Матев изръкопляска пресилено:

– Браво, браво. Защо ли ѝ трябва на прислужницата да ходи на театър? Имаме си го вкъщи.

– Ха! Театър! — се обади Маца.

А Мария набързо се надигна и попита:

– Добре ли чух?

– Съвсем добре — отвърна Матев — госпожа Писанска, изглежда, отдавна е хранила възжеления да слиса прогресивното човечество.

– А непрогресивното? — поиска уточнение малката Матева.

– То няма как да бъде поразено. Вярващите християни ще я обявят за чудо Божие, мюсюлманите — за говорещ демон, да кажем, будистите — за превъплъщение на стар и учен дух, а някои диви племена може и да я обожествят.

– Че нали някога в Египет е имало богиня-котка. Бубастис. Оха-ха! Мацинка, сега ще ти лепна още едно име — Бубастис. Не ме гледай недоволено, тя е била богиня на радостта. На галено ще ти викам Буба.

– Буба! — едва изплю звуците Маца Писанска. — Аз да не съм кучка!

– Аз пък да не съм коя да е, та ще ми опонираш? Още не съм те обожествила, Буба такава!

– Само котка-божество липсваше на този кротък дом! — мрачно поде Матев. — Писанска току-що ми обясни, че тук навсякъде гъмжи

от самодиви, феи, дриади, нимфи, духове, караконджули, малобагаритни таласъмчета и някакво си тралала, което виси на ветропоказателя.

– Бубо, ти си малко „тралала“ — й каза Мария.

– Ти пък си голямо „тралалала“ — отвърна Маца-Бубастис Писанска и се вмъкна под Мартиния шал.

– Забелязахте ли? — се обърна Мария към родителите си. — Оказа се, че аз съм голямо „тралала“ в току-що споменатия кротък дом. И с какво ли трябва да се занимавам в битността си на голямо „тралала“? Не ми се виси на ветропоказателя.

– Що не изчистиш тези гадни чортелеци, а? — предложи Маца Писанска изпод шала.

Наложил се да бъде обяснено и на Мария кои са чортелеците и имат ли те почва у нас. Тя рече:

– Я не ме баламосвайте и кажете как го правите този номер с госпожа Писанска.

Матев вдигна очи към небето, но тъй като никаква помощ не дойде от там, той само рече:

– Не е ли все пак време за нашата среднощна вечеря?

– Аз няма да вечерям без Борис — оповести Марта.

– Тогава що не почистиш чортелеците? — се дочу гласът на Маца.

– Това четириногото ми действа както Катон — на Римския сенат. Нали той беше, дето все повтарял: „Картаген трябва да бъде разрушен“, та „Картаген трябва да бъде разрушен“? — попита малката Матева и се обърна към Писанска: — Ти как предлагаш да стане почистването на чортелеците?

– С онази гнъсна прахопищялка.

– Ооо! Готова си да изтърпиш дори гнъсната прахосмукачка, само и само да премахнем гадните чортелеци. Те — какво? Нащипаха ли те, или ти подвикваха непристойни закачки?

– Напудриха ме.

– Със сажди — поясни Марта.

– И с пух от онази гургулица, дето ми се подиграваше.

– Охо! Гургулицата ти се подиграваше! — разсмя се Мария. — И как?

– Викаше ми „гу-гу“.

– Да. Сериозна причина, за да я изядеш — смръщи вежди малката Матева. — Ами ако аз изведнъж реша, че ти ми се подиграваш, наричаш ме „мяу“? И взема, че те изям?

Маца я погледна уплашено и се шмугна под дивана. Мария се просна на пода и продължи:

– С ориз и с гъби. А може би — с дафинов лист, вино и праз?

– Не ти подхожда да плашиш хайванчето — уморено каза Марта. — Не забравяй, че то все пак е хищник и по законите на рода си е длъжно да ловува.

– Някои хора имат необяснимо поведение — влезе в разговора Матев. — Само преди час-два или... пет, да кажем, ти, Мартичка, упрекваше същото „хайванче“, защото то си бе уловило мишка. От твоите речи произлезе всичката бъркотия с говорещи котки и чортелеци. Ако не беше действала толкова безцеремонно. Маца никога нямаше да проговори...

– Брееей! — дочу се изпод дивана.

– А за някакви си чортелеци и дума нямаше да стане...

– Брееей! Нека те да те окадят, пък да видим тогава.

– И въобще, хайде да престанем да се правим на дивни и чудни, да седнем най-после да вечеряме...

– Върна ли се прислужницата? И Борис го няма още. Няма да ям! — заяви Марта.

– Добре. Не яж — със съскаща любезност се съгласи Матев. — Ние пък ще ядем. Вечерята е студена и е сервирана отдавна. А на тебе ще ти пожелаем лека нощ и приятни сънища.

– Да, много приятни! — Марта седна до рояла и запя старинен романс „Прогонихте съня от моите очи“.

– За бога, престани — събра молитвено пръсти мъжът ѝ.

Ръцете на Марта се отпуснаха като попарени цветя. Гласът ѝ секна. Недоумението и тъгата, с които погледна съпруга си, го накараха да каже:

– Не, Мартичка, не мисли, че са ми дотегнали твоите среднощни песни. От времето, когато приспиваше децата, та и до днес най-чистото ми удоволствие е да чуя как гласът ти залива тъмната градина. Но работата е такава: Маца твърди, че самодивите, вилите, феите или нимфите танцуват само когато ти пееш.

– Дори когато пея ария от Хендел?

– Тогава танцуват бавно — се обади госпожа Писанска като че изпод земята.

– Значи, няма спасение — те може би ще танцуват и „Полиелея“ на свети Йоан Кукузел?

– Стига да го пееш ти — подчерта Маца-Бубастис Писанска.

– Бубо! Не се подмазвай! — я смъмри малката Матева. — Няма да развращаваш чрез ласкателства хубавата ми майчица. Хайде с нас на вечеря! А ти, маменце, си пей романси колкото ти иска душата. Щом на някого му се танцува, нека танцува. Нали от това вреда няма?

– Няма — потвърди Маца.

– Вече ми се отця — се оплака Марта. — Ще си легна. Макар че вие „прогонихте съня от моите очи“.

– Не е беда, Мартичка. Ще ти дам да прочетеш подходяща приказка, тъкмо съм те хванал за ревностен читател.

– Дай — унило се съгласи Марта и Матев бързешком втична в ръцете ѝ приказка.

Марта се усмихна, прочете заглавието „Градът на прогонените сънища“, помисли си: „Толкова недосънувани неща има по света, а аз си губя времето да стоя будна“, прегърна възглавницата и заспа.

II. ГОНЕНИЯТА НА ЧОРТЕЛЕЦИТЕ

„Котараци-мускетари мислят нова философия, диогенстват покрай гарата сред отпадъците в кофите.“

Румен Денев

Звън на счупено стъкло я събуди късно сутринта.

„Станали-нестанали от сън и захванаха да трошат“ – й мина през ума в просъница. Долови предпазливи стъпки, тиха музика и се разсъни съвсем. Леглото на Матев беше празно. „Почнали са закуската без мен“ — констатира тя и се надигна.

Докато се къпеше, гласовете в трапезарията станаха гръмки, от време на време заглушавани от гласа на Борис. Марта облече кадифена, обвезана със сърма домашна роба и се появи, подобна на Савската царица.

Мария се хвърли на колене пред нея:

– О, господарко на сънищата, звездите бледнеят пред красотата ти.

– Добро утро, Мартичка — скромно поздрави Матев и я целуна.

– Добро утро, госпожо — почтително каза прислужницата.

А Борис вдигна майка си с една ръка, завъртя я около себе си и провъзгласи:

– Ура! Най-последно ти се събуди! Ела ми на помощ, майко, тази тълпа тук се е побъркала. Убеждават ме, че Маца снощи е разговаряла с вас.

– И какво от това? — неопределено каза Марта.

– Как — какво? От час и половина те опитват да я интервюират относно някакви си чортелеци, а тя си лочи млякото, катери се по завесите, стои, гледа ги и навярно им се чуди на ума.

– Мадам Писанска! — строго подзе Марта. — Ще беседваш ли с нас или не?

Никакъв отговор. Борис се разсмя наново, а Марта отсече:

– Ако щеш! — и седна да закусва.

Матев с укор погледна котката:

– И това, след като цяла нощ ме увещаваше да напръскам камината с антикомарин? Да запала огън и да хвърля в него сушена комунига, тинтява и вратика? Да изтичам до най-близката църква, да се снабдя със светена вода и да облея цялата къща?

Мълчание. И усмивки от страна на Борис.

Малката Матева избра най-сериозния си тон:

– Батко, известно ти е, че точно аз съм най-положителният човек в това семейство. И аз ти заявявам най-отговорно, че Маца употребяваше членоразделната реч почти литературно, с известни заемки от речника и словоредата на мама.

Борис се замисли:

– Едно не мога да се досетя — *qui prodest* — кого ползва това.

– Кое? — не разбра сестра му.

– Представлението. Разигравате ми някакъв водевил или цирков реприз... Да не би да си показвате артистичните възможности и да се надявате, че ще ви дам по някоя роля в моя филм?

– Умрели сме ти за филма и за ролите! — изфуча малката Матева. — Освен това, татко вече си е свършил работата като сценарист и едва ли копнее да се показва из твоите филми, а мама и с бъклица няма да я калесаш!

– Ох, стана ми ясно. Ти ми се сърдиш!

И братът и сестрата подхванаха бурно обяснение, от което се разбра, че отначало Борис е ангажирал сестра си за изпълнителка на една крайно интересна роля, а след това е поканил за същата роля годеницата си. Малката Матева била изместена „малко вляво“, предложена ѝ била друга роля, която не ѝ харесвала, но всичките тези разправии нямали нищо общо с твърдението на семейство Матев, че тяхната обичана котка госпожа Маца-Бубастис Писанска е проговорила. Никой не желае да будалка Борис, просто му се съобщава един факт, а пред фактите и боговете мълчат.

– Аз съм бог! — тържествено обяви Борис и млъкна.

Закуската завърши сред мълчание.

Борис стана пръв, извини се, че закъснявал, и излезе.

Малката Матева се зае да помага на прислужницата да вдигне по-скоро приборите, защото точно тази маса ѝ трябвала за нещо много важно.

Матев запали лулата си.

Марта допиваше кафето и мечтателно се взираше през прозореца.

Тогава довтаса Маца Писанска и нададе глас:

– Отиде ли си онзи?

Всички зарязаха заниманията си.

– А, значи нарочно си мълчала заради Борис? — попита Марта. — И защо?

– Сърдя му се.

Малката Матева я награби:

– Дай да му се сърдим колективно! Ти — по какви причини?

– Смърди на парфюм.

– Оле-ле, ще ме попилееш! — разсмя се Мария и притисна Маца толкова силно, че тя съвсем по котешки ѝ каза:

– Ххх!

– Смърдял на парфюм! — не преставаше Мария и майка ѝ се почувства задължена да ѝ напомни:

– Не забравяй, че котките имат много по-силно обоняние от нашето. Одеколонът на Борис сигурно я дразни...

– Ха! На Борис! — гневно измърмори госпожа Писанска.

– Ау! Ау! — премрежи очи малката Матева. — Ти си ми станала една сплетница, една клюкарка и интригантка. Значи, не ти харесва парфюмът на Снежанка?

– Смърди на чуждо. Не се трае!

– Я да не говориш така за годеницата на Борис.

– Каквото си искам, това ще говоря.

– Леле, че опако добиче ни се случи!

– Вие всички сте опаки! — твърдо изложи преценката си Маца.

– Това не е далеч от истината — се съгласи Матев и погледна Марта. — Мила моя, не е ли по-добре да се оттеглим в моя кабинет?

Оттеглиха се.

– От какво си обезпокоен? — го запита Марта. — Надявам се, не от Мацините брътвежи за разни феи, таласъми и чортелеци.

– Не. Имали сме и по-необичайни посетители. Отнася се до годеницата на Борис. Знаеш, че е „получена“ по особен начин, и аз се чудя дали тя все пак е човек като всички, или госпожица Вещицата ни е подарила някакво подобие, само за да може Борис да види въплътен своя естетически идеал?

– Това е въпросът — мрачно каза Марта. — Не парфюмът дразни Маца, а „чуждото“, тоест нечовешкото. А на този „парфюм“ вече ухае и Борис. Я, моля, намери ми онова твое съчинение за госпожица Вещицата, сегашната госпожа У., което тя самата одобри като истинно и проникновено. Искам да си го припомня, докато ти правиш обичайната си предобедна разходка.

– За мене е чест и удоволствие — се поклонил с прикрита ирония Матев. — Моля, заповядай. Но с какво ли ще ни помогне това?

– Не се знае — отвърна разсеяно Марта и зачете:

„Аз и досега вярвам, че нищо подобно нямаше да ми се случи, ако не бях мълчал толкова. И то принудително. Защото съм музикант. Когато човек свири по седем часа дневно, не може да приказва. Тези, които са си мълчаливи по природа, карат някак, някои пък свикват, но аз имам в главата си толкова мисли, че ако не ги извадя и покажа на някого, те се притискат, деформират се и накрая черепът ми заприличва на нар със сплескани зрънца. Те и при най-малкия удар могат да се пукнат и да размесят сока си. А от размесени мисли, чувал съм, се полудява.

И тъй, докато свирех сонатите на Вивалди, Корели, Тартини и други пиеси от стари майстори, у мен се затаи мисъл, която не на всеки мога да разясня. Виждах във въображението си, и то много ясно, как вървах по коридорите на някакъв замък и носех на рамо старинен инструмент, лютня, струва ми се. И че ме водеха да посвирия на умиращата дъщеря на краля, защото тя бе пожелала това. Въвеждаха ме в просторна полутъмна стая. Там на високо легло, подпряна на възглавници, лежеше тя и очите ѝ ме чакаха. Аз свирех, гледах я и се мъчех да попия чертите ѝ, да скрия образа ѝ под клепките си, защото тя беше прекрасна. Сребристорусите ѝ коси бяха потекли по възглавниците чак до пода и от безнадеждните ѝ зеници и от горчивата чупка над посинелите ѝ устни вееше непостижима красота.

Исках да усладя смъртта ѝ, свирех песни, които никой не е слушал, и виждах пречупени през сълзите си как някакви думи

трептяха върху устата ѝ, но от тях различавах само една. Не знаех дали това е ласкаво название или името ми, чувствах, че смъртта е някъде наблизо, и свирех...

А когато видението ми се явеше на концерт, ръкоплясканията ме сепваха и караха да изпитвам някакво отвращение от това варварско събуждане. Мисля, че в такъв миг получих тоя малък тик, който понякога разтегля лявата ми буза.

И все нещо не ми достигаше, а привидно имах всичко — признание, слава, пари, хубава приятелка, заради която ми завиждаха, и затова може би тя се гордееше с някакви си свои качества, които аз и досега не съм смогнал да открия, и честна дума, не знам защо тя си въобразява, че е нещо повече от всички други. Обсипваше ме с грижи, а според мен няма по-жалко положение от това — жена да те обсипва с грижи, да ти носи плодови сокове през антрактите, да те пита не си ли изпотен, удобен ли ти е новият фрак... и все такива. Какво я засягаше удобен ли ми е фракът.

Не, наистина, нещо не ми достигаше и след концертите, когато идваха да ме поздравят и ми говореха, че съм свирел неизказано прочувствено, аз изпитвах неизразима скръб и все си мислех, че ето, ще умра някой ден, след години ще ме забравят и никой няма да знае как нещо не ми е достигало, колко съм бил тъжен, и никой няма да изплаче една сълза от съжаление към мен. А, интересно, аз не понасям съжаленията. Обиждам се дълбоко, ако ме съжаляват. Излизаше, че докато съм жив, не искам да ме съжаляват, а като умра, искам, и то след много години. Също както аз сега съжалявам Перголези, защото умрял тъй млад, или Моцарт, защото бил нещастен в любовта.

И други странни неща изпитвах. Когато слушах «Дон Жуан» от Рихард Щраус, ми се струваше, че препускам на кон към нови приключения, че се катеря по копринени стълбички към будоарите на непознати красавици и потъвам в дантелените им обятия, а живописиста понякога ми въздействаше още по-силно. Измъчвах се страшно от това, че не мога да поговоря с кардинал Иполито Медичи, да целуна Лусинда Бермудес или да се потопя в моретата на Айвазовски.

Това състояние, съгласете се, не е нормално и аз наумих да се посъветвам с лекар, но тъкмо когато през главата ми мина тая мисъл, чух някаква особена музика отдалече. Че това беше траурен марш, не се усъмних нито за момент, но защо звучеше така подигравателно? И

покъртително, и подигравателно. Като че ли някой се шегуваше и със смъртта, и с тъгата, и с всичко, достойно за уважение на тоя свят. Звуците идеха от много далече, но имаха невероятна притегателна мощ и аз тръгнах към тях, както се тръгва насън — без да можеш да дадеш обяснение за действията си.

В началото ми се счуваше, че музиката се отдалечава, после — че се носи някъде около мен, и тъкмо се спрях разколебан, от края на улицата се зададе шествието. Ковчегът беше открит и отдалеч (аз имам остро зрение) видях, че мъртвата е с черна превръзка на очите, когато приближиха — че е млада и е много красива, и когато се изравниха с мен — че мъртвата носи чертите на моето видение — на умиращата дъщеря на краля. Сигурно съм пребледнял и съм се люшнал, защото някакъв минувач ме подкрепи и запита:

– Вероятно господинът познава покойницата?

– Не. Коя е тя?

– Хм. За нея говорят особени неща, не е хубаво да ги повтарям...

– Кажете, моля ви се!

– Невероятно е. Невероятно е даже това, че тая млада и красива жена е била доктор по биология и професор-психиатър. Носят се слухове, че правела експерименти, на които никой учен не би се решил, че изследванията ѝ били във вреда на човечеството. Загинала при последния си опит, което ясно говори за това, че опитите ѝ са пакостни. Останала с отворени очи и всички имали чувството, че е жива, и затова задържали трупа ѝ няколко дни. Той не давал признаци на разлагане. Аутопсирали я, но тя пак продължавала да гледа със съвсем живи очи...

Може и да е говорил още нещо, но за мен това беше достатъчно. Чувствах се на дъното на ада. Бях мечтал стотици пъти за тая жена и за пръв път видях своя блян мъртъв, обкичен с цветя и понесен към гробищата. Струва ми се, че се огледах за нещо, с което бих могъл да се самоубия...

И тогава, на края на процесията, я видях отново. Без съмнение! Тя беше! Жива! Траурът лошо прикриваше коварната ѝ усмивчица. Загледа ме и аз почувствах, че ми каза: «Не слушай брътвежи, аз съм жива! Жива съм и примирам от смях, като гледам печалните им физиономии».

Веднага ми дойде наум: сестра-близначка! Може би скръбната ѝ гримаса напомня усмивка, а може би е мразила сестра си. И това се случва между близначки. Почувствах, че живея отново и че никакво значение нямат всички тия комедии на смъртта. Че съм открил спасението си.

Тръгнах след шествието. Не след шествието! След нея! Тя от време на време извиваше глава, като да се увери, че я следвам, или за да ми даде кураж, и по лицето ѝ блуждаеше усмивка. Аз се вирах през разветия траурен воал, учудвах се на необяснимата ѝ веселост и тогава изведнъж ми се стори, че е с брада, а друг път ми се мярна индианско украшение на носа ѝ.

Шествието навлезе в гробищата. Мисля, че държаха речи, но не съм сигурен, защото гледах само нея. Спуснаха ковчега. Тя хвърли шепа пръст, както много други, и се отдалечи. Последвах я. Вървеше бавно, но аз, колкото и да се силех, не можех да я настигна. Бяхме излезли извън града. Затичах след нея, но и това не помогна. А вървеше бавно! Чувствах, че около мен се затяга някаква тайнствена примка, че нещо непознато ме носи към голямата неизвестност.

И ето, стигнахме високи стени с плътни двукрили врати, от тези, които поставят на гаражите. Вратите се разтвориха сами. Не се зачудих, има и такива механизми. Тя спря и ме покани с жест. Отвъд вратите имаше полукръгъл зид, тъй че никой минувач не би могъл да хвърли случаен поглед отгатък тези стени. Зад тях се ширеше градина. Отначало ми се видя обикновена, но после с непривична уплаха установих, че дърветата са изродени или са от непознати на Земята видове, или са просто... изкуствени. Зад тях се стелеха цветни лехи. Но в тези лехи не вирееха цветя, а... кристали. Разноцветни, искрящи, във фантастични комбинации.

Сигурно съм бил поразен от тая гледка, щом чак по-късно забелязах дома. А той надхвърляше рамките на всяко въображение. Защото... защото нямаше нито един прав ъгъл. Беше умопомрачаваща композиция от дъги, полумесеци, сфери и полусфери, форми, наподобяващи птичи крака, слонски зъби, медузи... Не беше дом, а блънуване на шизофреник или модерен художник. Стъписан спрях, но тя ми кимна и аз влязох, забравил начаса колебанията си.

Когато стъпих в просторния кръгъл хол, подът се размърда под нозете ми. Сякаш ходех по тресавище. Дали беше необикновено мек

килим или мозайка, направена от неизвестна материя, и досега не знам, защото винаги, когато минавах, се удивявах на новите ѝ форми и цветове, които се сменяха в някакво хаотично безредие. Всред хола блестеше басейн, приличащ на огромно човешко око с фосфоресцираща зеница, а водата там имаше странно поведение. Тя беше изпъкнала в средата. Можете ли да си представите нещо подобно?

Дамата в траур ми посочи нещо, което би могло да се вземе за диван, ако не приличаше досущ на гигантски октопод. Със страх се доближих. Веднага най-близкото пипало се уви около мен и аз се почувствах седнал на необичайно удобно кресло, меко, пружиниращо, заемащо очертанията на тялото ми. Когато по-късно опитах да сменя позата си, то се превърна в лежанка, в люлка, сякаш предугаждаше желанията ми. За око на «октопода» служеше цветен телевизионен екран и по него се плъзгаха фантастични картини, но и те не бяха по-необикновени от рисунките по стените — някаква смесица от древното изкуство на ацтеките, маите и най-модерната живопис. Никъде не се виждаха лампи. Стенописите излъчваха светлина.

Първата ми мисъл, когато се посъвзех, беше: «Къде съм попаднал? Коя е тая жена в траур?».

Тя се усмихна:

– Попаднали сте в моя дом. Аз съм вещица. Можете да ме наричате госпожица Вещицата.

«Но тя чете мислите ми! Това е ужасно!»

– Нищо ужасно. Даже е удобно. Не е нужно да се трудите да обличате мислите си с думи.

«Но аз ще се чувствам винаги разголен. Всеки човек има право и на скрити мисли.»

– Хората крият мислите си от страх пред себеподобните си, ако мислите им са грозни. От мен няма защо да се страхувате или срамувате. Аз познавам всякакви човешки мисли и, уверявам ви, самото чудо — мисленето, е в състояние да оправдае и най-срамната мисъл. Материята, раждаща мисъл, е толкова велико съвършенство, че и най-уродливият ѝ продукт буди възхищение.

«Има ужасяващи, отвратителни мисли...»

– И те са достойни за възхищение, защото са създадени от нещо неизмеримо по-долно от тях — материята.

«Това само вещица може да измисли!»

– Великолепно! Вече свикнахте с названието, което ви предложих. А и няма нищо обидно да си вещица. Даже е ласкателно. Думата вещица произлиза от вещица — умението да се справя с природните сили. Умение, далеч надхвърлящо възможностите на обикновените хора. А завистта поражда ненавист. В миналото изгаряли вещиците на клада. Щом някой пожелае да научи малко анатомия и посегне към тялото на мъртвородено дете — на кладата! Някой се стреми да добие нови лекарства, събира билки, изпробва свойствата им... — на кладата! Някой прави примитивни химични или физични опити — на кладата! Някой вижда в бъдещето — в огъня! Хората винаги пращат в огъня тия, които ги тласкат напред. Ленивите умове не могат да прозрат целите на тези, които крачат пред тях. Човешкият прогрес всъщност е дело на вещиците — на вещите, на знаещите хора. А прогресът, казват, е настоящето, само че с няколко години напред. Днес никому не би минало през ума да съди някого за аутопсия на мъртвородено или за химични опити в общоприетите рамки. Но щом тези опити надхвърлят общопризнатото, с теб започват да се отнасят като с вещица. И да крещят за хуманност и идеали. Какво разбират те под хуманност и идеали? И как могат да си позволят да ме съдят? Пак ми става весело, като си спомня как ги изиграх. Обработих един труп тъй, че да добие пълна прилика с мен, и го оставих в лабораторията си, като инсценирах нещастен случай при експеримент. И те ме погребяха! Ах, как тържествуваха, като ме погребяха и колко тъжни се стараеха да изглеждат! А аз, като истинска вещица, вървах след погребението си и ловях мислите им. И се давех от смях пред нищожните продукти на техните тъй старателно образовани и възпитавани мозъци. Вас взех със себе си, защото вие имате красиви мисли. Познавам ви отдавна, слушала съм ви и съм се удивявала на това как майсторски умеете да възкресявате бляновете на композитори, измрели преди столетия. Но съм уверена, че вие все още не познавате себе си. Време е да престанете да съживявате мъртви мисли, време е да извадите на бял свят тези, които дремят във вашата черепна кутия, смачкани от теснотията. Ето този апарат (тя посочи окото на октоподадиван), ако желаете, ще записва вашите мисли...

«Хм. Станах опитно зайче.»

– Че защо? Нима е под достойнството ви да бъдете опитно зайче? Колко са надменни животните от човешки род. Приемат, че в името на науката, която служи на хората, могат да бъдат изтезавани всякакви живи същества с изключение на самите хора. Защо?

«Тя е провеждала експерименти върху хора!»

– Да. И върху себе си. В името на висшата хуманност. Убедена съм, че десет души могат да бъдат жертвани за доброто на милиони. Защо на разни военачалници се разрешават експерименти, тоест учения, при които могат да се жертват до две на сто от войниците, а на учените не се разрешават дори съвсем безопасни опити над хора? Кое е по-важно за човечеството — ученията за превземане на някаква си кота или голямата наука за нравственото издигане на цялото човечество? Няма да крия, аз се занимавам с това. Искам да подобря мисленето на хората. Искам високоорганизираната мозъчна материя да престане да произвежда мисли от ниска проба. Но вие сте уморен и трудно възприемате това, което ви говоря. А може би и обстановката ви угнетява. Ще ви отведе във вашата стая, за да си починете.

Част от стената се отмести и откри заспало езеро. Всред водни лилии и водорасли плаваха двойка огромни лебеди. Около тях топяха клони във водата плачещи върби. Вещицата тръгна по водата. Последвах я и не потънах. Водата беше просто... под. А лебедите се оказаха изключително удобни легла.

Събудих се с приятното чувство, че съм спал в лодка сред тихи води, и видях, че лебедът бе променил мястото си, значи наистина ме е люлял върху гърба си.

Една стена се отмести и аз се намерих в градината, гдето под дърветата, върху огромна гъба пачи крак, беше сервирана закуска. Плодове, мед, мляко, топчета масло... Едва бях почнал да се храня, когато към масата се приближи лъскав черен котарак, кимна любезно, поне аз така изтълкувах жеста му, приглади мустаци и се настани на съседния стол.

«Е, вещица не може без черен котарак. Липсва само летящата метла.»

– Тя е вдясно от вас — се чу гласът на госпожица Вещицата.

Подпряна на едно дърво, се мъдреше проскубана метла с дълга дръжка. Засмях се. Гласът — също.

– Реквизит. А котаракът е възпитан и би ви правил компания.

Поднесох към котарака зелевия лист, върху който бе сервирано маслото. Той взе с лапа едно топче и го заблиза, както децата — сладолед. Беше забавна гледка.

Закусих.

«А сега какво ще правя?»

Гласът се обади:

– Съжалявам, заета съм, не мога да ви развличам, но ще ви представя една дама, с която вие отдавна желаете да се запознаете. Вървете след котарака.

Той ме отведе в една стая със старинни мебели. Докато гледах картините по стените, влезе... Лусинда Бермудес. Същата. Слязла от портрета на Гойа. Аз не знаех какво да кажа на тая загадъчна и иронична Лусинда, но тя с рядък финес поведе разговор и за няколко часа научих от нея за Гойа повече, отколкото някои от изследователите му научават за цял живот. Спомних си, че някога изпитвах желание да целуна тая тайнствена Лусинда, но сега това ми изглеждаше нещо отминало и маловажно.

Обядвахме заедно. Масата бе подредена по стар испански обичай, блюдата — с подправки...

Когато Лусинда се оттегли за следобедната си почивка, поисках час по-скоро да изляза на въздух.

Около най-високото дърво в градината се виеше стълбичка, а горе, в короната му, се забелязваше къщичка-наблюдателница. Качих се. От високо домът на вещицата изглеждаше като недостроена вила. Даже при нисък полет от самолет не би могла да се види необикновената му архитектура.

Доста по-късно попитах вещицата защо ѝ е бил нужен подобен налудничав дом.

– Нищо налудничаво. Копирана е природата, а в природата всичко е много мъдро измислено. Природата не търпи абсолютно правите черти и ъгли и ги разрушава много по-бързо от формите, които тя самата е създала. В архитектурно отношение един кокоши крак е далеч по-съвършен от най-изящната йонийска колона, а пред простия житен клас трябва да се преклонят най-гордите кули, вдигнати от човешка ръка.

В края на градината белееше покривът на мраморна беседка. Запътих се нататък. До малкия фонтан в беседката Леопардовата

Цецилия държеше своя хермелин, както е на портрета. И тази дама е будила любопитството ми и аз помислих, че ако Вещицата реши да ме запознае с всички отдавна измрели красавици, от които съм се възхищавал, това ще й струва доста труд. Помислих още, че ако и Цецилия поиска да ми говори за Леонардо да Винчи, ще заприличам на студент по история на изкуствата. Но Цецилия каза:

– Аз не го познавах много добре. Той ме рисува по поръчка и на сеансите винаги присъстваха слугите на моя любим, а пред слуги не е приятно да се говори. Обаче един от тези слуги...

И ми разказа една тъжна и безкрайно увлекателна история, в която един от слугите беше предрешен благородник от Братството на свети Вем. Членовете на това братство наказвали престъпниците, избегнали правосъдието.

Беше много интересно, но когато тя ми напомни, че вероятно вече ме чакат за вечеря, аз се сбогувах с чувството, с което човек излиза от музей. Забързах към вилата, като си казах:

«Само дано не ми натрапят за сътрапезник инквизитора на Ел Греко.»

– Не се безпокойте, не ви грози тая опасност — се обади Вещицата и се надигна от октопода-диван.

Тя беше в дрехите на мащехата на Снежанка. Гледали сте филма «Снежанка» на Уолт Дисни? Мащехата е покрита с черно кадифе от глава до пети, светлее само лицето ѝ. И златната корона.

– Разходката из миналите векове не ви се понрави съвсем. А сантименталният пейзаж на стаята ви? Отегчава. Всеки човек се чувства добре само във времето си. А ние, вещиците — в бъдещето.

«Защо постоянно напомняте, че сте вещица?»

– Това бе в тон с вашите мисли. Вие живеете с миналото. Видяхте, че то не е толкова привлекателно.

«Но откъде извадихте тези портретни дами? Или бях жертва на внушение?»

– Не. Дамите са истински. Доколкото истинска може да бъде една реставрирана икона. Аз реставрирам хора. Достатъчен ми е един добър портрет. Лицата на хората са пълно отражение на техните мисли. Ако някой греши при определянето на мислите според лицето, то за това не е виновно лицето, а неопитността на наблюдателя. Абсолютно неверен е изразът «ангелско лице, дяволско сърце». Просто

наблюдателят се е излъгал от съразмерните черти и не е прочел уродливите мисли, които могат да се таят в някое ъгълче на окото или зад презрително стиснатите устни, или в деформираните уши. И тъй, аз вземам един не особено сполучлив човешки екземпляр, насаждам му мислите, които са присъщи на... Перикъл например, и неговото лице се изменя и добива чертите на Перикъл. И ако от някой престъпник, осъден на смърт, аз възпроизведа Джовани Бокачо и този нов Бокачо подари на човечеството своя нов «Декамерон», какво лошо има в това? На пръв поглед би трябвало и престъпникът, и човечеството да ми благодарят. Но не! Оказва се, че всеки човек, дори най-несъвършеният пропаднал тип, държи да е това, което е. И не желае да бъде подменен нито с Шекспир, нито с Айнщайн, нито даже с Хера Людовизи или Херкулес. И съм принудена да действам против волята им. Защото никоя наука не може без жертви. А моите жертви не са много и понякога, след като свърша опитите си, аз връщам обичайния им вид. Но и това не задоволява ревнивите ми съперници, които не могат да се примирят с това, че са по-неспособни от мен. И се стараят да ме обвържат с разни закони на хуманността, и то във век, в който същите тия учени глави помагаха на неуравновесени политици да преработват в сапун милиони човешки трупове. Излиза, че да превърнеш хора като Хари Бор в сапун е позволено, а да направиш от престъпника нов Якоб ван Хоф е противочовешко. Звучи парадоксално. Наистина, от промяната при експеримента моите «опитни зайчета» може би ще живеят по-малко, но аз съм убедена, че е по-добре да живееш една година като Емил Фишер, отколкото двадесет — като затворник или разносвач на разхладителни напитки.

«Това не е много окуражително за мен. В кого ли ще пожелае да ме превърне?»

– Не се плашете. Вас нямам намерение да преработвам. Достатъчни ми са вашите собствени красиви мисли. Съгласете се, че даже една вещица има нужда от някой човек с красиви мисли, който да ѝ вдъхва увереност в доброто начало у хората.

Съвсем не твърдя, че предавам точно думите ѝ. Нима човек може да улови хода на мислите у личност, която сама твърди, че е вещица? Аз подреждам думите според собствения си начин на мислене. Не ми се удава да възпроизвеждам главозамайващите скокове на фразите ѝ,

чиято логичност разбирах доста след произнасянето им. Беше ми нужно време, за да ги свържа и възприема.

Тази нощ за спалня ми бе отреден ъгъл край селска ограда. Трева по пода, три прецьфтели глухарчета — легло и фотьойли, и едно цъфнало — масата.

«Ще се чувствам като джуджето, което си е направило канапе от глухарче.»

– Нали като дете завиждахте на това джудже?

«Тя знае и това, което някога съм си мислил!»

– Всяка мисъл издълбава печата си върху лицето.

«А вие като заличавате белезите от мислите на своите „опитни зайчета“, не смятате ли, че изтривате и нещо, което никога не се е срещало в природата? И най-грубият и прост човек може поне веднъж да измисли нещо необикновено.»

– Аз усърдно търся за експериментите си хора, които никога не са измислили нещо оригинално, или такива, които и без това са осъдени на смърт. Тази, която превърнах в Цедилия, бе повехнала уличница, която се готвеше за самоубийство. Намирам, че постъпих хуманно, като се възползвах от нейния жив труп, вместо да го предоставя на земните червеи.

«А Лусинда?»

– Тя беше смъртно болна от рак.

«Нима смъртта може да се спре, ако на човек се насадят чужди мисли?»

– Както виждате! Истинската Лусинда не е боледувала от рак. Приемайки новия си вид, тялото на болната изхвърли неприсъщата за новата си форма болест.

«Но това са истински чудеса! Защо не ги направите достояние на хората?»

– Ха! Те толкова държат на своята «хуманност»! Лека нощ.

Мирисът на окосено сено ме приспа. Вероятно и това беше един от «парфюмите» на вещицата, за които ще спомена по-късно.

Събудих се, защото някой гъделичкаше носа ми със сламка. А този някой беше момиче в модни дрехи, с разпуснати коси и сандали. Трябваше да потрия очи, за да се уверя, че е самата Вещица.

– Ставайте! Днес имам почивен ден. Ще ходим на разходка.

Това бе най-веселият ден в живота ми. Скитахме из някакви гори, къпахме се, обядвахме и вечеряхме в някакви селски ресторантчета.

Тя се смееше, размахваше сандалите си, вдигаше прах с босите си крака и се подиграваше на моя «начин на живот».

– Възхитителна биография! Родителите ти те влачеха на безкрайните си турнета по света и те затваряха в хотелските стаи, за да свириш. След това започнаха твоите безкрайни турнета. Хотели, концерти, договори, кратки почивки и пак отначало. Роднините ти измряха, приятели не можа да намериш, тая особа, която се мъкне след теб в качеството си на официална приятелка, те продава от импресарио на импресарио, без ти да забележиш. И взема големи проценти, за да те склони да свириш на някой извънреден концерт. Ти минаваш за разсеян глупак, защото си изцяло погълнат от музиката. Но тя не ти е достатъчна. Другите музиканти по време на изпълнение мислят дали ще им излезе някой труден пасаж, как ще завършат фразата, а неподготвените — и с какъв пръст ще изсвирят даден тон. За теб музиката е средство за неизпитани преживявания. Нещо като опиум. Твоята неукротима фантазия прескача рамките на обикновеното музициране и те довежда до образно виждане. За теб гамите имат цветове, пиесите са наситени с видения. Ти се опияняваш от музиката и съзнанието ти създава нови светове, но те отлитат след свършването на творбата. А аз бих искала да останат. Да имат право на живот.

«Значи, подлежа на преработка!»

– Не бъди подозрителен. Искам да постигнеш сам себе си. Освен това не си въобразявай, че мога да превръщам хората в когото си поискам и от някой едър месар мога да направя Езоп. Трябва да се потърсят близки по костен строеж типове...

– И тогава?

– Ха-ха-ха! Ти си представяш някаква кухня, в която нещастниците се преваряват всред страшни мъки. Няма що, фантазията ти е старомодна. А нещата са далеч по-прости — няколко дни приятен сън всред моите хубави «парфюми»... Засега опитите ми са единични. Но са достатъчни само слуховете за тях, за да ме преследват. Много държави искат да ме спечелят... И мен не ме тревожат нападките на моите колеги (те вдигат глас в защита на хуманизма, защото подозират как могат да бъдат използвани моите

открития от недобросъвестни хора), а именно тези — на недобросъвестните, които си въобразяват, че трябва да господарстват над планетата. Аз съм по-силна от тях, макар че действията им сериозно ме заплашват. Но, струва ми се, можем да поживеем спокойно още десетина дни в тая вила.

И тя ме въведе в градината през някаква врата, която съвсем не се забелязваше.

Отнякъде се носеше музика. Първата балада на Шопен. Спрях и се заслушах. Изпълнението беше съвършено. Такова, каквото съществуваеше само в представите ми.

– Кой свири? — се сепнах, след като звуците затихнаха.

Тя се засмя:

– Мислиш ли, че би се намерил пианист, който да изпълни по тоя начин Шопен?

– Електронна уредба?

– Не, това е твоята собствена представа. Материализирана. Ти не си пианист и винаги се дразнеше от това, че пианистите свирят Шопен твърде недодялано. Ти знаеш как трябва да звучат творбите му, но не владееш пианото. Моите апарати записаха твоите представи и ето ги — достойни за възхищение.

А това, което чух отпосле, ме разплака. Това бяха моите мечти, моите сънища, заговорили с гласовете на непознати инструменти.

Когато божественото видение от звуци изчезна, тя каза:

– Ето музиката, която бе изтръгната от твой събуден от летаргията мозък. От твой затлачен от тежкия товар на чуждата музика мозък. От днес ти си творец! Нека отпразнуваме твоето раждане!

И тоя път се разместиха някакви стени и откриха зала, прилична на пещера, издълбана в ледена планина. Всичко блестеше — от ледените висулки по тавана, до пода, застлан с искрящ сняг. Прозрачни статуи, поставени на най-неочаквани места, издаваха тих звън, който се сливаше в някаква небесно чиста хармония. Всред залата бяха наредени, или по-скоро пръснати в безредие, ниски маси, а край тях, излегнали се на лежанки като древни римляни, пируваха двајсетина мъже и четири жени. Всички облечени в бяло. Две от жените — Лусинда и Цецилия — познавах, останалите две не бяха тъй красиви, но въпреки това мъжете им оказваха далеч по-голямо внимание. Мъжете бяха на най-различна възраст, с най-разностилни облекла.

Струваше ми се, че някои от тези лица бях виждал някъде, но къде и кога, не помнех.

– Само на портрет! — усмихна се на мислите ми госпожица Вещицата (междувременно бе успяла да надене някаква сребристорбяла мантия) и се обърна към присъстващите: — Дами и господа, представям ви — и тя спомена името ми. — Тази вечер ще празнуваме неговото раждане като творец.

Господата ме поздравиха шумно, а дамите ми кимнаха приветливо.

После всичко беше като във вълшебен сън: красивите и умни думи, които тези хора си разменяха, ястията и питиетата — всички в бял цвят, независимо от вкуса, снежинките, които прехвърчаха, без да се топят, танците, в които и аз взех участие... Такава чудна белота навярно има само в душите на новородените. А над всичко звънеше кристална музика като капки вода над тънък лед.

Когато всички захванаха да се разотиват, госпожица Вещицата се приближи до мен:

– Е, как ти харесаха моите реставрирани гении?

Тръснах главата си, за да пропъдя зашеметяващата мисъл. През цялото време не ми беше дошло наум, че може да вечерям с Ръонтген или мадам Кюри, макар и реставрирани. Всъщност, признайте си честно — ако ви дадат истинска всепризната картина и копието ѝ, ще ги различите ли? Даже ако сте специалист, няма да минете без химична и кой знае още какви експертизи. Изведнъж ме завладя страх. Дали и аз не приличах вече на някой мъртъв гений?

– Ето ти огледалото — ми отговори Вещицата. — Надявам се, че все още помниш лицето си.

Лицето в огледалото беше моето, но аз вече се съмнявах във всичко из тоя дом.

«Огледалото може да не отразява истинския ми образ.»

– Огледай се в басейна или в езерото в градината.

Езерото в градината люлееше отразената луна, а някъде около него въздишаха еолови арфи. Огледах се. Бях аз, сякаш малко променен, но на лунна светлина всеки би изглеждал по-различен. Докато гледах лицето си в рамката от лунни лъчи, нещо бе станало с еоловите арфи. Те свиреха втората част от квартета на Шуберт «Смъртта и момичето»! Не знам дали имате понятие от еолови арфи —

това са обтегнати струни, които потрепват и звънят от вятъра. Те не биха могли да свирят «Смъртта и момичето» и все пак това, което чувах, бе Шуберт, втора част, анданте кон мото! Потърсих с поглед Вещицата, за да ми обясни. Тя се беше излегнала на мраморната ограда край езерото, косите ѝ се пилееха и водата мокреше краищата им. Изглеждаше мъртва. Изтичах към нея, докоснах ръката ѝ. Студена. Закресях, сграбчих я. Тогава усетих топлината ѝ. Ръцете ѝ бавно се вдигнаха, за да ме прегърнат.

От тоя миг сякаш потънах в забрава, която трая може би една нощ, може би десет. Не помня. Помня, че проклинах светлината и чаках здрача, за да се втурна към градината и да я търся. Намирах я на най-неочаквани места — под бурените до оградата, на гърба на лебеда-лодка всред езерото, а понякога я свалях от клоните на някое от тези чудовищни дървета. Бях замаян. Но въпреки това отрезнях за секунда, когато веднъж видях, че златистото украшение-гущерче, закрепено над челото ѝ, оживя и се скри в тревата.

Тя се усмихна:

– Толкова ли е странно, че една вещица се кичи с гущери?

– Но това е отвратително!

– Гущерчето е част от природата, както и аз. Може и аз да му се струвам отвратителна. Ние, хората, не сме свикнали да се съобразяваме с мнението на животните и всичко друго, което ни окръжава. Аз съм частица от космоса и нищо от целия безкраен космос не ми е чуждо — нито гущерите, нито съзвездията, нито глоговете по синорите, нито най-долния изверг от човешки произход.

– Тогава защо искаш да ги промениш тези изверги?

– Винаги по-силните, по-висшите, по-добре устроените видове спомагат за еволюцията на по-низшите. Ако не го преследваха, заекът нямаше да бяга тъй бързо, ако антилопите бяха бавни и глупави, лъвът нямаше да се научи да им прави засади. Всъщност видовете взаимно се усъвършенстват. Само че едни видове са еволюирали по-бързо. Те спомагат за развитието на следващите и изчезват. Всичко изгрява и залязва. От взрива на мъртвите звезди се раждат нови светове. Световете отглеждат живот, който със смъртта си поддържа новия живот. И всички видове и светове в крайна сметка са равни. Направени са от една и съща звездна маса.

– Защо тогава, повтарям, с всички сили се стремиш да направиш хората по-умни и добри?

– Спомагам за усъвършенстването на видовете.

– И аз влизам в тези «видове»! И сигурно ще възпроизведеш от мен някой мъртъв гений.

– Не ставай глупав. Нима мислиш, че бих развалила Коперник, за да направя от него Юго? Казах ти, гении правя от отпадъчни материали, а не от други гении.

– Но аз не съм уверен, че съм аз. Може да си отнела паметта ми, може да си ми насадила чужди мисли, може... всичко може. От теб всичко бих очаквал.

– За да се убедиш в моята добросъвестност, ще ти предлага нещо твърде рисковано за мен. Ще отидем в града, където най-много те познават. Там, в банката, имаш касета. Тя се отваря само ако бъде докосната от твоите пръсти. Отпечатъците на пръстите все още никой не е успял да промени. Ще се увериш, че си ти, ще представиш творбите си, за да получиш признание и като композитор, а аз междуременно може би ще успея да свърша малко работа.

И ние потеглихме. Тръгнахме пеша. Край някакво поточе спряхме да починем. Аз сложих глава на коленете й... и съм заспал. Когато се събудих, главата ми все още беше на коленете й, но се намирах в луксозна стая със спуснати завеси.

– Е, хайде! — каза тя. — Вече е единадесет, а твоят професор има часове в консерваторията до дванадесет. Не е зле да му се обадиш.

Професорът ме посрещна с прегръдки и нескрита радост:

– Къде потъна, по дяволите! Бива ексцентричност, но всичко има граници! Полицията те търси.

Засмях се. Усетих, че съм станал хитър и съобразителен, иначе не бих отговорил:

– Една очарователна дама. Най-послед истинската любов. А имах нужда и от пълна почивка.

– Слава богу! — възкликна професорът. — Най-послед си се отървал от тая пиявица, дето те използваше. Знаеш ли, че тя води дело за твоето наследство?

– Ще припадне, като чуе, че съм жив. Да вървим в полицията.

Там се отнесоха с мен като с любимо дете, което прави пакости. Помолиха ме друг път да им се обаждам, когато реша да изчезна. Те

щели да пазят в пълна тайна къде съм.

Професорът ме покани на обяд. У тях забелязах, че през цялото време съм носил някаква чанта, без да знам какво има в нея. Отворих я. Партитури на две симфонии, четири соло цигулковы сонати, един квартет и някакво голямо произведение за мъжки и детски хор, оркестър, попълнен с особени инструменти и алт.

Показах ги на професора. Той започна да вика, да ругае, нарече ме идиот и говедо, задето досега съм пазил всичко това, зазвъня по телефона и събра елита на музикалния свят. Веднага най-известните диригенти се скараха кой да вземе партитурите; цигулковите сонати бяха поделени между най-именитите ми колеги, единствен квартетът получи по-малко внимание, но най-сетне и Чайковски не всеки ден е писал шедеври.

Междувременно бях нападнат от журналистите и вечерните вестници излязоха със сензационни заглавия. «Изчезналият виртуоз се връща като композитор» и тям подобни.

Следобед отидох в банката. Изтеглих голяма сума, извадих от моята касетка стар индийски пръстен, баснословно скъп, и тръгнах да се прибирам. Но къде? В залисията не бях запомнил къде живея. Или това беше трик на госпожица Вещицата? Направи от мен това, което искаше, и ме пусна да се саморазвивам! Тая мисъл ме влуди. Значи няма да я видя повече!

– Добър вечер, Неверни Тома!

Едно такси спря до мен. Тя беше в него. Прегърнах я, като че ли не съм я виждал от години, и поставих индийския пръстен на ръката ѝ. Отправихме се към нашата квартира. Една къща с висока ограда на края на града. Вещицата беше в траур, забулена с дълъг воал. Като останахме сами, тя хвърли воала.

– Кого жалиш?

– Пропуснах да ти дам наставления — отвърна тя. — Аз съм твоя годеница. Жаля сестра си, чието тяло чакам да пристигне от Южна Америка, за да го погребат на родна земя. Ще се появявам винаги в траур. За мен е опасно да показвам лицето си.

– Защо не го промениш?

– Нали ще променя и мислите си.

– Една пластична операция не променя мисли.

– Месарските работи, тоест операциите, ме отвращават. И освен това, не намирам, че видът ми е лош. А ти огледа ли се в огледало, което не буди съмнения?

– Да. И да ти призная, струва ми се, че съм станал красив! Уж съм същият, а съм красив. Всички го забелязаха.

– И жените? Внимавай, красавецо, ревнива съм.

– Не се шегувай! Знаеш, че за мен ти си най-важното нещо в живота. Ти си... Ти си самият ми живот. Кажи, нали няма да изчезнеш и да ме оставиш да полудея?

– Даже ако се наложи да изчезна, помни, че си мой и че когато дойде времето, ще те повикам при мен. И не допускай и сянка от отчаяние, а чакай. Аз ще те повикам, ако ще между нас да стоят огромни разстояния, хорската ненавист, даже и смъртта.

Бях пиян от щастие. Какво разбирах аз дотогава от слава, любов и признание? Сега Фортуна ме засипваше с благосклонността си. Навсякъде срещях очаровани погледи, може би ми завиждаха, но не го забелязвах. Твърде много искаха да знаят коя жена ме е преоборила до такава степен. Узнах, че преди това съм бил стеснителен, нацупен, занесен, нервен и неприятен. Изведнъж намерих приятели — умни, сърдечни и искрени. Канеха ме непрестанно, но аз гледах час по-скоро да се измъкна, за да бъда сам с моята вещица. Тя не се показваше в обществото и това караше по-любопитните да не спят от мъка.

А аз спях ли? Струва ми се — не. Имах чувството, че ако заспя, тя ще се изтаи като съновидение.

Тя също не спеше. Може би защото знаеше какво ще се случи, и чакаше.

Питах я:

– От какво се пазиш? Ти си почти всемогъща. Кой може да те застрашава? Ще ти взема охрана.

– Излишно. Никая полиция не би ме опазила от тези, които ламтят за световно господство чрез моите постижения.

– Кой са? Гангстери, шпиони?...

– И гангстери, и агенти на много държави. Твърде са силни и твърде са много. Трябва да заминем. Тялото, което чакам, пристигна от Южна Америка.

– Само още една седмица! В сряда ще чуя изпълнението на първата си симфония, а в четвъртък ще отпътуваме.

– Късно е — отговори тя. — Слушай!

Долу, в хола, се прокрадваха стъпки.

– Те са — каза тя. — Не се плаши. Завий се и се преструвай, че спиш. И помни, че ще те повикам. Каквото и да се случи, чакай! Не вярвай на очите си и чакай!

Целуна ме и притвори вратата.

След няколко минути откъм хола се чува изстрели. С трепереща ръка завъртях телефона на полицията. За мое учудване отговориха. Мислех, че кабелите са прерязали. Полицаяте пристигнаха веднага. Намериха я простреляна на осем места. Откриха и следи от присъствието на четирима души. Започнаха безкрайни полицейски разпити. Аз не умея да лъжа. Казах всичката истина и затова попаднах при вас, господа психиатри.

Да, моля, изследвайте психичното ми състояние! Не се обиждам. Аз самият на ваше място бих обявил за луд всеки, който твърди, че тая фантастична история е чиста истина! Но, надявам се, скоро ще се уверите в моя непокътнат разум! Даже прекалено скоро. Не чувате ли тая странна погребална музика — откъс от «Смъртта и девойката», примесена с откъс от Прокофиевия концерт за виолончело — и всичко това във вид на траурен марш, изпълнен от духовна музика! И как подигравателно звучи! Тя се надсмива над смъртта. Ето и погребението. Тя го прекарва нарочно под прозорците на клиниката ви. Гледайте, уважаеми професори и доктори, как ви се вижда изражението на мъртвата? А как ви изглежда стройната дама накрая на процесията? А пръстенът, който блести и под траурния воал? Това е тя! Госпожица Вещицата отново върви след собственото си погребение. И ако пак я убият, тя ще върви и след следващото си погребение. Тя е безсмъртна, Ескулапови жреци, защото е частица от космоса и защото е вещица, а думата «вещица» произлиза от вещина, знание, умение да вижда по-далеч от вас, верните слуги на науката. Въобще, господа, това не е толкова необичайна история — някой да върви след погребението си. Херцог Алба удави в кръв Нидерландската революция, но тя тръгна след собственото си погребение. Сервет и Ян Хус, Бруно и Везалий също вървяха след ковчезите си. Не е възможно търсещият човешки дух да бъде напълно погребан. Не е възможно да бъдат изгорени вещиците. Но къде хукнахте, уважаеми професори? Да гоните госпожица Вещицата? Да, тя е ваш стар конкурент! Не се

трепете напразно, господа. Няма да я настигнете, колкото и да тичате, тъй като никога простосмъртният няма да стигне гения, макар и той да крачи бавно. Важни са крачките, господа професори, а не бързината. А сега мога да си ида, нали?

Моите почитания, господа професори, моите уважения, господа доктори! Желая ви големи успехи, повече старание и по-малко завист, господа, по-малко завист!“

Марта затвори книгата и си каза:

„Тя вече би трябвало да е усетила, че мисля за нея и я викам, а също и това, че днес мозъкът ми не е настроен да приема по телепатичен път далечни съобщения. Ако иска да ме успокои, тя ще ми се обади по телефона.“

И зачака.

Но телефонът безмълвстваше и като че ли излъчваше недружелюбие.

– Хайде! Без мистика и отчаяние! — си заповяда Марта и реши, че ще е най-добре да въведе ред в дома си. За тази цел тя събра наличния състав и постанови: — Започвам разследване относно случая с чортелеците. Моля, потърпевщата госпожа Маца Писанска!

– Маца-Бубастис Писанска! — се обади Мария.

– Никой да не ме прекъсва! Госпожо Писанска, доколкото схванах, тъй наречените чортелеци са те овалели в сажди и са те „напудрили“ посредством китка пера, събрани от оставките на изядена от тебе гургулица.

– Да — потвърди Маца.

– Не мислиш ли, че това е акт на отмъщение? Чортелеците са решили, че ти неправомерно си лишила от живот едно невинно създание.

– Брей!

– Дръж се прилично! Следователно, у чортелеците има някакво чувство за справедливост.

– Ами! По цяла нощ яздят пътуващите котараци, наплюват чехлите на Бояна, та да се пързаят, и гъделичкат краката на Матев, за да му се присънват страшноти.

– Ооо! Не стига, че тормозят бедните пътуващи котаци, не стига, че искат да препънат добрата ми прислужница, ами безпокоят и любимия ми съпруг! На оръжие! Обявявам Свещена война на

чортелеците. Обърнете знамената „на рат“! Напред срещу коварния враг!

– Маменце — плахо се намеси Мария — все пак, как си я представяш тази война?

– Не съвсем като война, по-скоро — като гонение. Не желая никому злото.

– Това, гонението, ще бъде трудно, госпожо — опита да я обезкуражи прислужницата. — Още миналата събота аз опитах със сърп и решето...

– А! Ти си била осведомена! Откога?

– Откак Маца ме нарече „мръхла“.

– И ти не ми се оплака!

– Защо да ти се оплаква, след като е мръхла? Вместо да се целува с водопроводчика, можеше да изпрахосмукачи тавана!

Марта като че не чу дългия апостроф на госпожа Писанска.

– И отдавна ли знаеш, че Маца е проговорила?

– Поне от две седмици.

– И не ми съобщи?!

– За да ме сметнете за луда? Освен това, още като постъпвах на работа при вас, господин Матев, а и съседите, ме предупредиха, че този дом не е като другите, че тук гостуват доктор Беля, Александър С. и дори самата госпожа Вецица, да не броим пък разните извънземни, пратениците на паралелните цивилизации на бъдещето или миналото.

– И ти все пак постъпи?

– Да. Извънредно ми е любопитно. Трябва да ви призная, госпожо Матева, че аз имам образование, което ми позволява да получа по-добра работа. Но предпочитам да се грижа за вас, да живея между добри и интересни хора, да имам възможност да се уча, да наблюдавам странни събития... А що се отнася до водопроводчика, длъжна съм да ви изясня, че той не е това, което се подразбира под понятието „водопроводчик“. Той всъщност почиства каналите на времето и е малко виновен за случилото се тук, защото, без да иска, изтърва нещо от миналото и затова къщата се пренасели с дриади, самодиви, духове и чортелеци.

– Ай-дааа! — съкрушена се просна на дивана малката Матева. — И прислужницата — не у ред! Бояна-Магьосницата!

– Защо „магьосница“?... — скромно поде тя.

– Ами, щом си служиш със сърп и решето... в смисъл — не ги използваш по предназначение, а гониш с тях чортелеци... това са магически действия. Откъде си ги научила?

– Заедно с чортелеците изпадаха и разни знания от миналото. Аз ги посъбрах... Прецених, че някои са целесъобразни...

– Целесъобразни?! Да гониш някого чрез сърп и решето! — постара се да се „изуми“ малката Матева.

– Според древната рецепта те трябва да бъдат захлупени с решето, това ги омаломощава, после леко се повдига решето, под него се прокарва сърпът, който отрязва коренчетата, които ги придържат към този свят, и така те се превръщат във валма от прах и косми и могат да бъдат прибрани от прахосмукачката.

– Аз казах ли да изпрахосмукачиш тавана? — напомни Маца.

– Тогава какво ни спира да започнем действия? — рече Марта. — Нали си се снабдила с решето и сърп?

– Амиии... Константин ми препоръча да не правя това.

– Кой Константин?

– Водопроводчикът — натърти Писанска.

– Константин Евр. В славянските страни — Евров. Този, който почиства каналите на времето.

– И точно в моята къща ли намери да ги чисти?

– Ами... нали когато се извика коминочистач, той не сваля комина, а го чисти на място?

– Аха. Пак съм се уредила. Не стига, че установих истината за Великата река на времето, която образува водовъртежи над Бермудския триъгълник, и си въобразих, че съм услужила на света... а то... сега се появили кой знае какви канали, и то, разбира се, точно над фризура ми. А да ти е известно кой е продупчил тези канали и кого ползват, както се изрази моят син?

– Струва ми се, това са комуникационни канали, а кого ползват, не зная.

– Следователно имаме две задачи. Първо: обезпрашаване на чортелеците. Второ: разузнаване — кой се размотава из тези канали. Трето... трето! Аз довечера ще пея „Стабат матер“, генералната репетиция е в два часа, след двамайсет минути трябва да тръгна. Къде е Матьо да ме откара? А вие двете сте задължени да прогоните, отстраните, ако се налага и да погубите скверните чортелеци, щом не

са във времето и на мястото си — заповяда Марта и додаде: — Станала съм свирепа напоследък. Не ми подхожда, но не виждам друг изход от създалото се положение. А може би... ще ми запазите едно мъничко чортелече, да му се порадвам, като се върна.

И тя отиде да се преоблече.

Малката Матева нарами котката и каза на прислужницата:

– Хайде, Бояно моме, върла магьоснице, тръгвай да трепем чортелеци. И се радвай, че мама не се сети да се разприказва за един от нейните любими образи — княз Боян Магьосника, синът на блаженопочившия цар Симеон I.

– Някои твърдят, че името му е било Батбаян или Бенеамин. Боян е народната транскрипция...

– Абе, Бояно, ти всъщност откъде си толкова подозрително образована? Какво си учила?

– Народно творчество и народопсихология в исторически план.

– Опа-ла! И колко време го учи?

– Девет семестъра плюс един — за дипломна работа.

– И си заряза специалността и се внедри в нашето семейство? С каква цел?

– Благородна. Такова семейство аз със свещ да диря — няма да открия. А работата ми е лека и приятна, и я върша ей тъй — между другото.

– Кое е другото?

– Спуканите канали на времето, откъдето изпадат чисти бисери. Можеш ли да си представиш какво записах тази сутрин, докато приготвях закуската? — и тя извади от дантелената си престилчица миниатюрна касета и я постави в нещо като видеофон.

Изад рухнала стена се чу немощен старчески глас:

– Стани, стани, цар Иване!

*– Да бе утро,
да бях станал — отпя друг.*

*– Стани, стани,
цар Иване,*

*проводи ни
султан Мурад...*

– Разбираш ли какво съкровище е това? — се извърна Бояна със светнали очи. — Просяци пеят неизвестна песен за цар Иван Шишман. Най-много — петнайсети век! Жалко, че не се виждат. Какви ли са облеклата им, какви ли са лицата им?

– Че защо не си ги зафиксирала откъм другата страна? — наивно попита Мария.

– Ох, какиното, малкото! Не съобразяваш ли, че това са случайни отломки?

– Добре, че мама не е тук. Щеше да обяви твоите канали за колектори.

– Няма да се засегна. Ти не би ли влязла в колектор, ако знаеш, че на дъното му има рядка скъпоценност?

– Не.

– Аз пък бих се натопила в най-мръсната тиня, за да извадя жезъла на цар Калоян или едничка страница от Йоан Екзарх.

– Ами топи се, щом ти харесва. Но засега да изпълним бойното поръчение — да изметем чортелеците.

– Не се престаравай. Имам идея — намигна Бояна. — Само трябва да оставим тук госпожа Писанска, за да не ѝ навредим.

– Ха! Загрижила се! — изсумтя Маца и скочи от рамото на Мария. — И без това си имам работа — и тя се насочи към аквариума.

– Какво ще правиш там? — се заинтересува Мария.

– Ще плаша рибките.

– Хубава работа!

– Че що? Да не е лоша? — отвърна Маца и облещи очи срещу безгрижните рибки.

Бояна подръпна малката Матева:

– Остави я. Нищо няма да им направи. Тръгвай, докато не се е появила майка ти.

– И на нея ли ще ѝ навредим? — заяде се Мария.

– Ще дойде с нас, обзалагам се, и ще си провали репетицията.

И двете момичета заизкачваха стълбите към тавана.

– Лошо я познаваш мама. Тя никога няма да си отложи ангажиментите, дори ако тук нахлуе армия от марсианци.

Бояна отвори вратата на тавана. А там, под средния прозорец, стоеше Марта, хванала две захлупени решета, между които се блъскаше нещо и пицеше:

– Отсам решето, оттам решето. Излаз няма. Човеко, пусни ме, ще те позлатя.

Бояна сне окачения на стената сърп и се разбърза към Марта. А тя викна:

– Не! Ще го умрелиш! А то ми е едно мъничко, живичко чортелече.

– Какво ще го правите, госпожо?

– Ще му се радвам. Толкова е симпатично! Прилича на съселче — и тя издекламира:

*„Съсел, съсел, хаирсъз,
я изсъскай — със, със, със!“*

Двете момичета смаяни отпуснаха ръце.

– А репетицията? — напомни Мария.

– Какво ѝ е на репетицията? И без това тръгвам — и Марта понесе захлупените едно в друго решета.

След нея се зачу нещо като мише цвъртене:

– Човеко, човеко, къде носиш детето?

– В операта. Там се чувства вопиюща нужда от чортелеци, които да яздят пътуващите диригенти, да наплюват обувките на смотаните балерини и да гъделичкат дебелите певци, та дано поотслабнат.

– Ами ние...

– Какво вие? Последвайте детенцето. Аз пред вас, вие — по мене, по мене... та в операта. Дори ще ви извозя, ако обещаете да не бърникате из колата на Матю.

– Обещаваме, обещаваме — отчаяно писнаха гласчетата.

– Тогава — напред!

И тя запя: „Напред, напред, за смелите няма предели“.

Матев закъсна и се наложи чортелеците да бъдат превозени до операта с такси. Мина без инциденти. Само дето шофьорът се дивеше

за какво ѝ са на тази елегантна дама тези захлупени цигански решета, но и той намери обяснение: „Сигурно им трябват за реквизит в някоя опера“.

А в дома на Матев се проведе съвещание:

– Това не беше предвидено — поклати глава Бояна.

– Сега какво ще прави Константин?

– Най-много да си премести каналите — лекомислено отвърна Мария.

– Не ми мирише на добро — замисли се Бояна.

И то нямаше как да е на добро, защото в ранния следобед в кабинета на Матев нахлу един страшно разгневен, страшно червенокос и червенобрад човек с исполински ръст и гръмотевичен глас:

– Господин Матев, това не биваше да става!...

– Не ви познавам, господине — хладно отвърна Матев.

– Ще ви се представя — и гигантът втична ръчището си в ръката на Матев. — Константин Евров. За неславянските страни — Евр. Извинете за безпокойството, но това е нечувано!

– Кое по-точно?

– Жена ви е откраднала чортелеците.

– А те да не би да ви бяха зачислени?

– По-зле! Аз се занимавам с прочистване на каналите...

– Да не би да сте същият водопроводчик, с когото се целува Бояна?

Колосът рухна върху най-близкото кресло.

– Ако държите на дискретността, успокойте се. Деянието ви е забелязано само от нашата котка, но тъй като тя проговори...

– О, богове! — едва не проплака великанът. — Само това липсваше! Не стига, че изтървах самодивите, таласъмните и чортелеците, ами и този провал!

– Кой? — предпазливо рече Матев.

– Значи, има теч не само оттам насам, ами и отсам натам! Котката се е провряла през някоя дупка и някой от бъдещето или миналото си е направил шега — дал ѝ е дар слово! О, богове! Аз съм унищожен!

– Виждате ми се доста здрав и цял.

– Привидно е — изпъшка грамадният мъж и креслото под него плачевно заскърца. — Аз съм сломен.

– Има ли начин да съберем отломките ви и да ви възстановим?

– Не употребявайте тази дума „отломки“! Настръхвам от нея. Представяте ли си? Четиринайсет години да проправяш канали между времената и изведнъж вместо връзка — изсипват се разни парчетии и задръстват всичко, и се пилеят кой знае къде... Разбирате ли, нашето време е застрашено. Това е все едно в сладководен басейн да нахлуе солена морска вода. Всички обитатели ще изгинат!

– А може ли да има и други мнения по въпроса?

Червенокосият се сепна и като че се замисли:

– Какви например? Кой би могъл да има други възгледи? Аз съм специалистът. Никой друг не се занимава с времето.

– Възможно е и да се заблуждавате. Аз преди двайсет години публикувах нещо по този въпрос. Искате ли да го видите?

И без да дочака съгласие, Матев извади един том от библиотеката, отвори го на съответната страница и дори посочи с пръст:

– Ето, това.

Докато Константин Евр с недоумение четеше творението, писателят Матев се измъкна на пръсти и повика шепнешком дъщеря си и прислужницата.

– Там, в кабинета, стои свръхподозрителен тип. Бояно, ти с него ли се целуваш? Нямам възражения, общо казано — приятен наглед мъж. Но убедена ли си, че е добре с ума? Залисах го да чете младенческите ми разкази, докато намислим дали да позвъним в „Бърза помощ“ или в полицията.

– Тате, защо се занасяш? — се засмя малката Матева. — От три метра личи, че този тип ти е харесал, само че не знаеш какво да правиш с него.

– И какво да правя?

– Налей му едно питие, разберете се като мъже, а в това време мама ще си дойде и...

– ... И ще разбърка нещата до възможния предел!

– Не е зле да изчакаме госпожата — се обади Бояна. — Искате ли да ви сервирам по един коктейл?

– За мене — сух джин и нищо повече! — строго и недоволено изрече Матев, поколеба се и добави: — Е, може и малко лед.

Върна се в кабинета и с безпокойство зачака да свърши четенето.

– Но това е художествено произведение! — с възмущение каза Евр.

– Надявам се — да — скромно се съгласи Матев.

– Виждането ви е интересно, но нищо не е подплатено с наука.

– Това са моите възгледи от онзи период. Но не искате ли да се запознаете и с по-новите? Някои идеи са ми подсказани от едно... хайде да го кажем „приключение“ на жена ми из времето.

– Щом настоявате... — унило произнесе червенобрадият.

Матев използва случая, натика под носа му друг том и отвори вратата пред Бояна, която предпазливо бе почукала.

Докато момичето сервираше, Константин уж се вгълби в четенето, но бузите му станаха червени почти колкото брадата му. Матев чукна чашата си в неговата, пожела му „наздраве“ и се измъкна от стаята заедно с Бояна, докато бедният Евр преглъщаше новелата на Матев с помощта на разредения алкохол. А тя беше такава:

III. БЯЛАТА БЕЗДНА

*„Този меч, който ми даде свети
Михаил,
той не бе направен от омраза,
от обич бе направен този меч.“*

Пол
Клодел, „Жана
д’Арк“

– Тия май не са съвсем в ред — каза Марта Матева, като остави телефонната слушалка. — Канят ме да пея някъде си... в някакъв град, дето още го нямало на картите.

– Е, нищо — разсеяно отвърна мъжът ѝ — ще го нанесат някой ден.

– Все пак ти чул ли си за такъв град: Ла Кас, Ла Тас, Ла Пас, Ла Хас... или нещо подобно? Тия, дето се обадиха, се казвали Близнаците и се били разбрали с международната импресарска дирекция да отложи турнето ми из Африка. Че ако може да се отлага, защо аз да не заведа малката нанякъде? От три дни кашля.

– Никъде няма да водиш малката! — се сопна Матев. — Тя кашля от твоите „воденета“. Не може едно шестгодишно дете да издържа на твоята програма и на твоите приумици.

– Можaaa! — обади се малката Матева. — Можa! Нека да ида с мама!

– Това вече е непоносимо! — любезно и раздразнено каза Матев. Опитваше се да влезе в ролята си на глава на семейството. — Благодарение на твоето възпитание нашето добро и талантливо момче въобще не може да работи над себе си. Сега и малката тласкаш по тоя път. Ти като че ли си поставяш за цел да провалиш децата си.

– Хубаво де — без ни най-малко смущение отвърна Марта. — Ето сега, докато ние с малката се поразходим, ти вземи че си употреби благотворното влияние и възпитай Борис.

– А! Да го възпитам междувременно! И в какъв срок да свърша тая работа? — хапливо подвзе Матев.

Марта, както винаги, съвсем не обърна внимание на интонацията му.

– Мисля, че имаш почти цял месец. Най-напред ще заминем с Мария в Норвегия на фестивала. Тъкмо ще има кой да стои между публиката и да ми съобщава какви са отзивите за мен.

– А някак си да ти идва наум, че за тая цел детето трябва да знае норвежки?

– Че колко му е да го научи? То ми е паметливо детенце — с гордост произнесе Марта Матева и залепи на вратлето на щерка си възторжена целувка.

Матев със сетни сили поддържаше ироничния си тон:

– А не си ли се осведомила, че според последните изследвания прекалената информация е вредна?

– Норвежкият език не е информация! Никой език не може да бъде „информация“! С излишна информация са пълни учебниците на горките дечица. Можеш ли да ми кажеш защо му е нужно на Борис да знае разни венчелистчета на разни цветенца? Или пък тая геометрия! Какво е геометрията? „Наука за измерване на земята.“ Това е геометрията! А Земята е вече измерена! Какво ще й мерят повече? Или се налага да й начертаят Бермудския триъгълник?

Матев, съвсем съкрушен, си наля вино, изпи го наведнъж и с въздишка отвърна:

– Все пак внимавай с Бермудския триъгълник. След Норвегия ще ти се наложи да минеш през него.

– А ти внимавай с алкохола! Като се върна, да не намеря тук някакъв окаян пияница!

– А, не! — махна успокоително Матев. — Щом в твое присъствие още не съм се пропилил, изключено е. Изглежда, нямам склонност към спирта.

– Че да не би пък аз да имам склонност към твоя мизерен Бермудски триъгълник или към каквито и да са там геометрични

фигури? И да не ми е за първи път да се мотая из разни триъгълници, квадрати, ромбоиди и паралелепипеди?

Матев заплашително сграби бутилката:

– Марта, ако продължаваш да демонстрираш геометричното си невежество, ще се пропия още сега!

– Ха! Геометричното ми невежество! — презрително нацупи уста Марта. — Че аз да не съм Йоан Геометър!

Матев пи направо от бутилката и поясни:

– Все пак, Мартичка, трябва да знаеш, че Йоан Геометър е византийски хронист, а не геометър.

– Ако той самият не е бил геометър, то значи някой от рода му е бил геометър и следователно този Йоан Геометър тъй или иначе е наследствено обременен.

След това компетентно изказване Матев се изправи и отчаяно произнесе три пъти:

– Заминавай! Заминавай! Заминавай! Иначе не отговарям за последствията!

– Разбира се, както винаги за последствията отговарям аз! — гордо и обидено сложи край на разговора Марта и тръгна да събира багажа на дъщеря си, а и своя.

Повикаха такси.

Матев не пожела да ги изпрати до аерогарата, само много тъжно се сбогува с дъщеря си, целува я дълго и като никога я нарече „мъничкото ми, жълтичкото патенце на татко“...

Това, кой знае защо, ядоса Марта:

– Моля ти се, не се разкисвай! Тръгнали сме за Норвегия и още не знам къде си, а не... за оня свят.

Вместо да отвърне нещо в тоя тон, Матев с примирение и нежност целуна Марта така, като че ли наистина я изпращаше „не знам къде си“ и дори „на оня свят“.

В това Марта не видя нищо добро. Напротив, като че ли някакво студено зрънце пропълзя през гърлото ѝ и заседна малко под гърдите.

Но, върна на себе си, Марта отпъди лошото чувство, хвана сина си за косата, млясна го по носа и зад лявото ухо и заповяда на шофьора:

– Карай, момче!

Момчето ги закара до аерогарата, самолетът — до Норвегия, Марта отново доведе до екстаз публиката, събрана от цял свят, и нямаше нужда малката Матева да знае норвежки, за да разбере, че всички тези хора са готови да носят майка ѝ на ръце поне до утре сутринта.

Малката Матева ужасно се гордееше с майка си. На вечерите след спектаклите не можеше да се храни спокойно — постоянно следеше да не би някой да погледне майка ѝ без възторжен блясък в очите.

И затова много се засегна от отношението на някаква млада жена, която разглеждаше Марта равнодушно и твърде изпитателно, заслонена от листата на огромен филодендрон.

Малката Матева единствена от присъстващите обърна внимание на тая самотна красавица, избрала за себе си най-закътаната маса.

Момиченцето се обиди заради майка си и намери обяснение като за себе си:

„Сигурно се мисли за по-хубава от мама. Гъска!“

Красавицата се усмихна, без да погледне към детето. Усмихна се някак тъжно, с превъзходство, като че ли знаеше нещо, което никой друг не знае.

На следващата сутрин сред пътниците в самолета, който вече летеше над океана, малката Матева забеляза същата красавица. Беше в салона, където се прожектираха детски филми. Е, може би ѝ се е случило да лети заедно с Матеви, но защо ѝ трябваше да стои в тоя салон, дето имаше само двама представители на уважаемите възрастни жители на планетата: Марта Матева и... точно тази дама.

На всичко отгоре с нея нямаше какво дете. Тя си седеше сама най-отзад, смучеше със сламка нещо от висока чаша и не вземаше участие в избора на филми, където Марта Матева беше в стихията си. Благодарение на нея децата, всички до едно, бяха доволни, гледаха, смееха се, задаваха ѝ въпроси, от отговорите на Марта им ставаше още по-весело и те ядяха закуските си, замерваха се с топчета от станиол и идваха поред да се погаят в ръцете на тая най-прекрасна леличка.

В антрактите Марта устройваше за всеобщо задоволство разни весели игри... и така... незабелязано летяха... и часовете... и самолетът... и когато стюардесата събщи с безгрижен глас:

– Е, сега, дами и господа, моля, затегнете коланите... Позволяваме си тая шега, защото летим над прословутия Бермудски триъгълник. Разбира се, нищо тревожно няма в това, но нали и журналистите трябва да живеят — нужни са им сензации... — и игривият глас на стюардесата започна да забавлява пътниците с данни за сигурността на полетите и за измислиците на разни журналисти.

Марта се прозя. Децата — също. Марта каза:

– Тук нали няма дами и господа? Нали всички сме си наши?

И децата от различните страни и националности потвърдиха:

– Да, Марта, всички сме си наши.

– Тогава да си продължим забавленията.

И те ги продължиха с още по-голям ентузиазъм.

Единствено дамата с високата чаша и сламката погледна някак над главите на всички... но ако се отегчаваше... кой би могъл да я задържи тук?

Внезапно веселият глас на стюардесата се пречупи. Заплашителна тишина наля самолета и всред нея, като в пуста пещера, прозвуча шепот на мъж, поразен от безнадеждност:

– Бялата водна бездна!

Децата застинаха и преди да писнат, впериха отчаяни очи в Марта.

Тя сякаш искаше да защити всички тези скупчени около нея малки същества. Чувстваше, че става нещо неотвратимо, с което е безсилна да се справи. Спомни си последното съобщение на изчезналия преди време японски самолет: „Уредите не се подчиняват. Под нас е бялата водна бездна“.

Гласът ѝ пресекна от вълнение, но тя намери кураж да каже:

– Е, кротко де! Елате всички до мен. Няма да си разваляме играта заради прищевките на възрастните.

Но блед ужас вече бе обзел децата. Самолетът се наклони и през илюминатора, над главите на децата, Марта видя как към тях се надига страховита бяла пяна, кипналият океан се силеше да погълне облаците над него.

После всичко стана бяло, бяло, корпусът на гигантския самолет изскърца, но никакъв удар, никакво разтърсване дори не последва. Самолетът пропадеше в бялата пяна като игла, изпусната сред дантели.

Марта прегърна колкото може повече треперещи деца и запя с цялата си мощ:

*„Ласто-ласто-ластовичке,
с бяла шийка
кат' Марийка,
със забрадка
като Радка,
научи ме да летя
като тебе по света...“*

После стана синкавосиво, някакво сънно безразличие заля ужасените пътници, а странната дама от дъното на салона дойде при Марта, напълно спокойна, и предложи:

– Оставете децата. Трябвате ни само вие.

– Как така ще ги оставя? — й викна Марта. — Те са ми деца!

Дамата направи отстъпка:

– Добре. Вземете дъщеря си.

– Къде да я взема? — още по-ядосано отвърна Марта.

– Там, където е нужно да бъдете!

Изведнъж Марта реши, че е под достойнството й да се гневи от наглостта на тая особа, и с предизвикателно равнодушие отбеляза:

– Аз ще бъда тук, при децата, и ако ще става нещо с нас — да става!

Дамата се усмихна снизходително:

– Вие искате да въвлечете всичките тези деца в едно опасно дело, което сте длъжна да извършите сама?

– Хайде сега! — забрави за решението си Марта. — Никакви опасни дела не възнамерявам да предприемам.

– Не възнамерявате, но ще се наложи! — безмилостно заяви дамата и попита повторно: — Сама или с дъщеря си?

– Аз съм с мама! — вкопчи се в Марта малката Мария... и около тях притъмня.

В далечината трепна смътна студена светлина. След миг дамата, Марта и дъщеря ѝ бяха погълнати от някакви изпарения, които полепнаха като скреж по тях и ги облякоха в ефирни сребристи дрехи. Светлината се засили, от нея се отделиха две гъвкави фигури, които меняха очертанията си, и се чу:

– Вие тук ли сте?

– Какво значи тук? — високомерно попита Марта. Екна смях:

– Тя наистина отговаря на описанията.

– По-подходяща от нея няма да се намери и в бъдещето.

Марта надяна на лицето си изрази, с който играеше жестоката принцеса Турандот.

– Струва ми се, аз попитах нещо? — и още по-плътно притисна детето до себе си.

Дамата направи някакъв знак. Двете фигури очертаха полукръг и всички действащи лица се намериха седнали на удобен диван, пред маса с неравна повърхност, където като за изложба бяха подредени невиджани плодове.

– Нищо няма да вземаш! — прошепна Марта на щерка си.

Останалите отново се засмяха, а дамата поде:

– Искате да знаете кои сме? Ние сме тези, които ще създадете.

– А! Бъдещите изчадия на Земята — с невероятна бързина схвана Марта. И продължи, като се наслаждаваше на недоумението на околните. — Разхождате се сигурно из разните времена, открили сте си хубаво развлечение, а че мен ме чакат в Ла Кас, Ла Пас, Ла Дас или... кой знае къде... това не ви засяга. И ми плашите детенцето. И цял самолет хора изпоплашихте до припадък. Знаете ли какво ви се полага за това?

– Съд пред времето — тъжно отвърна единият събеседник — но разберете ни, нямаме друг избор.

– И защо точно аз? — с негодувание произнесе Марта.

– Защото вие имате най-прекрасния глас на всички столетия.

– Я гледай — промърмори Марта. — А аз си мислех, че Ла Малибран е била по-добра от мен.

– Не се възгордявайте — покровителствено я посъветва другият от присъстващите — Ла Малибран е велика певица, но нейният глас е плътен и тъмен. Такъв глас не може да мине за „небесен“.

– Излиза, че имам „небесен“ глас — с разбиране кимна Марта. —
И за какво ще ви послужи той?

Дамата захвана да говори с подкупваща загриженост:

– Знаете от историята за Стогодишната война, нали?

– Е, не съм чак дотам невежа — се засегна Марта.

– Знаете, че в Домреми е живяла една девойка, която чувала небесни гласове...

Марта съвсем се обиди:

– Е, знам де! Но какво общо имам аз с това?

Двама присъстващи се изправиха и произнесоха тържествено:

– Единият от гласовете е вашият!

Марта ги погледна неприязнено и завъртя палец до челото си:

– Вие... от коя лудница сте?

Двамата снизходително се направиха, че нищо не са разбрали:

– Вие и Катерина трябва да изпеете на девойката от Домреми ето тази партитура — и връчиха на Марта тънко снопче прозрачни листове.

Дамата се представи:

– Аз съм „света Катерина“. А „света Маргарита“ трябваше да търсим чак във вашия век.

– Аха — пак се размърмори Марта — предлага ми се ролята на света Маргарита в някаква мистерия за Жана д'Арк. Ако е до изпяване, защо да не я изпея, но така ли се постъпва с най-добрата певица на всички времена? И защо ще ми плашите горкото детенце?

Единият събеседник подаде на малката Матева жълто-зелен плод, приличен на огромен цвят от акация, и замоли Марта:

– Не ни корете. И не пречете на детето да вкуси плодовете на бъдещето.

– Тя нищо няма да вкусва без мое разрешение, а аз ще се оплача от вас в Световната асоциация за закрила на децата. Ако ви трябва аз, защо ще пати заедно с мен и невинното дете?

Дамата внезапно предложи:

– Не би ли могло детето да послужи за „ангелски глас“? Много убедително ще прозвучи. То дори може да се мерне сред светлата мъгла... Ето, моето творческо решение се обогатява — и тя се обърна към детето: — Ще изпееш ли няколко песнички? Аз ще те науча...

„И аз ще те науча — се закани наум малката Матева. — Ще видим ти какво ще ми казваш, пък аз какво ще пея.“ И гласно отвърна:

– Да, уважаема госпожо, ще ми бъде приятно.

Марта с почуда се вгледа в дъщеря си:

– Ти откога стана толкова възпитана?

Малката Матева хрисимо отвърна:

– Аз съм си все такава, маменце.

„От това дете ще излезе нещо“ — с гордост помисли Марта, реши да стане и тя кротка като щерка си и примирено каза:

– Ние сме на ваше разположение. Само ми разрешете един въпрос. Ако не изпеем това, което желаете, какво ще се случи?

Представителите на бъдещите хора понечиха да отговорят всички наведнъж, но след секунда учтиво позволиха на дамата да започне:

– Ще се наруши една причинно-следствена верига.

– Нищо не схващам — я прекъсна Марта с хладен глас.

– Няма да се появи човек, който е необходим на бъдещето — поясни единият от Бъдещите.

– Нима има хора, които не са необходими на бъдещето? — с ирония отбеляза Марта.

Другият присъстващ с подчертана сериозност захвана най-подробно да изрежда:

– Ако Стогодишната война не свърши в точно определено време, един войник няма да се завърне в дома си, няма да му се роди дъщеря, тя няма да роди син и... от това ще последва... че най-великият учен на нашето време, откривателят на новите закони на Вселената, няма да се появи и двеста години човечеството ще чака следващия гениален ум. А през това време то може и да загине, притиснато от новите условия.

– А! Пак се налага да спасявам човечеството! — с разбиране кимна Марта. — Хайде тогава да не се бавим.

Всичко наоколо като че се стопи. „Катерина“, Марта и малката Мария заплуваха в зеленикав мрак, който се сгъстяваше, сивееше, тъмнееше и накрая внезапно изчезна и се откри поляна пред изоставен параклис.

Слънцето току-що се беше скрило, от възвишението се спускаше стадо, край него вървеше замислена девойка с пастирска тояга в ръка.

„Катерина“ отвори вратата на параклиса, въведе Марта и Мария и даде знак да започнат.

– А тук добра ли е акустиката? — се заинтересува Марта.

„Катерина“ избухна в несдържан смях.

– Внимавайте — строго я предупреди Марта. — В тоя век смях като вашия са го вземали за сатанински. Хайде, все ми е едно каква е акустиката. Щом сме дошли да вършим работа, нека почнем.

И те запяха.

– Жана, Жана...

Момичето приближи, коленичи благоговейно пред прага на параклиса и с мистичен трепет заслуша какво му заповядваха „света Катерина“ и „света Маргарита“. А малката Матева сновеше из черквицата като същинско ангелче и от време на време добавяше по едно „Амен“.

След като „небесните гласове“ секнаха, девойката се изправи бледа и zakрачи бързо, за да догони стадото си.

Марта дълго гледа след нея, след това с омраза прошепна на „Катерина“:

– И вие искате с моя помощ да изпратите това свято същество на кладата?

– Необходимо е — тъжно отвърна „Катерина“.

– Тогава свършете си го сама това сатанинско дело!

Марта усети, че е почнала да говори като съвременница на Жана д'Арк.

– Разберете — уморено замоли „Катерина“ — ние не нарушаваме хода на събитията. Ние само ги ускоряваме с няколко нищожни часа. Жана д'Арк и без нашето вмешателство щеше да поведе войските на Франция. Тя е готова да действа. Липсва й подтик точно в този ден. Иначе тя ще се забави, докато събере сили да вземе своето решение. Не ние пращаме Жана на кладата, а историческата необходимост. Ние само ще сгъстим събитията с няколко дни и ще ѝ вдъхнем нужната увереност.

– Ту ми приказвате за часове, ту — за дни и... как да ви вярвам?

– Защо да не ми вярвате? — се учуди извънмерно „Катерина“. — Нали заявихте, че знаете историята на Стогодишната война? Знаете, че всичко вече се е случило, а случилото се е невъзвратимо. Да ви обяснявам ли сега какво е „случило се“ и разликата...

– Е, е! — спря я Марта. — Хайде не ми обяснявайте чак толкова! Кажете къде ще спим и с какво да си нахраня детенцето.

„Катерина“ отбеляза с удоволствие:

– Разбрана жена сте вие — и зашета из параклиса.

Някакъв пюпитър за поддържане на дебели книги се превърна в масичка, черковните тронове — в почти удобни столове, а двата калаени канделабра бяха разтеглени и им бе придадена форма на блюда. Блюдата се отрупаха с плодовете на бъдещето, а от потира за причастие преливаше питие с непознат вкус, което особено хареса на Марта и тя се заинтересува как се приготвя, но дамата отвърна, че трябва да спят.

Малката Матева бе настанена в люлка, измайсторена от светлееща топла материя. „Катерина“ и „Маргарита“ заеха двете противоположни ниши до олтара, за постелки и завивки им послужи същата светла материя, която дамата вадеше от някакви кутии, прилични на пудриери.

Когато се събудиха сутринта...

Но сутрин ли беше?

Слънцето потъваше на запад, от възвишението слизаше Жана със стадото си, а Мария беше изчезнала някъде и на тревожния вик на майка си отвърна:

– Намери ме, де!

След това се показа от олтара в не толкова блестящ вид, какъвто трябва да има едно ангелче.

Поотупаха я от праха и посрещнаха пастирката с небесните си гласове.

Внушаваха ѝ, че тя е избраната, че начаса трябва да остави своите овчици, за да спаси Франция.

Девойката тихо отвърна:

– Но аз нямам ни доспехи, ни оръжие.

На това място „ангелчето“ трябваше да изпее: „Оръжие ще ти бъде Божието слово“. Но малката Матева излезе напред, хвана ръката на пастирката и провъзгласи:

– Аз ще ти дам — и я поведе към олтара.

А там лежеше меч.

Девойката коленичи и пое меча, озарена от вяра. „Катерина“, за да поправи непредвидения ход в либретото, допълни:

– Свети Михаил ти праща тоя меч. Воювай смело!

Малката Матева, осъзнала своята важност и това, че няма как да я накажат, продължи да своеволничи:

– Само гледай да не порежеш някой добър човек.

„Катерина“, ядосана, че няма как да укроти момиченцето, се задоволи с пояснението:

– За светата правда ти се дава тоя меч.

А малката Мария с особено удоволствие противопостави на тържествения тон на дамата своето детско виждане по въпроса:

– Ти и да мразиш някого, виж да не го убиеш несправедливо.

Тук Марта наруши своето необичайно дълго мълчание:

– Девойко, избрана не за да служиш на омразата, а на свободата и любовта към угнетените, ти си крехка и слаба, но силата на твоята любов и твоята вяра ще вдигнат Франция. И затова не се бави. Колкото по-скоро потеглиш в бой, толкова по-рано ще затихнат стоновеите на твоята страдаща родина.

Жана се изправи и вдигнала меча на рамо като пастирска тояга, тръгна към своята славна и страшна участ.

Марта докопа ушенцето на дъщеря си, внимателно го подържа и запита:

– А ти отде извади тоя меч и защо се месиш без покана?

Дъщеря ѝ отвърна с възмущение:

– Най-напред спите, спите, човек се чуди какво да прави, тършува из черквата и си намира разни неща. После приказвате, приказвате и пращате хубавото момиче самò да си търси оръжие, пък оръжието лежи в олтара.

Дамата уморено кимна:

– Да. Зная. Но не ми дойде наум такова решение на въпроса. Рицарят, съградил параклиса, е оставил меча си в олтара, преди да стане отшелник. Не мислех, че един предмет ще окаже по-голямо въздействие от грижливо подготвените думи.

– Човек предполага. Господ разполага — съвсем в стила на епохата се произнесе Марта. — А сега?

– Нашата мисия е свършена. Оттук нататък ще я покровителства „свети Доминик“.

– И тя напразно ще вика от кладата „Света Катерина, света Маргарита!“ — скръбно напомни Марта. — И ще се чувства

изоставена и от своя крал, и от небето.

– Тя и по-късно ще чува записи на нашите гласове. Повече не можем да направим нищо.

И дамата метна върху Марта и Мария някакво покривало, като че съшито от оскубани кокоши кожи.

След миг, както се стори на Марта, покривалото започна да се разширява и да се превръща в зала, изпълнена с мирис на ванилия и риган.

Подът бе покрит с вдлъбнатини и издатини, които заместваха много сполучливо мебелите.

Малката Матева си намери едно гнезденце и се заигра с две кой знае откъде изсочили котета. Около Марта надойдоха десетина души, поздравиха я с добре изпълнената задача и любезно ѝ предложиха да изяснят нейното положение.

– Няма какво толкова да ми изяснявате — заяви уморената Марта. — Кажете само как го правите и защо точно в Бермудския триъгълник?

Присъстващите се усмигнаха и отговориха, че е невъзможно тя да знае как го правят, а що се отнася до втория въпрос, нужни са предварителни знания, до които хората от нейния век не са достигнали.

– Голяма работа — скрито се прозя Марта. — Аз без репетиции пея „Войната със саламандрите“ и „Милост мира“, та вие ще ме стреснете с вашите „предварителни знания“!

Бъдещите решиха да проявят снизходителност и един от тях захвана:

– Времето е като водата — някъде има бързеи, другаде — водопади, водовъртежи... Цялата Вселена плава във Великата река на Времето. На нашата скромна планета, точно над Бермудския триъгълник, Времето е образувало водовъртеж. Във водовъртежите е възможно пластове вода да се смесят. Над Бермудския триъгълник се сливат пластове на Времето и ние, Бъдещите, сме в състояние да ускорим или забавим някои събития, които са особено важни за нас...

– Че при тези експерименти загиват хора от нашето време, не ви засяга! — сърдито каза Марта.

– Те не загиват — почти обидено възразиха Бъдещите. — Те предпочитат да останат при нас.

– Хайде де! — подозрително изрече Марта.

– И вие може би ще пожелаете да останете, но няма да ви бъде разрешено, защото сте много нужна за своето време и...

– Вие какво постоянно твърдите, че има ненужни хора! — съвсем раздражено го пресече Марта. — И какви са тези игри с човешките съдби? Вие светотатствате! Пращате ме да се докосна до един от най-великите мигове в историята, до един от най-светлите образи в човешката памет... И по какъв начин! Това, което вие вършите, е пошло! Не вие сте тези, които ще съветват Орлеанската дева кога да извърши своя подвиг. И ще ме вкарвате в нечиста роля! Без да ме питате! Откъде взехте тая безцеремонност?...

Един от присъстващите не съвсем любезно отвърна:

– Вие ни създадохте такива. Ние сме вашите потомци. Защо се възмущавате от плодовете на собствените си усилия?

Марта преглътна останалата част от обвинителната си реч.

Поднесоха ѝ освежително питие. Сякаш от небето долетя такава музика, че Марта, опиянена, забрави всичко на света. Искаше ѝ се безкрай да слуша. Изпитваше непознато блаженство, от което човек не би желал да се откъсне до смъртния си час.

Когато звуците секнаха, един от Бъдещите кротко попита Марта:

– Е, сега ще упрекнете ли тези, които искат да останат при нас? Тук те се чувстват богоравни.

– Може да са богоравни, но не са хора — каза Марта. — Наркомани. Заради някакво съмнително блаженство в бъдещето са изоставили истинския си живот. И дали са помислили за близките си, които страдат по тях?

– Вие също опитахте от блаженството на бъдещето — ѝ отговориха предизвикателно.

– Но аз го отхвърлям това блаженство. А сигурно има и други като мен, защото вие връщате някои от жертвите си, макар и без памет.

Бъдещите загрижено потвърдиха и заедно с това изразиха увереност, че тя ще разбере опасенията им и няма да ги принуждава да вземат нежелани мерки.

– Ние — обясниха те — наистина изтриваме от съзнанието на хората техните срещи с нас. Така ще постъпим и с дъщеря ви. Но вашият мозък е уникално творение на природата, строежът на вашите мисли изключва външни вмешателства.

– А другите умове можете да настройвате според желанията си! И си позволявате да въздействате върху събитията, върху човешката история! *С какво право?*

Един от Бъдещите гневно отвърна:

– Вашите съвременници си позволиха да унищожат цели видове от животинския и растителния свят, да замърсят земята, водата и въздуха, да ни оставят в наследство една опустошена и заражена планета. *С какво право?* Ние се разпореждаме с човешки отношения, вие — с природата. А при дадена възможност вие самата съвсем не се замислихте за въздействието на думите си и вместо обозначените в либретото, своеволно изпяхте някаква тирада за любовта и омразата.

– Не е своеволно! — кипна Марта. — Щом *точно* това ми е дошло наум в *точно* този момент, значи е било необходимо. Убедена съм, че към истински великите дела подтиква любовта, а не омразата. Някоя омраза не може да издържи изпитанията, през които е способна да премине любовта. Жана не е горяла от омраза към нашествениците, а от любов към своите страдащи събратя.

– Как разбрахте това? — обади се глас някъде зад Марта.

– Внушено ми е навярно от мой съвременник, когото е тревожила съдбата на Жана д'Арк, който се е опитал да вникне в постъпките ѝ. Съгласна съм с него и това, което изпях, е по-добро от вашите указания. Аз се гордея, че моите съвременници все още поставят любовта като сила над омразата.

– Вие признавате правото на вашите съвременници да тълкуват действията на исторически личности, а се дразните от нашето тълкуване, макар че то е по-достоверно.

– А вие пък отде знаете? — отново се нервира Марта.

– Според вашата логика това, което идва по-късно, е по-съвършено. Не е така. Величието на духа не зависи от епохата, нито от условията. Ще вземете ли да ме убеждавате, че хуните са били по-симпатични от елините?

– Ние нямаме време да убеждаваме когото и да било. В следващите секунди ще върнем самолета в неговото време. И пак ви предупреждаваме, че е забранено да разказвате на своите съвременници за нас — строго напомни властен глас.

Марта се озърна да разпознае сред многото хора, които неусетно бяха я заобиколили, човека, посмял да говори с нея по този начин, но

като не успя да го открие, отговори с лениво пренебрежение:

– Че какво толкова ще стане, ако разкажа поне на мъжа си? Той съчинява фантастични разкази, занимава се човекът.

– О, в такъв случай може да ви бъде разрешено — се намеси „Катерина“. — Захласвам се по фантастични разкази от старо време. Много ме забавляват.

– Идеята на този разказ може да достигне до знанието на Атлантическата група и тези учени ще дадат задоволително обяснение на тайните на Бермудския триъгълник още в своя век.

– И какво от това? — невъзмутимо заяви Марта. — Ще ви попречи ли това да безчинствате из времето и да посадите разни неподходящи личности в неподходящи епохи? Аз започвам да се замислям — не сте ли вие причина за толкова неблагоприятния в историята? Не вършите ли вие глупости, каквито, впрочем, вършим и ние... заради някакви бръмбари наръсихме цялата планета с отрови...

Края на изречението Марта произнесе в салона на самолета и скупчените край нея деца плахо се обадиха:

– Какви бръмбари, Марта?

Самолетът летеше над разпенения океан, а на екрана все още се въртеше някакъв рисуван филм за мравката Фердо.

– Ами, ей такива — посочи екрана Марта и се заслуша в гласа на стюардесата, който съобщаваше, че поради малка повреда в контролните уреди, самолетът е изгубил за известно време връзка с континента, но сега тя е възстановена, място за тревоги няма, а на четвърта програма уважаемите пътници могат да слушат сведения за времето, тъй като след петдесет минути самолетът ще кацне на летище „Близнаците“, понеже летищата по крайбрежието не приемат поради преминаването на урагана „Марта“.

– Най-после да кръстят един ураган и на мое име! — важно обяви Марта и предложи на децата да изядат по още един сандвич, че не се знае къде е това загубено летище и има ли там нещо подходящо за хапване.

„И какво е това име «Близнаците»? Я ги гледай! Тези, които най-най-напред ми се обадиха, как се казваха? Близнаците. Да не би да съм

жертва на мистификация? Викат ме Близнаците в някакъв град, дето го няма на картата — Ла Кас, Ла Пас, Ла Дас... ли беше...“

Сградите на летище „Близнаците“ бяха изумителни — ексцентрични хрумвания на архитекти, осъществени с невероятен размах и фантазия.

Марта още се дивеше и говореше на щерка си: „Гледай, маменце, такива чудесии няма да намериш дори в писанията на баща ти“, когато към нея се приближиха двама изискани господи:

– Добре дошли, госпожо Матева, очакваме ви с нетърпение, интересът към вас е небивал. Освен това, за вас е определена честта да откриете новопостроената опера...

– С кого имам удоволствието да беседвам? — успя да ги прекъсне Марта.

Посрещачите се закланяха и сконфузено се представиха. Били директорът и артистичният секретар на импресарско бюро „Лашас“ в град Близнаците.

„Ох — помисли си Марта — човек като навикне на необичайното, взема и грешките си за приключения. Ами, разбира се. Импресарската дирекция се казваше «Лашас», а «Близнаците» — май че някога са изпрацали някакъв космически кораб «Джемини», тоест «Близнаците», и града са нарекли така. Интересен град, много по мой вкус град — се заплесваше Марта, докато пътуваше към хотела. — Ще дойда аз някой ден да си поживея тук, стига да ме оставят малко на мира с тези пътувания.“

Писателят Матев се беше престарал в подготовката за посрещането на жена си и дъщеря си.

На масата се кипреше фазан по китайски, плодове от Африка, бульон от опашка на кенгуру, двавет вида сладкиши и почти същият брой бутилки.

Но Марта, успяла вече да нацелува всички подред и да се пребори със сина си, за да го види достатъчно ли е заякнал под бащините грижи, не обърна внимание на трапезата и докато всички се

хранеха с удоволствие, тя пиеше някакъв кисел азиатски чай и разказваше на мъжа си за преживяното от тях.

– Остави това за по-късно — я посъветва Матев. — Децата не могат да се хранят спокойно заради твоите измислици.

– Ха! Измислици! Никой не вярва на най-чистата истина! А ти вместо да ми благодариш, че ти поднасям такъв великолепен сюжет...

– Може и да е великолепен, но не е за мен — с безразличие каза Матев. — Тия истории с пътешествия във времето никога не са ми били по сърце. Освен това сега ме занимава една блестяща идея — създаването на шахмата.

– И няма да напишеш разказ за Бермудския триъгълник? — отчаяно възропта Марта.

– Защо не, защо не — разсеяно отвърна Матев. — Може да се вмъкне нещо... Квадратите на шахмата символизират плоскости по земната повърхност. Изведнъж, по нечия нечовешка воля, един от квадратите бива разсечен на два триъгълника — черен и бял. Играта се нарушава, белият триъгълник, който винаги има предимство, се превръща в бяла бездна... — Матев млъкна, загледа се в тъжното лице на жена си. — Но какво ти стана?

Марта въздъхна и каза като че ли на себе си:

– И на него са повлияли. Това е отвратително. Как смеят да се месят? Били по-млади от нас, следователно — те са правите! И съвсем не подлежат на вразумяване. Изтъкнах им, че величието на духа не зависи от епохата, нито — от условията, а те... ни чули, ни разбрали... Не знам как ще се живее... с това идващо поколение...

– Но, мамо — възрази синът ѝ — нали когато те дойдат, нас вече няма да ни има? Ние няма да живеем с тях.

– Я го гледай ти! — се сепна Марта. — Значи мислиш, че ние така бързо-бързо ще измрем и ще им освободим терена, та да се развихрят както щат? Ама че възпитание ти е дал баща ти, докато ме нямаше!

Матев се погрижи да въдвори ред и да възвърне приятното настроение на вечерта:

– Не се безпокой, мила, ние ще им създадем толкова пречки, че когато „те“ се появят на бял свят, ще трябва да прахосат много сили и знания, преди да почнат да се разпореждат със Земята и с Времето

според своите желания. Не се тревожи, яж си печеното, докато не е изстинало.

– Ами то какво друго ми остава? — се съгласи Марта. — Щом собственият ми съпруг не иска чрез писанията си да подтикне учените да се замислят над тайните на Бермудския триъгълник, ясно е — Бъдещите ще трябва да се заемат с тая работа. И нека, пада им се. Само ние ли ще си блъскаме главите с разни тайни?

Когато Евр измъчен вдигна очи от редовете, Матев седеше срещу него с крайно хрисим вид и пиеше втора чаша.

– Тук има нещо автобиографично, нали? — опита да изрази интерес Червенокосият.

– Да, като че ли.

– И може би е плод на автентично изживяване?

– Има такава неща.

– Но защо говорите така неопределено?

– Все пак, аз правя литература, а не наука. А вие?

Гигантът се поколеба:

– Да, наука, но не в общоприетия смисъл. Разбирате ли, съвременната наука е ограничена от опита. Звучи еретично, но е така. До каквито и заключения да се добера, аз трябва да ги докажа чрез опит. Обаче не всякога може да се направи експеримент. Още в началото на двайсети век професор Асен Златаров е знаел, че около човешкото тяло има аура, но това излъчване не е могло да се докаже по експериментален път. Нямало е технически средства. И колко години трябваше да минат, за да бъде заснето излъчването, да се заговори за биополе и така нататък. Извинете, приказвам малко объркано, но това е от коктейла, от Бояна и от вашите новели. Трябва да ви призная, аз някога участвах в групата „Хесперида“. И сега с удивление откривам, че идеята, която разработихме, е била взета от вашия разказ. Но след като отстранихме ефекта на Бермудския триъгълник, моите гледища започнаха да се различават от тези на колегите ми и аз се оттеглих от „Хесперидите“. Центърът „Атлас“ прие да финансира дейността ми, даде ми пълна самостоятелност и поиска от мене единствено гаранции, че няма да преча на хода на събитията и няма да вреди на човечеството и нашето време. И аз бях твърдо уверен, че ще спазя клаузите на своя

договор. Но каналите за свързване на различните пластове време най-неочаквано се повредиха точно над вашия дом. Това не може да бъде случайно, в никакъв случай... в никакъв случай... Извинявайте, развълнуван съм. Тук действа някакъв апарат, някакво силово поле...

– Хм, хм — печално поклати глава Матев. — И вие се стремите да го откриете?

– Да, разбира се. И на стъклар се направих, и на водопроводчик... завербувах преданата ви прислужница, моля, не мислете за нея нищо лошо...

– Толкова труд и защо? — въздъхна Матев. — Да бяхте ме попитали. Веднага щях да ви осведомя, че „апаратът“ и „силовото поле“ се намират в главата на моята мила Мартичка. Не ме гледайте като удавник, това е установено не само от разни чуждопланетници, екстрасенси, психотроници, ясновидци и тем подобни, но и от самата госпожица Вецица, понастоящем госпожа V. А въпросната госпожа навярно си го е доказала по научен и експериментален път.

Константин Евр доста дълго размишляваше, преди да каже:

– Има ли някаква възможност да ме допуснете до вашата съпруга?

– В какъв смисъл? — се наежи Матев.

– Бих искал да се запозная с този уникален „апарат“ или „силово поле“.

– Това не мога да ви обеща. Жена ми е своенравна до... до безподобие. Мога да ви предложа бегло осведомяване по въпроса, ако имате търпение да прочетете и тази новела...

И хитро усмихнат, Матев вежливо разтвори книгата и намери:

IV. РОМАНС ЗА ЛЕОНАРДО

*„Има в крепостта Де Луна
стар, отколешен затворник.
Умориха се стените
а го пазят толкоз време.“*

Романс
за Бернардо
дел Карпио

„За хората няма нищо невъзможно.“
Хорацій

Дон Леонардо взе шпагата си и пое по измамните пътища на нощта.

Звезден звън заливаше Андалусия. Небесните светилници изгаряха от зноя и падаха от разтопеното небе.

Дон Леонардо развя плащ, слугите го последваха, по-черни от сянката му.

Дон Леонардо влачи сенките си край крепостните зидове, край Мавърската кула. А там напечените камъни и през нощта излъчват дъх на карамфил, смола и мента, защото привечер край тях премина със свитата си доня Бланка и факлоносците оттук започнаха да палят факлите си...

– Матю, ти да не си преминал от фантастични към исторически романи? — без любопитство попита Марта Матева.

– Не ти ли се слуша? — с неудоволствие прекъсна четенето Матев.

– А, не. Една любяща съпруга какво ли не може да изтърпи? Дай да видим докъде ще стигнеш.

Матев остави листовите и загледа жена си изпитателно:

– Няма ли да демонстрираш невероятната си проникателност и да ми съобщиш още сега какъв ще бъде развоят на събитията и краят на разказа?

– Днес мозъкът ми не работи — се оплака Марта. — Но... ако си захванал роман за онзи загадъчен рицар Алонсо де Охеда, когото, не знам защо, искат да изкарат от български произход...

– Защо „искат да изкарат“? Ами ако наистина е бил българинът Драган от Охрид, както твърдят някои историци?

– Мисля, че България има достатъчно велики люде, с които да се гордее. Мисля, че България няма защо да държи толкова на този Драган, щом той сам се е представял за испанец.

– Е, е, моля ти се! — възпротиви се Матев.

Марта не благоволи дори да го погледне. Тя не прекъсна размишленията си.

– Защо те занимава Алонсо де Охеда, ведно с дон Леонардо и звездния звън на шпагата му? Искаш да внесеш национален акцент в съчинението си? Я, моля ти се, откажи се. Омръзна ми из всички значителни събития, изобразени в исторически романи, да се мотае и по някой българин за колорит. Твърдо съм убедена, че ако български писател реши да изографиса Хамураби или Рамзес II, непременно измежду съветниците им ще се открие някой безумно доблестен българин.

– Много лошо мнение имаш ти за нас, писателите — мрачно измърмори Матев.

– Че поправете ми го! — предизвикателно заяви Марта. — Гледам ви — хиляда, две хиляди души писатели станахте, пък колко книги сте написали? Всеки по един „Тарас Булба“ да беше измайсторил, знаеш ли каква литература щеше да е тая, българската?

Изражението на Матев бе такова, че Марта го съжали и продължи:

– Леонардо... Той, разбира се, е влюбен в доня Бланка. Тя също го обича, но е толкова високопоставена, че не може да си позволи да мисли за него. Въпреки това мисли. Я слушай, тя да не е вдовица на някой гранд?

– Не. Сестра. От втори брак на баща му. И брат ѝ я изпратил в манастир, за да не му се меси в наследствата. Да, но го убили. Тогава сестрата излязла от манастира, нали някой трябва да наследи високата титла и името на рода. А тоя род е толкова важен, че предава името си и по женска линия.

– Чудесно. Предвиждам, че ще забъркаш нещо като супа от киселец, канела, хрян и алабаш.

Матев присви устни с отвращение. Но той беше храбър човек. Бе чувал и по-отчайващи реплики. Оттегли се в кабинета си и се закани наум.

Марта викна след него:

– Матьо, искаш ли да ти донеса от Испания нещо много необичайно, нещо такова, че и насън да не можеш да го измислиш?

– Искам — изръмжа Матьо и запуши ушите си с восъчни тапи, защото много добре знаеше: след минути в къщата ще вилнее тайфун — Марта ще стяга багажа си, ще целува децата, ще напътства прислужницата и ще разпитва по телефона всичките си приятелки какво да им донесе от Испания.

След няколко часа тайфунът се насочи към Иберийския полуостров.

Децата заспаха.

Часовникът строго посочи полунощ, а иззад сянката на огромния аспарагус излезе дребен мъж с дръзко лице, облечен в рицарски доспехи, и неприятно втренчи очи. Той застана пред Матев и изрече с достойнство:

– Не се отказвайте от мен, сеньор Матео. Дали съм бил българин или испанец — все едно е. Нали спомогнах за откриването на Новия свят? Нали живях по-славно от кралете и от църковните князе, защото животът се мери не с дните, а с деянията. Добри или зли, аз извърших много дела, сеньор Матео.

– Да, зная — примирено каза Матев. — Искам да ви направя съперник на дон Леонардо. Мисля, че доня Бланка заслужава да има и вас между обожателите си.

– В заблуда сте, сеньор Матео. Вие, живите, смесвате миналото. Тринайсет изживени от вас години са дълъг срок, а тринайсет годни от

отминал век — нищо. Тогава знайте: доня Бланка лежеше от тринайсет години в гробницата, когато аз видях портрета ѝ. Един италианец беше я изписал всред кринове. Аз помолих най-благочестивия художник да ограда главата ѝ с ореол и тя се превърна в „Мадоната всред криновете“. Наистина аз се влюбих в тоя образ... до времето, когато срещнах вашата съпруга доня Марта.

Матев изпусна чашата си, зеленикавият испански ликьор заля листовете по писалището му и плъзна към магнетофона.

„Добре съм се напил, щом почнах да измислям разни нелепости“ — помисли Матев.

А гостът продължи без ни най-малко притеснение:

– С какво ви смутих, сеньор? Аз говоря най-почтено и почтително за чувствата си.

„При препиване, доколкото знам, хората почват да виждат мишки или хлебарки. Какъв е тоя нов модел халюцинация?“ — бистреше мозъка си Матев.

– Не съм халюцинация — обидено заяви рицарят. — Проверете — магнетофонът записва нашия разговор.

– А какво сте тогава? — със сетни сили попита Матев.

– Останка — тъжно каза рицарят. — Живея с последния си образ, а вече трябва да приема друг. Време е да се намеся в някои събития, а тоя ми вид е неподходящ за днешния век. Надявам се на вас. Помислете как трябва да изглеждам като съвременен човек.

Гласът на рицаря прозвуча заповеднически. Матев се примири с положението и отвърна:

– Аз съм един напълно съвременен човек. Ако искате, приличайте на мен.

Рицарят бавно поклати глава:

– Вие не ми харесвате достатъчно. Освен това ние, потомците на Лемурия, не можем да имаме вашия ръст.

– Извинете, нещо ми се вие свят — подпря главата си Матев, вдъхна дълбоко въздух, разтърка вратните си жили и чак тогава намери смелост да продължи: — Споменахте за някаква Лемурия...

– "Някаква"? — иронично вдигна вежди рицарят, който бе почнал да се променя.

Изчезнаха доспехите му, старинната прическа, надменният израз. Сега във фотойла пред Матев седеше мъж в моден синкаво-бял

костюм, малко нещо отегчен и с вид на човек, комуто предстои труден разговор. Господинът поиска чашка ликьор, помириша я само и започна:

– Свидетелствата за нас се пазят в най-дълбока тайна. Не повече от трима души на планетата могат да ни срещат. На вас се падна рядка чест. А за да не ми задавате постоянно въпроси, ще ви изложа историята отначало. Ако междувременно самочувствието ви на представител на днешната цивилизация се накърни, моля, уведомете ме. Вие, днешните, сте самоуверени и мислите, че светът започва от вас, искам да кажа, от времето, което ви е известно. А света го започнахме ние, лемурийците, преди два цикъла.

Понеже Матев триеше клепач и цялото му същество излъчваше недоумение, гостът поясни:

– Един цикъл трае около дванайсет хиляди години.

– Искате да кажете, че вие съществувате оттогава? — се сепна Матев.

– В понятието „съществуване“ вие влагате друг смисъл. Когато нашият континент се превърна от материя в енергия, не всички от нас успяха да запазят своята цялост...

„Дали да взема хапче за сън или един студен душ?“ — силно отпаднал се двоумеше Матев.

– Никога не пийте подсладени питиета — посъветва го гостът. — Не сте жена! И не мислете за себе си. Неучтиво е.

– А какво да мисля? — съвсем слисан се обади Матев. Усетил бе, че някаква чужда воля си играе с него.

Гостът възседна облегалката на креслото, потупа я, като че е шия на кон, и предложи:

– Първо ще ви помогна да допишете разказа си, след това ще последвам доня Марта...

– Моля да не се занимавате с жена ми! — изведнъж се разсъни Матев. — А също така нямам нужда от помощ. Каквото съм замислил, ще го напиша сам...

– Хайде, хайде — снизходително го погледна гостът. — Пишете, докато не е отминало времето, което ви е донесло тези мисли. Пропуснатото не може да се хване втори път. Пишете: „Дон Леонардо измъкна от ножницата кастилската си кама, пъкна острието в разтрога между зидовете и с много внимание и нежност измъкна обвита в тънък

плат бележка. Поиска да запалят свещ, отдалечи се от хората си, с трескави пръсти оглади хартията и се взря в думите: «След полунощ, в черквата край манастира на Белите сестри».

Черквата на Белите сестри тънеше в мрак. Дон Леонардо мина откъм входа за семейните параклиси. Посрещна го мъж с расо и качулка и го въведе в тъмната черква. В един от параклисите трепкаше кандило. Доня Бланка отвори решетъчната портичка, бавно протегна ръцете си към Леонардо. Той коленичи, притисна към тях челото и устните си... и в тоя миг доня Бланка изохка и падна върху рамото му. Леонардо с мъка успя да я задържи и докато се опитваше да се изправи, се чуха викове:

- Убийство!
- Оскверниха Божия храм!
- Смърт за убиеца!

Десетина мъже със запалени факли прогониха мрака и наобиколиха поразения Леонардо. На светлината той видя кинжал, забит в гърдите на доня Бланка, и чу думите, които тя успя да прошепне:

- Бягай, любими, предали са ме!

Объркан, той още не осъзнаваше какво се бе случило. Чак след като стражата го отведе в тъмницата, в дългите самотни размисли разбра, че е жертва на коварно подготвено престъпление. Убиецът на доня Бланка се беше приближил безшумно зад гърба му, беше нанесъл удара си над наведената му глава и беше се развикал заедно с другите подсторени лица.

Дон Леонардо бе обвинен, че воден от низка страст, е примабил доня Бланка на среднощна среща, а когато тя отхвърлила с негодувание нечестивите му речи и дела, той е пронизал сърцето ѝ.

В килията, премазан от горещия сумрак, от нетърпима скръб и тежко обвинение, дон Леонардо молеше Мадоната да прекрати страданията му. Тъмничарят идваше при него призори, за да му даде хляб и вода и да му напомни, че непрестанно трябва да се моли.

Дон Леонардо поиска да му дадат Светото писание, за да може да проясни мислите си.

Дадоха му семейното евангелие и това бе голяма милост. Явно някой се застъпваше пред строгия съд или нечия съвест се отвращаваше от подготвяното несправедливо наказание.

Тринадесет дълги години прехвърли дон Леонардо над страниците на Стария и Новия Завет, докато усети, че времето в тъмницата се изнизва безследно, дните дотолкова си приличат, че се смесват в един... и за да задържи сенките на своите окаяни дни, той се реши да оскверни белите полета на Светата книга с тъжните си заключения, а после захвана да си измисля един нов свят. И стана чудо: в най-бездънните нощи той ясно почувства присъствието на неизвестния свят. Виждаше безбрежни равнини, където се гонеха ветрове и стада бизони, тъмнолики хора, облечени в ярки облекла, с корони от пера на вълшебни птици, каменни градове в подножията на белоглави планини, салове, натоварени с плодове и цветя, злато, злато, много злато... и свобода...“

Тогава аз разбрах, че времето е дошло. Щом някой почва да предусеща съществуването на Великото Непознато, значи то е близо до познанието; дон Леонардо трябваше да излезе от тъмницата, за да го срещне и заведе хората към него. Аз замислих как да му помогна...

– А! Дотогава не ви беше дошло наум да му помогнете! — заядливо вметна Матев.

– Ние помагаме, когато човечеството има нужда от нас.

– Излиза, че човечеството е имало голяма нужда от това съчинен от мене дон Леонардо.

– Как „съчинен“? — възрази нощният гост. — Аз ви внуших образа му, а сега почти ви издиктувах неговата тъжна история.

Матев бе разбрал, че е безполезно да спори със своя неканен събеседник. Само отбеляза:

– Мислите ли, че вашият разказ ще ми послужи?

– А защо не? Представете си задухата в Мавърската кула, смазващия мрак, тишината, прокъсана от мише цвъртене и от някаква далечна песен, толкова далечна, че звънът на китарата не се чува и само един блеснал от пламтяща страст глас зове любимата си, увещава я в името на небето и морето, на ветровете и червеникавата пръст, която ще ни погълне, преди да успеем да се долюбим...

– Това е добре, но моля проследете по-нататъшната съдба на дон Леонардо и обяснете какво ви свързва с нея.

– О, ако бих могъл да ви опиша какво изпита дон Леонардо, когато му донесоха портрета на доня Бланка!

– Портрета ли? Защо ще му носят портрет в тъмницата?

– А вие какво обяснение бихте дали? — учтиво наведе ухо към Матев нощният гост.

Матев се помъчи да измисли нещо в духа на онова време:

– Една „благочестива“ душа се грижи да увеличи страданията на Леонардо и изпраща портрета, за да може тоя лик непрестанно да му напомня какво е загубил и мъката му да не заглъхва.

– Съвсем вярно! — бившият рицар слезе от „седлото“ си, вдигна ръка и над нея проблясна нещо подобно на призрачен меч, изкован от лъчи. — Сеньор Матео, вие имате сили да чувствате истината и аз ще ви дам правото да бъдете неин воин.

Матев скочи от стола си и се отдръпна към вратата:

– Опомнете се, сеньор, вие вече не сте рицар и не ви подобава да ми давате толкова задължаващи права — и тъй като гостът пристъпваше към него, още по-упорито продължи защитата си. — Моля, помислете, защо ми е на мен Истината? И как ще воювам за нея, като на мен професията ми е такава — да съчинявам, да измислям несъществуващи неща, тоест да лъжа преднамерено и колкото се може по-добре.

Светлият лъч се стопи в пестника на нощния гост. Той разочаровано погледна през рамо Матев, после — себе си в огледалото, вдигна упорито глава, закрачи из стаята и след като измина близо половин километър според Матев, седна прилично като възпитан съвременен мъж и заговори:

– Но дойде денят, в който най-после се смилиха над Леонардо и решиха да прекратят страданията му. Той бе осъден и след едноседмично покаяние тръгна към съдбата си. В нощта преди екзекуцията го посети нисичък монах, за да приеме неговата изповед. Заедно с изповедта монахът получи и евангелието, и портрета на доня Бланка. Скри го в кожена торба, по-късно помоли най-благочестивия художник да нарисува ореол...

– И доня Бланка се превърна в „Мадоната всред криновете“?

– Моля, не ме прекъсвайте. И тъй, дон Леонардо тръгна към съдбата си. Народът се тълпеше по пътя на осъдения, но не шумеше. Навсякъде бе плъзнала тъмната мъгла, че е невинен и че херцозите... не, името им няма да изрека... са разчистили още една пречка... Над тълпата се носеха само полугласни молитви за душата на Леонардо и тропотът от стъпките на стражата. Когато шествието наближи

площада, отекнаха барабани и камбана удари на смърт. Знатните господа и дами, насядали по балконите на двореца и върху нарочно издигнатите подиуми, престанаха да си разменят галантни фрази, загледаха красивия мъж с прошарени без време коси и се зачудиха, че твърде малко се е променил за тринайсет години, въпреки лишенията. И зачакаха да видят красиво ли ще умре. Но тъкмо когато тръбачите вдигнаха фанфари и възвестиха началото на церемонията, а палачът се готвеше да коленичи, за да приеме опрощение от жертвата си, една забулена девойка в бели дрехи притича през площада, улови ръката на дон Леонардо и викна с нечувано красив глас:

– Свети отци, знатни сеньори, доблестни воители и честни граждани! Според силата на нашия древен закон аз вземам този мъж за съпруг пред Бога и така му дарувам живот.

Народът ревна, знатните се изправиха, архиепископът заслони с ръкавица очите си, за да разгледа по-добре дръзката жена, която бе се позовала на обичай, забравен от тринайсет години.

Един дребничък монах се наведе и му прошепна:

– Не гневете простолудието, Ваше Високопреосвещенство. Дарете тоя живот и заточете Леонардо заедно с дамата му някъде накрай света.

Архиепископът се посъветва шепнешком с херцога, изрече думи за помилване и повика Леонардо и жената в бяло:

– Преди да заповядам да ви венчаят, длъжен съм да видя коя сте вие, сеньора, и да чуя името ви.

Жената отметна воала и небесният ѝ глас отекна над смълчания площад:

– Аз съм доня Марта, дъщеря на дон Пабло и внучка на дон Матео от Боголонта.

– Какво приказвате! — скочи Матев.

– А не е ли точно така? Прадедите на вашата уважаема съпруга не произлизат ли от селището Боголонта, близо до град Ловеч?

– Но какво общо има Марта с този дон Леонардо и някаква си Боголонта?

– Просто... не беше нужно доня Марта да се представя с лъжливо име. Нейният благороден произход е въвн от всякакво съмнение...

– Нека си е благородна колкото си ще, но защо я месите в тая неправдоподобност?

– За да спаси дон Леонардо, естествено.

– Аз ще полудея, може и да ви удуша, после... нека става каквото ще!

– Нито ще полудеете, нито ще ме удушите и всичко вече е станало. Аз само ви осведомявам.

Тая наглост сякаш вледени Матев.

Нощният гост вдигна рамене с неясно извинение:

– Нищо лошо не се е случило с вашата съпруга. И нима не е похвално да спасиш един невинно осъден? След венчавката извършена набързо, доня Марта и дон Леонардо потеглиха към „края на света“, а някъде по пътя невестата изчезна. Отвлече я един дребен на ръст рицар, никой не успя да улови следите му и той я заведе... в странноприемница „Хилан“, апартамент номер шест. Ето тук е телефонният номер. Може да ѝ се обадите, ако желаете — и той подаде на Матев луксозна хотелска картичка.

Матев набра номера съвсем машинално и се изненада, когато Мартиният глас каза:

– И ти ли си буден? Абе, аз си бях легнала, дори позаспах за малко, но се разсънувах и се събудих, та да си за помня съня. Като си дойда, ще ти го разправа. Много приключенски сън излезе. Сега... ще хапна една праскова и пак ще спя. Репетицията ми е утре в десет. След представлението ще ти се обадя. Хайде, лека ноц.

– Тя, разбира се, е сънувала това, което вие ми говорехте — се обърна Матев към тъй наречения дон Алонсо де Охеда.

– Само малка част — там, където се вмъква в действието. Но това е много съществен момент. Още щом видях доня Марта в ролята на света Маргарита, се спрях на нея.

– Извинете, аз положих много усилия да ви възприема като нещо реално. А вие говорите за абсурдните фантазии, които жена ми довлече от Бермудския триъгълник.

– Само не ме бъркайте с онези непоправими нахалници от бъдещето, сеньор Матео. Аз идвам от миналото, имам необозрим опит, действам винаги в полза на човечеството, а онези, от бъдещето, често провалят добрите ми планове, предизвикват бедствия чрез необмислените си постъпки и добре поне, че имат определена зона на

влияние, иначе ще объркат генерално хода на събитията и ще прекроят историята според прищевките си. Аз и моите събрата — синовете и дъщерите на Лемурия — вземаме същества от бъдещето само в краен случай, използваме ги точно на мястото, където е станало събитието, и не им вредим...

– Не им вредите! Оженихте жена ми за някакъв си отдавна умрял дон Леонардо!

– Бракът им е недействителен. Делят ги векове — успокой го нощният гост. — Освен това вие сте атеист. Е, ако бяхте верующ католик, бихте могли да протестирате по понятни съображения.

– И ще бъдат ли взети под внимание протестите ми?– стана изврителен Матев.

– За съжаление — не. Особената същност на вашата съпруга й позволява да попада в най-необичайни ситуации, а това не е случайно и не трябва да остане неизползвано. Мога само да ви уверя, че целостта й няма да бъде нарушена. Вие сте щастлив човек, сеньор Матео, притежавате жена, за която толкова възвишени души мечтаят. Как мислите? Лесно ли му беше на бедния Леонардо да се прости и с тоя блян — доня Марта? И няма ли да се заинтересувате как преживя той обруления си живот?

– Навярно е имало защо да живее, щом се е налагало Марта да го спасява — каза уморено Матев.

Нощният гост доби тържествен вид, дори като че ли се поизчерви от гордост:

– Да, дон Матео. След като загуби и доня Марта, Леонардо стана моряк. Искаше да се махне по-далече от проклетата земя, по която никнеха тръните на неговото злощастие. И го помами зелената игра на водата и бягащият хоризонт. А нощем, всред писъка на вятъра, който се провира между въжетата, дочуваше непознати гласове на мургави хора в пъстри облекла, с корони от пера... привиждаха му се обгърнати в сребърна мъгла брегове... Понякога той разказваше на потрезвите моряци за своите миражи. Говореше красиво и уверено. И мъжете, които обичат да се замислят, се вслушваха в думите му. Веднъж един от тези негови другари доведе в кръчмата на Брабантеца самия Кристофоро Колон, когото някои наричаха Колумб...

– А, не! Ако почнете да твърдите, че без намесата на моята Марта и Христофор Колумб нямаше да тръгне към Новия свят...

Нощният гост видимо посърна:

– Какви невежи хора разполагат днес с планетата! Те не само не знаят откъде идат и къде отиват, не помнят прародителите си... но дори не искат да разучат истинския ход на събитията и от цялата верига виждат само скъпоценните камъни, най-едрите халки или пък запояванията, направени от майстора. Веригата, която върви през времето, е неравна и брънките ѝ са от злато и от мед, от най-редки и здрави метали, а някъде е скърпена и с ръждива тел. Случва се голямата стоманена халка да се крепи на тъничък волфрамов косъм. Но него вие не забелязвате. Вие казвате: „Велик е този мъж“. А как е станал велик? Никой не помни, че ученият се е заловил с науката си само за да докаже на своя изкуфял даскал, че бедните деца са поспособни от богаташките синове. А онзи военачалник, който размести граници и народи? Ако не беше срещнал сляпа просякиня, която му предсказа славно бъдеще, стига той да захвърли заровете? (А просякинята, както повечето слепи хора, имаше изострен слух и беше чула как тракат заровете в джоба на жакета му и от добро сърце бе пожелала да го отклони от хазарта.) Какво страшно множество са малките неща, които крепят или събарят великите...

– Не се ли увличате? — предпазливо го прекъсна Матев.

Гостът погледна палеца на лявата си ръка и каза:

– О, имам още малко време. Ще ви възнаградя за търпението. Ще ви доразкажа края. В кръчмата на Брабантеца двамата мъже говориха до късно. През следващите дни продължиха разговорите си и... много щеше да продължи тая размяна на думи, ако не се беше намесил дръзкият рицар на Мадоната, дон Алонсо де Охеда. Роден през 1470 година в...

– Е, знам, знам! В Куенка. Не в Охрид! В Куенка! Така пише в енциклопедията. Само че на мен ми беше нужен тоя образ — български болярин, прогонен от турците, отчаяно смел, защото отчаянието е родило смелостта му... Хора, на които може да се вярва, свидетелстват, че винаги е носил икона в кожена торба. Това не е прието при католиците...

– Не съм и помислил да ставам католик — пренебрежително съобщи бившият дон Алонсо де Охеда. — Ние, лемурийците, сме чужди на всякакви религии. Ние само помагаме внимателно. Елегантно! Ненатрапчиво! Не като онези от бъдещето.

Матев глътна наведнъж алкохола от чашата си и обяви:

– Вие сте едни... и от миналото, и от бъдещето... все гледате да експлоатирате моята бедна Мартичка!

– Но важно е как го правим — възрази лемуриецът. — Едно е да отвлечеш самолет, друго — да материализираш съня на една прекрасна чувствителна дама.

– Излиза, че сте крадци на сънища!

– На внушени от нас сънища! — натърти лемуриецът. — И пак от нас — материализирани и проектирани в други времена.

– А къде ви е ненатрапчивостта, когато дори и в сънищата се месите, в най-съкровената дейност на човешкия ум? — възропта Матев.

– Сънищата и без това съществуват в материалния свят, само че вашата цивилизация още не се е научила да използва огромните запаси от натрупани сънища. Е, ние поразчистваме най-уродливите и опасните, но... защо да не се възползваме от нещо, което способства за развитието на човечеството?

Матев изпи още една чаша и се усети отмалял и безпомощен.

– Любезни господине, аз исках да напиша един мирен и трогателен разказ. Вие ми объркахте плановете и вместо това...

– Дадох нови насоки на вашето мислене — заяви лемуриецът. — Ще трябва дори да ми благодарите.

– За цялата тая „супа от алабаш и киселец с канела“, както каза жена ми? А може ли да ми посочите логическите връзки? Защо му е на Колумб тоя Леонардо, след като и вие възнамерявате да се появите като Алонсо де Охеда?

– Защото хората трябва сами да сътворяват своята история! Ние, лемурийците, само внимаваме да не се случи нещо непоправимо във важен за човечеството момент и да се скъси вашият цикъл или цивилизацията ви да преустанови своя възход. И се явих аз, под името на дон Алонсо де Охеда. Истинският дон Алонсо бе загинал при корабкрушение. Той беше добър мореплавател, но му липсваше ожесточение. Това рядко качество взех от болярина Драган от Охрид, посечен в бой с турците. И двамата мъже ми бяха по мярка и аз имах удоволствието да действам от тяхно име и с тяхното право. И тъй като сеньор Кристофоро Колон бе един решителен, но и разсъдлив човек, той се нуждаеше от подтика на моята дързост, от моята опитност, а

също така от чистите стремежи, от приказните видения на дон Леонардо...

– И най-вече — от своята гениална предвидливост — реши да напомни Матев.

– Защо ми натрапвате всеизвестни истини? — се възмути гостът и като че ли се обиди. — На мен вече не ми е интересно да стоя при вас. Благодаря ви, че ми придадохте по-съвременен вид, но не аз ще се възползвам от това, а пак — вие. Леко ви утро! И запомнете тая нощ. Може да се окаже от съществена важност за човечеството, защото то пак стои пред Великото Неизвестно. — И лемуриецът се пъхна под килима.

Матев със страх наблюдаваше как очертанятията на тялото под тъканта изтъняваха, докато килимът легна на пода. Матев предпазливо го повдигна. Настилката под него още пазеше синкава сянка, която бързо изчезна.

Матев си рече:

– Аз май наистина се напих — и легна да спи.

Събудиха го предпазливо чак на обяд.

Той се нахрани разсеяно и пак легна да спи. Децата недоволно се изнизиха да играят. Баща им беше обещал да ги води на цирк, а вместо това...

Е, вместо на следобедно представление, той ги заведе на вечерно, като пресече протестите на прислужницата и остави след това децата да играят до късна нощ.

Матев като че се боеше да остане сам и буден.

Но вечерта бе спокойна. Телевизорът забавляваше добре стопанина си, а известно е, че пред включен телевизор чудеса не се извършват.

На другия ден следобед Марта долетя. Нацелува всички подред, разхвърли куфарите, извади подаръците, покани приятелките си да ги получат и чак след вечеря се сети за търпеливия си съпруг. Разказа му за успехите си, за сутрешната разходка из старата Мавърска крепост и с тайнствен глас попита:

– А ще познаеш ли какво донесох за теб?

Матев си позволи да бъде ревнив и саркастичен:

– Покана за дуел. От някой нов обожател.

Марта се престори на засегната:

– Аз живея толкова благопристойно! Аз му нося толкова благочестив подарък! И каква благодарност получавам?

С обиден вид измъкна от голямата си тоалетна чанта обемист пакет, обвит в потъмнял бродат, и го подаде на мъжа си.

Матев разгърна старинната обвивка и откри обковано със сребро евангелие. Докато той криеше чрез мълчание почудата си, Марта с превъзходство каза:

– Такъв подарък не всеки може да получи: ръкопис от петнайсети век с приписки по полетата. Даде ми го настоятелят на катедралата, където след представлението отидох, за да пея посред нощ на най-важните хора на света.

– Какво значи „най-важните“? — със съмнение запита Матев. — Има най-различни важни хора.

– И аз съм важна. И ти си важен — успокои го Марта. — Но това са хората, които се бяха събрали да решават бъдещето на планетата, а може би и на Слънчевата система. И след заседанията те не пожелаха да ознаменуват своето съгласие с някакъв ординерен прием или банкет, а със среднощен концерт в катедралата, където аз пях „Алилуя“ от Моцарт, две арии от Хендел, две — от Перголези и въобще... деветдесет минути програма със забрана да се аплодира. Можеш ли да си представиш какво напрежение!

– Е, да, да — с прикрита досада изрече Матев. — Най-много са ти липсвали ръкоплясканиците.

– Не ми липсваха! — гордо възрази Марта. — Стаеният дъх на тези хора струва повече от всякакви аплодисменти. Великата тишина, която предшества великите решения и великите дела, не може да се мери с възторзи и овации. А уважението си към мен тези хора изразиха чрез необикновен дар. В края на това евангелие след странните записки стои изречение, което преведоха пред всички присъстващи. То е: „Колко е величав човекът, който се стреми да бъде човек наистина и със своите несъвършени сетива, и със своите ограничени сили проправя път на стремежите си към Великото Неизвестно!“.

– И ти ли? — отчаяно каза Матев. — И от твоята уста ли ще слушам за Великото Непознато?

– А няма предчувствието за Великото Неизвестно не е най-възвишеното усещане? — с някакъв особен трепет отвърна Марта. —

Ето, хората най-после постигнаха съгласие. Не е ли това признак, че ги зове и обединява Великото Неизвестно?

– Хората? Да. Но интересно е как ще се произнесат по въпроса лемурийците — измърмори Матев и се удиви, че Марта не се зае да го разпитва какви са тези лемурийци (а той беше готов да ѝ говори за изчезналия континент Лемурия и за своето среднощно видение), нито дори го изчака да довърши. Тя спокойно заяви:

– Земята ражда хора. Дали са азиатци, американци или лемурийци, е без значение. Дали живеят днес, или са живели преди хиляди години, или ще живеят след петстотин столетия — също. Винаги пред земните жители стои Великото Неизвестно и те ще вървят след него до свършека на света... който впрочем може и да не свърши. Да, да! Науката постоянно греша и поправя грешките си. А светът е съвършен и безпогрешен. Съвършенството е безкрайно и не може да свърши. Схвана ли? Не. Че що ли ти трябва?

– Трябва ми — мрачно каза Матев. — Трябва ми да разбера ако не твоята теза за съвършенството, поне някои неясноти в тая объркана история.

Марта даде вид, че е крайно учудена:

– Какво ти е неясно пък на тебе? Дошъл отвъд времето някакъв лемуриец, обяснил ти каква роля е изиграл при откриването на Новия свят, дори как и защо е станало това, а ти пак си недоволен.

– Той остави много въпроси без отговор.

– Например?

– Защо са убили доня Бланка, защо са осъдили дон Леонардо...

– Попитай мен — със загадъчна усмивка предложи Марта.

– Ти пък откъде знаеш?

– Аз? Аз цели два дни бях съпруга на дон Леонардо.

Матев хвана главата си и сигурно щеше да я блъсне в стената, ако маниерите на тоя век не бяха изхвърлили от употреба това драстично средство за освестяване.

– Не се ядосвай, не съм ти изневерила — невъзмутимо продължи Марта. — Ние два дни и една нощ непрестанно пътувахме в затворена карета и над нас неотлъчно бдеше един дребничък монах със спусната качулка, четеше си молитви и от време на време ни караше да повтаряме с него „либера ме доминe“. Само когато позадремваше за малко, Леонардо улавяше ръцете ми и ми говореше за своето нещастие

и за безсмъртната си любов към доня Бланка. Не беше много учтиво от негова страна.

– Е, да, как ще понесеш ти някой да говори, че е влюбен не в тебе, а в някоя си...

– Не е някоя си. Била е много достойна девойка от високо потекло. Далечна родственица на не знам кои херцози. Тези благородници, според древен документ, имали права над владенията на доня Бланка или по-скоро щели да ги придобият, ако родът на Бланка останел без наследници. По тази причина братът на Бланка бил убит на дуел, а тя — в черквата. Вината за смъртта ѝ е трябвало да падне върху Леонардо, за да няма и сянка от съмнение, че херцозите...

– Добре, добре. А как завърши пътуването ви?

– Спряхме да сменим конете край някаква странноприемница. Дон Леонардо поиска чаша вино, монахът влезе да се помоли в отсрещната черква, а аз реших да се разходя, нищо, че се смрачаваше. По пътя се зададе конник и както си препускаше, ме грабна и ме отнесе, макар че сума народ скочи на конете да го гони. Минахме някакъв мост, влязохме в градина, конникът ме свали от коня, коленопреклонно ме помоли да му простя, пожела ми лека нощ и си отиде. А аз се огледах и разбрах, че съм в парка на хотела. Прибрах се и си легнах.

– Междувременно не успя ли той конник да ти обясни...

– Нищо не успя, защото аз през цялото време му дърпах ухото и повтарях: „Пусни ме веднага, аз трябва да спя, утре имам представление и среднощен концерт“.

– Повтаряше? И му дърпаше ухото? — се разсмя Матев. — Какво ли не бих дал, за да видя тая картинка!

– Не можеш да я видиш. Аз я сънувах и много добре съзнавах, че е сън и трябва да се събудя, за да заспя наново и наистина.

– По-заплетена история от тая още не си ми поднасяла.

– Не се кахъри, ще ти поднеса.

– Преди това ще ми кажеш ли нещо повече за лемуриецата, защото според неговите думи той сам е бил конникът, който те е отвлякъл. На всичко отгоре ми съобщи почтено и почитателно, че бил влюбен в тебе.

– Омръзнаха ми твоите ревности. Какво ме засяга мен кой и защо бил влюбен. — Марта се замисли и добави: — Макар че може би заслужаваше да го поразгледам той конник. Той твърде приличаше на

настоятеля на катедралата, който ми поднесе евангелието, дето ти го подарих. И имаше някаква неразбория около това евангелие. Май че бяха приготвили друго, после се изненадаха от добавката към приписката — от думите за Великото Неизвестно, но нямаше как да си вземат подаръка обратно. А този настоятел беше светско лице. Как така? И въобще настоятел ли беше? Или някой от онези, важните, които диктуват съдбините на планетата?

– Това е по-вероятно. Мила моя Мартичка, чакат ни невъобразими промени, щом не само хората от бъдещето, ами и лемурийците от миналото са се втурнали да се месят в решенията ни.

– Ти да не мислиш, че само на нас са оказвали подобна чест? Как ти се струва: Помпей имал по-добрите легиони, а Цезар го победил, Еразъм Ротердамски...

– Добре, добре, спести си примерите, може да ти потрябват.

– Ти пък си спести иронията. И тя може да ти потрябва.

Матев сякаш се заслуша в някакъв далечен шум. Помълча и установи:

– Ние май се караме.

– Така ли? — на свой ред се вслуша Марта. И добродушно рече: — Не си струва. И то точно сега, когато най-последно светът видя мир и съгласие.

– Дано да е завинаги или поне за дълго — с глас на благославящ свещеник добави Матев.

– Дано. Но ако си въобразяваш, че аз ще започна да се съгласявам с тебе, за да не нарушавам световното спокойствие...

– Не, не, чак толкова силно въображение нямам — призна Матев. — Аз съм скромен човек. Стига ми, че понякога си мила с мене...

– Господи! Какъв човек! Аз целия си живот, цялата си кариера, всичките си чувства съм подчинила на неговите прищевки, а той ще ми говори, че *поякога* съм била мила с него!

При това Марта направи нещо абсолютно несъвместимо с доброто й възпитание — изхвърли любимата си чашка за кафе през прозореца.

Слисаният Матев, без да мисли, изговори:

– И защо я разби?

– Чашката била разбита! Ти ми разбиваш душата...

Матев не ѝ позволи да довърши. Прегърна я и затисна с длан устата ѝ:

– Нека не си разбиваме взаимно душите с недомислени думи. Има нежни и добри. И аз съм напълно съгласен с Калдерон, че който не обожава недостатъците на тази, която обича, той не може да твърди, че наистина е влюбен.

Марта отмести ръката му:

– Я го гледай тоя Калдерон! Хубав човек. Къде му са произведенията да ги изуча основно?

– Изучи ги, мила ми Мартичке, ще имаш полза. Точно този Калдерон е писал: „Трябва да умееш да владееш себе си, за да умееш да владееш света“.

– Ооо, колко поучително! — отдръпна се Марта и се запъти към библиотеката. — Мисля, че веднага трябва да започна да се поучавам.

– Ще четеш сега?

– А защо да отлагам?

– Ами аз?

– Ти можеш да допишеш историята на твоя Леонардо, в самота да вникнеш по-осезателно в образа и в страданията му, да си представиш крепостта Де Луна, уморените стени, и ако можеш, да си отговориш на въпроса откъде накъде някакви си жители на несъществуващ континент и някакви си несъществуващи засега бъдещи хора ще трябва да се месят в нашите работи. Я ги изхвърли и от разказа, и от представите си, да ги видя как ще смогнат да влияят на нашата свободна воля и да ни насочват, като че ли сме малолетни или малоумни. Изхвърли ги, ти казвам, и ще видиш — Светът с нищо няма да пострада, защото, какво си представяме ние — че Светът ще се съобразява с нас? Той само търпи, търпи и чака. И ако ние не се съобразим с него, той ще си отгледа други, по-достойни създания. Тоя толкова прекрасен Свят заслужава да има чада, които му подхождат по съвършенство.

Докато Константин Евр бе зает с четене, Матев успя да организира момичетата, да проведе консултации с центъра „Атлас“ и след като получи уверения, че Евр не е някакъв си шарлатанин, а достоен и уважаван учен, позвъни на Марта в операта. Оказа се, че концертът се отлага и по този случай Марта е решила да посети

старата си приятелка доктор Нели Жлебинска, снаха на прочутия професор Жлебински и жена на твърде важен мъж.

– Моля прибери се, заклевам те. Този път аз имам нужда от спасение. Тук се разположи една рижа мечка, един людоед...

– Да не би вече да е изял Бояна? — засмя се Марта.

– Ти се шегуваш, а ние тръпнем. Хайде, ела си. Имай милост. Той тебе чака...

– Аха! Пак аз ще служа за звероукротителка. Карай, свикнала съм. Пригответе му за вечеря един глиган и две дузини диви патици.

Оказа се обаче, че великанът поема съвсем нормални количества храна, държи се изискано, дори малко прекалява в ухажването на дамите. И като че ли послъгва. На Матев бе говорил съвсем различни неща от тези, които коментираше с Марта. По едно време той и Марта се обединиха около мнението, че чортелеците са рядък изчезнал вид, който може би няма да навреди на нашето време.

– Глупоссти! — изсъска изпод масата госпожа Писанска. — Вие ги пуснете да се разпространяват, пък ще видите тогава!

Марта и Евр взеха под внимание забележката на котката, отказаха се от мечтата да внедрят по безболезнен начин чортелеци в днешното време и замуваха как да ги приберат от операта.

– Втори път те с решето няма да се хванат — замисли се Марта.

Бояна започна да си припомня стари рецепти, изпадали от каналите между времената:

– Да опитаме с еньовска китка.

– Билковите аптеки са затворени вече.

– Да прекадим операта с тамян.

– Та да ги попилеем из целия град.

– Майко — намеси се малката Матева — не може ли да се използва нещо друго? Татко го е описал в „Свирачът от Хамелн“.

– Ооо! — Марта захвана да си припомня какво точно бе съдържанието на този разказ, а Мария се възползва от случая и от стоящата наблизо книга и реши да се поупражни в художествено четене.

Горкият Константин Евров съвсем загуби апетит, докато слушаше:

„В Хамелн ставаше нещо недобро. Започна се с това, че плъховете напуснаха града. Последваха ги бездомните котки. Кучетата виеха и скимтяха. Гражданите почувстваха някакъв непреодолим страх и се заизселваха от града. Магазини, бюра и кантори се затваряха. Всички бягаха, бягаха, бягаха от Хамелн. В града пристигна екип от високоучени психолози и полицейска част със специално предназначение, оглавявана от енергичен мъж, облечен в извънредни пълномощия от канцлера. Но и самите психолози и психиатри се заразиха от страха в Хамелн и поискаха да ги сменят.

Заместиха ги още по-учени глави. Куриери сновяха, разни любопитни търсачи на силни усещания надойдоха да изпитат ужаса на Хамелн.

Тогаво правителството издаде указ за пълна изолация на изоставения Хамелн.

И когато в опразнения град останаха само полицаите, учените и Енергичния мъж, се случи най-невероятното: над Хамелн се понесе нечувана мелодия. Беше тиха, а всички я чува изведнъж, беше нежна и упойваща, а на всички вдъхна ужас. Чак Енергичния мъж, който бе видял какво ли не, усети, че космите на тила му настръхват. В това време на площада пред кметството се появи невероятно висок и тънък човек, толкова тънък, че първата мисъл, дошла в ума на Енергичния мъж, бе: «Ето един, който наистина може да спи под сянката на телеграфен стълб».

Тънкият бе облечен в прилепнали до тялото тъмозеленикави дрехи, на кръста си носеше колан, украсен със звънтящи метални пластинки, които чудесно акомпанираха на мелодията, която свиреше, защото на всичко отгоре той носеше някаква старинна свирка и именно от нея излизаше прекрасната и тревожна мелодия, която заливаше града.

Но най-поразяващото бе, че след него се влачеха сюроя дребни черни плъхове, следвани от около стотина души — мъже и жени, с необикновени изражения на лицата. Всеки би ги взел за тълпа луди, ако не бяха странните им, мъдри и спокойни очи.

Един от професорите припадна при тая гледка. Енергичния мъж заповяда:

– Амоняк за професора! За мен — уиски! — и се обърна към учените с бодър тон: — Масова халюцинация, нали? Вълшебния

свирач от Хамелн.

Само че учените бяха на друго мнение.

На Енергичния мъж не оставаше нищо друго, освен да се присъедини към мнението им, още повече че споменатият Свирач свали свирката от устата си и извика с мелодичен глас:

– Хей, вие, живите, елате!

Изведнъж всички учени станаха като ученици, дочули гласа на класния наставник.

Енергичния мъж явно имаше друга закалка. Той махна властно към учените и се надвеси от прозореца:

– Ела ти!

Свирача погледна много мило и покровителствено, подскочи и се намери на прозоречната рамка (прозорецът бе на третия етаж), намести се удобно и каза:

– Доведох ги. И децата, и плъховете — изви се към професора със слаби нерви, който се готвеше да припадне отново, и го окуражи: — Няма защо да губите свят. Те са здрави и умни. И хората, и плъховете. Или може би не си спомняте моята история?

– Моля, моля! — обади се Енергичния. — Известна е на всяко дете: В Хамелн дошъл чуден свирач, пазарил се с гражданите да подмами чрез звуците на вълшебната си свирка и да изведе от града им плъховете, а след като те не му платили, отвлякъл децата им. Приказката е възникнала вероятно във връзка с детските кръстоносни походи.

– Не, не! — замаха обидено с ръце Свирача. — Никакви походи! И никакви пазарлъци! Аз дойдох и казах да ми дадат малко деца, за да не сме самотни, а те едва не побесняха от възмущение, тогава помолих да ми дадат плъхове, те казаха: «Взemi ги всичките» и аз ги взех, но после нашите настояха да взема и малки човеци, защото нали вие сте представители на най-великата земна общност? И аз взех деца, без да искам съгласие — и сниши глас, като че се оправдаваше: — Налагаше се да взема, а не ми даваха.

– Но кои сте вие, по дяволите? — не издържа Енергичния мъж.

Свирача махна неопределено към небето:

– Ние сме оттам. И хиляди години търсихме по изгасналите тела някой жив. Но Вселената около нас е пуста. С много мъки открихме вас...

– Фантасмагории! — разсърди се Енергичния. — Ако сте «оттам», къде е вашият летателен апарат?

Свирача се усмихна снизходително:

– Вие сте още във фазата на летателните апарати. А ние се надявахме, че за хиляда години ще постигнете повече. Не сте ли мислили относно пренасянето на материя чрез лъчи?

– Това е утопия.

– Е, как ще е утопия, щом аз съм тук? Заедно с «децата» и плъховете?

– Престанете да ни разигравате! — надменно заяви Енергичния. — Ще наредя да ви задържат.

– А как ще стане това? — се заинтересува Свирача и посегна към масивния свещник от ковано желязо. Без всякакво усилие го смачка, като че беше от пластелин, след това раздърпа шията си (тя се раздели, като че беше оплетена от лико), прекара безформената топка през отвора и я подаде на Енергичния.

Нервозният професор не успя даже да припадне.

Енергичния разгледа смачкания метал и невъзмутимо заяви:

– Илюзия. Но от екстрена класа.

Свирача се усмихна със съжаление, вдигна пищялката си към тавана, от нея се проточи синкав хладен лъч, за миг разтопи — не! — изпари бетонните плочи на горните етажи.

Всички загледаха като хипнотизирани слънчевата светлина, която свободно нахлу в залата.

Тогава wśród вледеняващото мълчание измежду учените се надигна дребно човече, заситни към Свирача и каза:

– Аз вярвам на думите ви. Ще позволите ли да ви разгледам?

– Моля! — великодушно отвърна Свирача.

Дребничкият професор измъкна от безбройните си джобове силна лупа и се зае да изследва зеленикавата дреха на Свирача.

Най-накрая той произнесе сред гробната тишина:

– Уважаеми колеги, предположението ми се оправда. Това не е дреха, а покривна тъкан.

Учените възбудено скочиха от местата си. Един от тях намери с неочаквана бързина микроскоп за изследвания на кожата и всички с нетърпение се заблъскаха около него.

Зеленикавата «дреха» на Свирача наглед беше нещо средно между рогова обвивка, козина и плесен. Тя покриваше изцяло тялото му, с изключение на лицето и предната част от шията.

Островърхата «шапка» на Свирача бе «направена» от същата материя и вероятно заместваше косата у хората.

Но Енергичния мъж съвсем не изостави съмненията си:

– А с какво ще обясните вашата прилика с нас? И как тъй владеете съвършено нашия език?

Свирача разбута учените, наближи масата и най-безцеремонно топна пръстите си (едва тогава се забеляза, че те бяха седем) в чашата с вода, с която бяха свестявали нервозния професор. От краищата на пръстите му провиснаха и се отрониха капки.

– Приличат си, нали? — каза Свирача. — Всяка капка в обкръжение от атмосферата заема известната ви аеродинамична форма, тоест — най-удобната за движение. И вие, и ние се състоим главно от вода. Тя е зела най-пригодната за случая форма.

– Животните имат други форми — възрази Енергичния.

– Подобни, уважаеми човече, доста различни, но подобни — отвърна Свирача и се натъжи. — Вие живеете на щастлива планета. Тя е създала толкова много подобни същества! — и още повече помръкна. — Ние Там сме сами. Съвсем самотни. Нашата планета е родила само нас. Няма мишки, няма оси, нито комарче дори...

– Ние не сме особено доволни, че нашата планета е произвела мишки, оси и комари.

– Защото никога не сте изпитвали самотата. Самотата на едно-единствено общество. Ние се усъвършенствахме до крайна степен, станахме господари на много природни явления и заболяхме от самота. Когато стигнахме до вашата планета, ви завидяхме от дън душа. Тук жужат насекоми, пеят птици, реват животни, цялата щедра планета гъмжи от разновидности на живот, а вие не оценявате този рай и изстребвате необикновено полезни за вас същества, защото на сегашната ви степен на развитие ги смятате за вредни. Ние ви наблюдаваме от хиляда години. Когато за пръв път бях изпратен тук, забелязах, че най-зле се отнасяте с децата и с плъховете. Причинявате болка на децата, а плъховете унищожавате.

– Сега отношението към децата е променено — важно отбеляза Енергичния.

– А към плъховете? Смятате ги за отвратителни, а запитвали ли сте се какво е тяхното мнение относно хората? В техните очи вие сте чудовища. Те са умни и са по-голяма общност от човешката. Става дума за брой, не искам да ви засягам!

– И не разбрахте ли с всичката си «проницателност», че те крадат от храната ни и носят болести?

– Как тъй крадат! Ако вие не обсебвахте почти всичката храна на света, те щяха ли да ядат от тая, която сте скрили? И не само с тях постъпвате така. Вие се държите по този начин със себеподобните си. Едни крият и пазят храната, без да могат да я изядат, а други умират от глад.

– Това е въпрос на социални системи — неохотно измърмори Енергичния.

– Да, забелязах — оживи се Свирача. — В някои части от планетата няма гладни. Защо навсякъде не е така?

– Това е вън от нашата компетенция. Ние не сме на политически диспут.

Свирача помълча и добави:

– Но и там, дето хората са сити, плъховете са преследвани.

– Но моля, оставете плъховете на мира!

– Как? Та те са от една материя с вас, като вас усещат глад и студ, та даже и воюват като вас! Благодарение на войните помежду им и на преследването от ваша страна видът плъхове, който аз ви връщам, е почти на изчезване. Чудесни черни плъхове. На нашата планета ние ги оградихме с грижи и те се приспособиха. Благодарение на тях не сме самотни. А децата не успяха да свикнат. Удължихме живота им с хиляда години, дадохме им мъдрост и знания, а те все сънуват пеперуди и катерички. И са тъжни. Това е непоносимо. Ние ви ги връщаме.

Всички изведнъж загледаха към бившите деца, които все още стояха на площада със странни, щастливи и мъдри усмивки и гледаха плъховете.

– И какво ще правим с тях? — неволно се изтръгна от устата на Енергичния.

– Не ги ли искате? — се разтревожи Свирача. — Те са добри и могат да ви предадат много от нашите знания.

– Разбира се, че ги искаме! — съвзе се Енергичния. — Даже и плъховете ще приберем.

– И ще ги затворите в лаборатории, за да ги изследвате и мъчите! — се ужаси Свирача.

– А вие какво предлагате?

– Да ги пуснете на свобода. Те са изчезващ вид, а с всеки изчезнал вид вашата планета обеднява и опустява. И най-важно — нарушава се равновесието на живия свят в нея!

– Извинете, но това е невъзможно — отсече Енергичния.

– Жалко! — печално произнесе Свирача. — Вие се развивате едностранчиво. Жалко. Искахме да станем приятели с вас, защото и вие сте направени от вода. Там — и той пак вдигна ръка към небето — далеч отвъд нас има други, но те са от по-различна материя.

– Силициеви? — оживиха се учените.

– Нещо такова. От друга, тежка материя. С тях не можем да бъдем приятели.

– Разкажете нещо за тях! Разкажете за вашата цивилизация! — се нахвърлиха учените.

Свирача отчаяно махна:

– Безсмислено е. Ние сме на различни стъпала на развитие. Ще дойда пак след хиляда години. Надявам се, че тогава ще говорим като равни. Дано само през това време не опустошите тая щедра и красива планета. Защо си въобразявате, че толкова превъзхождате останалите видове? Всички вие имате еднакъв строеж и вашата планета гъмжи от общности, с които би трябвало да влезете във връзка, преди да търсите нас, чуждопланетните. Делфини, бобри, термити, маймуни, щъркели... какво велико изобилие на общности! Вие... нямате допир с тях! А те са тук, до вас. Защо подавате сигнали и ни търсите из Вселената, преди да можете да разговаряте с близките си? — и изведнъж се разбърза: — А плъховете аз все пак ще си прибера. След хиляда години може би ще ги посрещнете с радост.

– Извинете — изведнъж се сети Енергичния мъж — защо избрахте точно този град за вашето... хм... посещение?

– Оттук съм взел, тук връщам. Макар че, струва ми се, другаде биха ме посрещнали по-радушно.

– Но почакайте! Ще се събере общопланетен съвет. Най-учените и умни хора ще говорят с вас...

– А тези, най-мъдрите и учените, говорят ли с мравките и прилепите? Не. Е, как тогава ще се разберат с мен, пратеника на чужд свят?

И Вълшебния свирач наду смешната си пищялка, поведе плъховете и изчезна.“

– Свърши ли изявата? — се интересува Марта. — Освен пропагандирането на творчеството на баща си, какво ще предложиш?

– Но вие не сте слушали — почти проплака Мария. — Иначе как няма да се досетите?

– Изразявай се по-точно. Уморени сме, разтревожени и отегчени, на това отгоре.

В отговор малката Матева се разтършува из разни чекмеджета и изнамери изящна флейта, направена от птича кост.

– Някой да си спомня за тази магическа вещ?

– Аз я донесох от Южна Америка — Марта веднага се бе досетила накъде клони дъщеря ѝ, но никак не ѝ се искаше да обикаля с пищялка на уста операта и да събира чортелеци.

– И знаеш да свириш на нея, нали? — настоя Мария.

– То кой ли не може да издуха пет тона?

– Щом ти не си склонна да свириш, защо не научиш господин Евр?

И започна най-невероятният урок на света. В пръстите на гиганта флейтичката изглеждаше като сламчица. Старанието му би могло да вдъхнови всички царе на комедията, а строгостта на Марта — да разсмее дори вечно плачещата Ниобея. Когато се постигна нещо като резултат, Константин Евр помоли момичетата да го придружат до операта и със свито сърце повтаряше през целия път:

– Ами ако не се получи?

– Изключено. Когато мама опитваше флейтата някога си, към нас се устремиха всички птици, инсекти, бозайници, членестоноги и... тъй нататък, които битуваха из околността.

– Вие да не би да причислявате чортелеците към гризачите или гущерите?

– При всички случаи, нищо не ни пречи да опитаме.

И Константин Евров бе принуден да надуе свирчицата.

Тутакси от един прозорец изпадна стар чортелек и захвана кавга:

– Няма ли да се засрамите? Опорочихте племето ми и в името на какво?

– На човешкия напредък — безпардонно го срязва малката Матева.

Изглежда щампите в езика влияеха зле дори на чортелеците, защото кавгата секна, преди да се е разгоряла. Мария използва смущението и нареди:

– Веднага опразнете операта, иначе ще ви пищим с магическа свирка от птича кост.

– И къде да се денем? — сърцераздирателно изви глас чортелекът. Явно, научил бе нещо в операта.

– Предлагам — отдето сте дошли.

– Че ние да не сме дошли нарочно? Изръси ни нас този червенобрадият и после... никаква грижа.

Червенобрадият виновенно криеше очи под червените гроздове на косата си.

– Хайде... обратно... — успя да смотолечи. — Но тия течове оттам-насам и отсам-натам...

Бояна разтърси лакътя му, та дано го приведе в пълно съзнание:

– Направи каквото трябва! Не виждаш ли, че са съгласни на всичко?

– Ами... влезте в торбата — успя да съобрази Евр и разтвори чантата си, която обикновен човек би използвал, за да прибере багажа си за околосветско пътешествие.

Чортелекът ловко се намести в нея, зацвърча като плъх и чантата започна да се издува и да шава — уплашените чортелеци я пълнеха, без да се постараят дори да вземат видим образ.

Мария не искаше да се губи време:

– Сега да посетим нашата градина, да приберем и другите дяволски разновидности, а вие, господин Евр, се постарайте, моля, да ги натикате където трябва и да си закърпите продънените кюнци.

След като остави Константин Евр, Бояна и чортелелеците да „провеждат занятия“ в градината, тя се появи победоносно в трапезарията. На въпроса на родителите си къде са останалите ловци на призраци и призрачета, отвърна:

– Свирят с кокален пискун из двора — и чак тогава обърна внимание, че там присъстваше още един човек, който възпитано стана, поклони се и недоизчака да го представят:

– Константин Евр, за славянските страни — Евров.

Малката Матева направи кникс като момиченце от детската градина:

– Едно нашествие на Константиновци Евровци се забелязва напоследък вкъщи.

– Господинът твърди, че той е истинският — рече с равен глас Марта, като посочи с изискан жест новия гост.

Този гост съществено се различаваше по външен вид от червенокосия колос. Беше кестеняв, тънък и сякаш направен от онова огнеупорно стъкло, което издържа на високи температури, но се чупи най-неочаквано от небрежно докосване.

– Да, аз съм, бих могъл да го докажа, а този риж мошеник, който преорава градината ви в момента, е... лъжец. Появи се кой знае откъде, помоли ме да използва името ми само един-единствен път, и то не за да се кичи с него, а да употреби влиянието ми всред някои среди. И за отплата се вре в работите ми и ги разбърква според титаничната си сила.

– А как е неговото име според вас? — се интересува Матев.

– Нямам име.

– Хайде де! — не повярва Мария.

– Нямам и понятие как се е озовал тук. Предположих, че е жертва на експеримент, и го взех под закрилата си. Не отричам, че и аз съм видял помощ от него. С лекота разчита стари ръкописи, разбира от коне, от средновековно бойно изкуство, представи ми старинни географски карти, подобни на картите на Пири Рейс, но чертани не в известната 1513-а година, а в 1205-а. На тях са отбелязани и тогавашните държавни граници... въобще... загадка. А най-вероятно — шарлатания. Нямам възможност да посветя усилията си, за да го разуча. Прекалено съм зает. Каналите между времената ми създават изключителни грижи. Принуден съм да призная, че се рушат, въпреки най-компетентната ми намеса.

– Леле-мале, що сме се уплеле! — пропя като стара шопкиня малката Матева.

– Момиченце, не се шегувай с най-сериозни неща — я смъмри Марта.

– Каква сериозност те е патила бе маменце? — възкликна Мария. — Из градината ти безчинстват Бояна Магьосницата и онзи риж Барбароса, навярно тъпчат в чували феи и таласъми, тук този господин се вайка с траурен глас, вие седите и му съчувствате заради разни разглобени тръби, а хората въобще не са усетили тези фатални събития, разхождат се, работят, любят се... как да не се скине човек от смях?

– Най-страшните и сериозни неща са невидимите — напомни господинът и още по-мрачно захвана да изброява: — Радиация...

– Тапири! Носорози! Рогоносци! — прекъсна го яростен вой и Маца Писанска дотича откъм вратата на терасата.

V. ТАПИРИ, НОСОРОЗИ, РОГОНОСЦИ

Такова ще е заглавието на следващата глава. Не мисля, че е изискано, но все пак е поносимо, защото нали се срещат и заглавия от рода на „Блян и кръв“ или „Изтърбушеният удушвач“.

И тъй, госпожа Маца Писанска гореше от съвсем справедлив гняв. Ловците на духове бяха поискали да натъпчат и нея в нещо като мях. Тя поне така обясни. А на въпроса откъде е научила току-що изречените ругатни, отвърна:

– Че това какво е? Аз колко още знам! — и като забеляза, че компанията е твърде печално настроена, каза небрежно: — Ако се кахърите за кюнците, развеселете се. Оня гамен ги запуши.

– Как? — не повярва истинският Константин Евров.

– Навярно с лъжи — се прозя Маца. — Вие да не мислите, че онези двамата се втурнаха да ловят самодивите и тралалато? Ами! Веднага почнаха да се целуват, седнаха върху торбата с чортелеците, те се разпищяха, таласъмът от пощенската кутия се разсмя, тралалато се разпя и тъкмо щеше да настъпи истинско непринудено веселие, се появи един кльощав син-зелен, задигна кокалената свирка, закудкудяка като глухар, а Рижия започна да го лъже и лъга, докато Зеленикавия не заподскача на една пета, не прибра всичкия боклук, а насмалко не прибра и мене. И всичко това го издуха през една халка за правене на сапунени мехури, сам се вдяна в нея, изчезна, а Червенобрадия се разсмя и пак взе да целува Бояна, защото бил надхитрил и излъгал не знам кого си. И каналите били запушени благодарение на него, и тъй да се каже — чрез лъжите му, както обясних отначало.

Госпожа Писанска никога не бе произнасяла толкова дълъг монолог и затова силно уморена се сви пред прага на терасата и заспа мигновено. И тъй като този ден нямаше късмет, в нея се препъна Рижия „гамен“ и дори не я забеляза, защото начаса започна да лъже:

– Много отдавна искам да ви срещна, колега Евров, за да се извиня. Но вашият опонент от Алфа Сенека ми пречи с ненадейни...

– Благодаря, благодаря — го прекъсна истинският Евр с нескрита ирония. — Благодаря за всичко, което правите от мое име и в мое име — нали с все сила ми съдействате?

Великанът се разположи върху каменната скамейка пред камината, навярно тя му се видя по-надеждна, и рече с господарски тон:

– Вие, сеньор, намекувате за дребни грешки, които аз допускам от несръчност и тъй като не съм свикнал с време, което не ми е по мярката. Тук е станало тясно. Развъдили са се много хора и са разделили пространството на късове. И тези хора са страхливи. Втикат се един в друг, живеят на две педи разстояние... Непоносимо! Никой не язди из безкрайните поля. И тях сте ги раздробили и засели с разни грудки и едри цветя. А хубавите големи коне, които можеха да носят тежковъоръжен рицар, са изчезнали. Била се изгубила породата! Къде я изгубихте, джудженца мои? Просто сте я унищожили, защото сте изглеждали твърде ситни върху седлата на грамадните прекрасни коне. — И гигантът докопа една от Мартините покривки и изтри с нея изпотената си шия като с носна кърпичка.

– Хей, Барбароса — не се стърпя Мария — тази покривка е бродирана от Княгиня София...

– Как ме нарече? — трепна Рижия. — Барбароса? Точно тъй.

– А как иначе? — се зачуди малката Матева. — С тази червена брада.

– Чудесно. Разрешавам да ме наричате така.

Матев страдалчески впиваше взор в полилея. До смърт му бяха дотегнали всички чудатости, които се разиграваха пред него. А и не виждаше логиката в тях, и мечтаеше само едно — да го оставят най-после сам. Но тъй като никой нямаше намерение да се съобразява с желанията му, той се постара да се измъкне незабелязано и докато в салона се водеха разговори, които по-скоро приличаха на колективно бълнуване, той се свря в кабинета си, заключи се и употреби идеята, която му бе хрумнала, докато Евр упрекуваше Барбароса. И от идеята се пръкна едно разказче.

След като го завърши, Матев се позамисли, тури му заглавие „Чиракът магьосник“ и понеже беше експедитивен човек, веднага сложи един екземпляр в плик, написа адреса на едно детско списание за фантастика и мъдро си рече: „Нека хлапетията се поучи.

Напоследък стават доста пакости. Имам чувството, че чираците на магьосниците са се размножили“.

И се сети, че един от „чираците“, и то — със самочувствието на голям майстор, сега се намира под покрива му и въпреки своя „магистър“ е в състояние да сътвори непредвидими бели.

Но Матев се безпокоеше напразно. Салонът беше празен, в спалнята кротко се покоеше Марта, в трапезарията го чакаше прилежно подредена и захлупена среднощната му вечеря.

„Писателският труд е изнурителен“ — за кой ли път констатира Матев и се зае да се възстановява.

Още не бе успял да се подкрепи с чаша вино, когато при него довтаса Бояна и помоли да бъде изслушана. Матев ѝ предложи да му прави компания, наля вино и на нея, и те двамата зашепнаха, като че ли имаше кой да ги чуе даже и ако биха крещели.

Тяхното съвещание се спря на въпроса: кои са двамата, назовали се Константиновци Евровци.

Бояна бе на мнение, че и двамата са нестабилни субекти, които създават легенди около себе си, за да изглеждат по-значителни. Ако съществуват канали между времената, то те едва ли са подвластни на един риж лъжец или на един вайкащ се господин. Ако е до това — да си измисляме разни работи, колко му е — ето, тя с успех е съчинила някаква квазинародна песен, показала я на Барбароса, а той се хванал на уловката и се наел да установява от кой век е.

– Доколкото съм осведомен, ти си имала нещо като видеозапис към песента, така ли е? — вметна Матев.

Да, така било, само че колко му е да се покажат руините на Аетоската крепост и да се монтира звук.

– С други думи, всичко тук е засипано от мистификации и симулации. Чудя се само каква е целта — каза Матев — и какви бяха все пак тези чортелеци.

– Съселчета, разбира се — отвърна Бояна.

– И говорят?! И котката говори също...

– Мутанти — загрижено поклати глава Бояна. — Изнасилваме природата и тя ни се отплаща. И докъде ще стигнем?

– А какво ще кажеш за някакъв син-зелен, който издухал през някаква си халка всичката тази сган?

– Каквото и за тъй нареченото „тралала“. Просто — не съществува. Някои котки имат навика да послъгват.

– Всъщност, доста приятно послъгват — рече Матев и в очите му проблеснаха искрици смях.

Една нощна пеперуда влетя, загърна се в мантията си и заспа. Матев я загледа внимателно и съобщи:

– Доколкото забелязвам, някой си се интересува от някои неща.

Взе недопитата чаша, пожела лека нощ на прислужницата и се скри в кабинета си. Никак не му се спеше. Въпреки напрегнатия ден се чувстваше бодър и работоспособен.

Седна зад бюрото и с радост и удоволствие сътвори следната история:

РИЖ ЛЪЖЕЦ

– Всички червенокоси са големи лъжци — каза свещеникът. — И това момче е лъжец.

– Ай, ай — затюхка се кръчмарят. — Значи, да не му вярвам, когато го изпратиш да купи нещо от мен?

– А, не! Той не е измамник. Винаги плаща честно. Само дето е лъжец. Съвсем не разбирам защо му е нужно. Днес го питах къде се е бавил, а той ми отговаря, че през селото минала карета, тапицирана в червено кадифе, с шест бели коня. Кочияшът бил толкова дългомустакат, че чак било страшно да го гледа човек. А в каретата пътували дама в брокатена рокля, забулена със сребрист воал. Тя искала да знае кой е най-прекият път за града. Моят, рижият, се качил в каретата, за да покаже пътя, и се возил като принц чак до големия мост. Затова закъснял. Слизам аз на площада и подпитвам коя ли е тая дама, а селяните ме гледат като полуумни и не знаят нищо. Връщам се и му се карам, а той настоява: „Видях я, та я видях!“. И името ѝ споменава, и твърди, че го поканила да ѝ иде на гости.

– Дали не е малко нещо тъй? — и кръчмарят завъртя ръка.

– А, не, там е работата, че е умен. Аз затова го държа. Знае реда на литургията и никога не бърка, пази Свещените книги, почиства иконите... само дето си трупа грехове с тия лъжи.

– Че посъветвай го! Изповядай го!

– И на изповед лъже. Не знам как ще се извинява пред Господа Бога на оня свят.

– А да не би да е еретик и да не вярва в Бога?

– Пазил го Бог! Вярва! Но това съвсем не му пречи да лъже на изповед. Онзи ден с покъртителен глас ми каза, че не смее да се изповяда — тъй голям бил грехът му, а после призна, че в петък, когато го бях пратил да пасе козите, срещнал в гората разбойника, който някога ограбил и убил баща му. В гнева си вдигнал пастирската тояга и го ударил. Разбойникът се нахвърлил върху него с нож. Той се отбранявал, но без да знае как, халосал тъй силно разбойника, че онзи се строполил с разбит череп. Погребал го в гората. Аз бях смутен. Но бях чувал от него по-рано, че баща му е ограбен и убит от разбойници, и затова рекох:

– Синко, Бог е насочил справедливата Си ярост срещу голям престъпник. Мисля, че трябва да ти опростя греха, да ти наложа малко наказание и да не те принуждавам да се предадеш на властта, но мисля също, че и тоя окаяник е християнин и затова трябва да му прочета заупокойни молитви. Отведи ме на гроба му.

И той ме заведе в гората. И претърсихме цялата гора, но от гроб нямаше и следа. А той все повтаряше: „Трябва да е тук някъде. Не може да го няма“. Най-после аз се възмутих и го укорих: „Синко, грехота е да разиграваш един стар свещеник“. И той се съгласи, че е грехота, и въпреки това настояваше, че гробът трябва да е тук някъде. А завчера го помолих да ми прочете нещо от Библията. И той започна, но тоя откъс аз никога не бях срещал. Послушах, послушах и разбрах. Той не четеше, а измисляше. И спазваше стиховете. Аз се възмутих и викнах: „Това е гавра със Словото Божие“. А той затвори книгата и невинно вдигна очи: „Защо?“. „Какво четеш?“ „Това, което пише.“ „Нищо такова няма в Библията.“ „Как тъй да няма, щом го четох?“

– Да не би в него да е влязъл дяволът? — източи шия кръчмарят.

– Но той не прави нищо лошо. Само дето лъже. И понякога, когато го домързи да свърши нещо, твърди, че гърбът го болял, а може би и черният дроб, хълцал и му се присънвали хлебарки. А освен това чувствал, че характерът му се променял, че носът му свистял много странно и че утре сигурно щял да има цицина на главата. Но само пет минути след като ми е приказвал тия неща — ела го виж! — помага на дебелата Мария да бере череша и не толкова й помага, колкото яде и й шепне със скромнен глас нещо, от което Мария се черви. Спрях я аз веднъж: „Мария, празника на кой светец ще избереш за сватба?“. А тя:

„Ах, отче, бих се венчала и в делник, ако не лъжеше толкова“. „Че какво толкова може да те лъже?“ „Бедата е там, че не лъже много, а всички по малко. В неделя сутринта придумвал Катерина да се омъжи за него, а вечерта вече ухажвал Маргарита. Що се отнася до мен — по обяд ми каза, че съм била мечтата му. Да не говорим за оня път, когато го сварих в нозете на младата господарка на замъка да ѝ се кълне във вечна любов и да я уверява, че е преоблечен благородник и че няма да се върне във владенията си, докато не отмъсти за смъртта на баща си.“

– Ей, ей, страшно лъже! — клатеше глава кръчмарят.

– Кой лъже? — попита лекарят на селото. Току-що влизаше в кръчмата.

– Моят, червенокосият.

– Всички червенокоси обичат да лъжат — заяви лекарят. — Може би сместа на кръвта им е такава. Нали познавате сестра ми? Тя като малка беше червенокоса и нямаше случай да отвори уста и да не излъже. А като порасна и косата ѝ потъмня, престана да лъже. Чул ли е някой сега сестра ми да лъже?

– Пазил ме Бог! — се прекръсти свещеникът. — Най-почтената дама в цялата околия! А в косата на дъщеричката ѝ няма даже половин червен косъм, тъй добре е възпитана!

– Имам една идея — обади се кръчмарят. — Не може ли господин докторът да даде на момчето някакво лекарство, от което да му потъмнее косата? Тогава той ще престане да лъже.

– Да, промяната на цвета на косата несъмнено влияе на психиката — потвърди лекарят. — Има такъв случай: нали познавате лихваря Марко? Докато беше червенокос, той беше по-зъл от дявола, а след оная нощ, когато „братята на свети Вем“ го принудиха да върне парите на нещастните вдовици и той побеля, нравът му се измени коренно. Бялата коса му придаде благородство. Видял ли е някой сега по-смирнен лихвар от Марко?

– Пазил го Бог! — рече свещеникът. — По-милостив лихвар от Марко не може да се намери на тридесет левги път наоколо.

– Но тогава защо се бавите, отче? Изпратете момъка при господин доктора и нека той се опита да почерни рижата му грива.

Червенокосият отиде при доктора.

– Хм. Чух, че много лъжеш — започна той.

– Кой? Аз? Аз винаги говоря най-чисти истини. Само че никой не ми вярва.

– Защо тогава твърдиш, че си благородник?

– Такъв съм. Но мога ли да го докажа, когато съм тъй ужасяващо беден?

– А защо лъжеш всички момичета, че ги обичаш?

– Обичам ги всичките.

– А добрия стар свещеник?

– Свещеникът... свещеникът просто не може да ме разбере. И наум не му идва, че аз се задушавам в това прашно село, че искам да видя широкия свят, лица, които не срещам всеки ден, да работя това, което ми е по сърце, да се веселя, да имам много пари... и когато му казвам, че ясно виждам всичко това, той не ми вярва.

– Но кой те спира да напуснеш селото?

– Как кой? На изток са високите диви планини, на запад е морето, на север гран-сеньорите водят война, на юг пазят границата, защото нашият херцог иска от съседния някакви високи налози. И все пак аз бих опитал да премина тайно границата, защото дамата от каретата, подплатена с червено кадифе, ми каза, че там всички са богати, макар че били самотни и наплашени. Техният владетел бил тиранин и хората треперели от шпионите му, но все пак не се задушавали в някакви си прашни села, а живеели в просторни домове, в красиви градове...

– Щом мислиш, че там ще ти е по-добре, рискувай — посъветва го лекарят. — Имаше такъв случай: една дама страдаше от нервно разстройство, замина на курорт и се излекува.

И червенокосият пое риска да се промъкне през границата. Но го уловиха.

– Къде? — скръцна със зъби началникът на граничните пазачи.

– Искам да отида отвъд.

– Защо?

– Болен съм. Търся лек при техните прочути доктори и магистри.

– Каква ти е болестта?

– Имам червена коса.

– На тая болест церът е лесен — остригване на косата и пращане в затвора. А ако втори път поискаш да преминеш границата —

отрязване на цялата глава. Най-сигурно лекарство против червенокосие. Никога повече няма да страдаш от рижата си коса.

Остригаха червенокосия и го облякоха в дрехи на райета. После наказанието изтече, а косата му поникна отново. Още по-червена.

– Какво ли мога да правя с тая рижа коса? — се замисли момъкът. — Освен да лъжа. Но тъй като е станала още по-рижа, трябва да опитам да лъжа още повече хора. А как мога изведнъж да лъжа много хора?

– Много лесно — каза му кръчмарят. — Сядаш и пишеш небивали истории. Хората вярват на всякакви измислици, щом са написани и напечатани.

– Чудесно! — зарадва се червенокосият. И измисли нов безкраен свят, насели го с лица, които не се срещат всеки ден, те работеха каквото им е по сърце, веселяха се и животът им беше богат, ако не със земни блага, поне с преживявания...

А хората четяха и вярваха.

И само когато пишеше, че Земята не е плоска, че звездите са светове, които напълно й приличат, че на една от звездите живеят хора като земните (но малко по-червенокоси от тях) и тези човеци имат огнени колесници, с които могат да прелитат от звезда на звезда... само когато твърдеше подобни явни небивалици, хората се смееха и казваха:

– Ей, ей, много хубаво измисля тоя Риж лъжец!

Вече се развиделяваше.

Матев се отпрати към спалнята, без да се погрижи да прибере листовете.

Някъде към обяд го събудиха тропоти и крясъци:

– Тапири! Носорози! Рогоносци!

„Тази котка ще трябва да бъде превъзпитана“ — помисли писателят, понечи да се обърне на другата страна и да продължи съня си. Но нещо го жегна. Викове идваха от кабинета му. И бяха викове първо качество — остри и пронизителни. На бърза ръка Матев се озова всред своето светилище. И каква гледка го очакваше там.

Гледката не беше за гледане! И главният акцент в нея беше, че липсваха ръкописите на Матев. Единствен пликът, адресиран до

детското списание, лежеше кротко на пода. Маца Писанска се разхождаше върху него и повтаряше любимите си ругатни, но те очевидно не бяха отправени към крадците на литературни произведения. Котката беше възмутена от безпорядъка, който ѝ пречеше да намери най-приятната си играчка — капачето на писалката, подарена на Матев от Председателя на Обединеното човечество.

Матев постоя, погледа и от устата му някак неволно се изтръгнаха думите:

– Тапири! Носорози! Рогоносци!

VI. И ОТКЪДЕ ЩЕ ВЗЕМЕШ ТИ ДУША?

*„Твърде късно аз започнах да
обичам птиците
и съжалявам за това.
Но всичко е наред сега.
Разбираме се помежду си:
те не ми обръщат никакво
внимание
и аз не им обръщам никакво
внимание.
Просто аз ги гледам
и ги оставям да си гледат
работата.“*

Жак
Превър

И защо ли му трябваше на Матев да ругае? Щетите не бяха чак толкова големи — един пропаднал разказ, който отличната му памет винаги можеше да възстанови, счупена порцеланова лула и изчезнало капаче на перодръжка. Останалото бе просто разбъркано и разхвърляно. Впрочем, капачето се намери всред клончетата на аспарагуса, а самият аспарагус — в калъфа на арфата.

Налага се да отдадем справедливост и на Маца Писанска. Тя не била ядосана толкова от безпорядъка и загубата на любимата си играчка. На нея й миришело „на чуждо“. Освен това, била убедена, че погромът в кабинета е дело единствено и само на проклетите чортелеци...

Тук вече я прекъснаха. На всички беше досадила тази тема. Бояна бе разпространила мнението си за съселчетата-мутанти и бе

добавила, че се е пошегувала, като е разиграла сцените със сърпове и решета.

Матев загадъчно произнесе:

– Хм. Хм. Снощи тук влетя една пеперуда, загърна се в мантията си и се престори, че спи. Тъй че много е вероятно някой да се интересува от произшествията в този дом.

Марта го погледна втренчено:

– Дали не намекваш, че професор доктор Беля е дотолкова загрижен за нас, че си е изпратил съгледвачи?

– Намеквам — с неудоволствие съобщи Матев и като забеляза как Бояна се заслуша внимателно в думите му, продължи: — Сведения за доктор Беля могат да се намерят в шестия том на произведенията ми.

Бояна не промълви и думица. Тя отдавна бе запозната със следните „сведения“:

Когато в Амария започнаха метежите, доктор Беля беше в джунглата и затова със сигурност може да се твърди, че не той ги беше подклал.

Но нека най-напред се занимаем с доктор Беля, а после с прословутите метежи.

Доктор Беля всъщност си има едно хубаво, дълго и добре подбрано от родителите му име, но на цял свят е известен с прякора или, както той се изразява — с псевдонима „Беля“. Защото цялото му съществуване е низ от бели.

От проходаването му на осеммесечна възраст до трийсет и осмата му година биха могли да бъдат вписани в досието му около двеста и петдесет хиляди бели, което прави средно по двадесетина бели дневно.

Сами виждате, че ако започна да изброявам всяка беля поотделно, не биха ми стигнали петстотин и дваайсет хиляди минути.

Мога да спомена само провалянето на стратегическото оръжие „Арес — 111“.

Почна се щателно разследване.

Оказа се, че червеите се бяха излюпили за няколко часа, бяха си свършили работата със завидна бързина, бяха измрели веднага след това и се бяха разпаднали на трохи, подобни на препечен грис.

Предположиха, че микроскопичните яйчица, от които бяха се излюпили червеите, някой бе изпратил в плик с поздравителна

новогодишна картичка.

Подозренията се насочиха към доктор Беля, но той с негодувание и недоумение ги отхвърли.

И наистина, имаше ли и най-малки доказателства?

Мнозина се интересуваха как червеите са се насочили точно към плановете. Това говори за преднамерено и разумно действие. И от какво са измрели?

А докторът, като председател на Световното дружество за закрила на животните, заяви, че държи да знае по какъв начин е изчезнал този вид.

Авторитетът на доктор Беля (авторитет на голям учен) го закриляше от настойчиви разпити, а на всичко отгоре точно по времето на действието докторът се бе преселил за три месеца в Нова Гвинея.

Лично той обясни пребиваването си там с опитите му да изучи навиците на един особен вид стоножки.

(По-късно, благодарение на тия негови изследвания, бе конструирано превозното средство „Стоножка Б“, което копираше биологичната схема на въпросните стоножки. Нека почитаемата публика отчете резултата от тая дейност на уважаемия учен.)

Немного време след унищожаването на „Арес — 111“ нова беда слетя босовете на военната промишленост: заводът „Сиу“ пропадна вдън земя.

Пропадна много елегантно. Той и без това си беше под земята. Но през една лунна нощ се зачу сигналът за бедствие. Четири минути след като работещите в „Сиу“ бяха изнесени на повърхността, всички корпуси плавно се свлякоха на трийсетина метра надолу и ги заля извънредно лековита алкална минерална вода.

Не успяха да спасят нищо. Водата образува някакви особени наноси, лепкави и неподатливи на механична обработка.

Не трябва да се забравя и това, че заводът беше под земята, следователно минералното езеро, след като запълни кухнята и шахтите, започна да бълва вода, която си проправи път, превърна се в река и се устреми към най-близкото море. Не оставаше нищо друго, освен да се каптират тия води и да се оползотворят за здравни цели.

Това произшествие не бе свързано с името на доктор Беля.

И напразно.

Но следващото неблагоприятие едва не доведе до арестуването на доктора.

На тайните преговори за доставка на оръжия за Амария търговци и купувачи бяха посетени от две светулки, влезли през верандата на вилата, където се водеха преговорите.

Светулките се повъртяха, посвяткаха край дискретното осветление, излязоха си... а след няколко дни се оказа, че всички договори са... чисти бели листове. Текстът и подписите бяха изчезнали.

Експертите заговориха за някакво особено облъчване. Следи от него бяха открити по дрехите на доктора. Бе издадена заповед за арестуване.

Но когато дойдоха да го задържат, от доктора бяха останали стари вестници, полумокра хавлия и четири фаса.

Агентите, които наблюдаваха дома му, изпаднаха в изстъпление, но това не помогна никому.

Напротив.

Ускори появяването на бъркотиите, които съвсем не бяха подкладени от доктор Беля, защото той се засели в джунглата. Искаше да избегне преследването от страна на полицията.

Разбира се, веднага бе обявено, че всеки, който може да даде сведения относно доктор Беля, ще получи награда, съответна на ценността им.

На непознаващите го, освен снимката му, бе предоставен и словесен портрет: ръст — 181 см; телосложение — крепко; коса — светла; очи — пъстри; нос — римски; чело — високо... и тъй нататък. Накрая бе добавено, че понякога пуска брада, която е значително по-тъмна от косата му.

Народът се смееше. По-простите се побутваха с лакти и питаха:

– А кой номер ръкавици носи този момък? Колко сантиметра е обиколката на талията и бедрото му?...

Някой викаше кварталната красавица:

– Алида, хей, Алида! Ела да видиш годеника си!

Алида пристигаше лениво, поглеждаше и между две прехвърляния на дъвката си казваше:

– Какво пък! Много е мил!

А щом разбереше, че това е самият доктор Беля, прекъсваше портрета и измърморваше:

– Дано ми даде Господ такъв годеник! И Мадоната да го пази!

От горното, надявам се, ви стана ясно, че докторът се ползва от обичта на населението. Беше я спечелил с близо десетгодишната си дейност като министър на здравеопазването.

По това време от страната изчезнаха всички болести, пренасяни от животни и насекоми. Нито един човек не бе разкъсан от зверове или ухапан от змии, а рибата в реките стана повече от водата. Да не говорим за облаците скакалци, които... изобщо не се появиха.

Тези добрини, според мен, изцяло изкупуват неговите безкрайни бели, защото по-добре е да залееш нечия рокля с малинов сироп, като счупиш каната, отколкото да оставиш жълтата треска да мъчи мало и голямо, нали?

Освен това, докторът бе платил с лихви за белите си още когато третата му жена го напусна след двумесечен брачен живот.

Тя издържа доста. (Първата жена на доктора го изтърпя трийсет и шест, а втората — само четиринайсет дни.) Третата издържа, защото много обичаше доктора. И той — нея.

На тайната полиция бе известен този факт и затова дамата бе потърсена, за да помогне в издирването на доктора.

Но тя надменно показва паспорта си на гражданка на велика сила и хлопна вратата пред полицаите.

Тогава полицията захвана великата си война с доктор Беля.

Отначало никой не мислеше, че ще се отиде толкова далече.

Бяха изпратени патрули в джунглата.

Смешно.

Като че ли джунглата е градски парк!

Патрулите почнаха „да прострелват“ джунглата.

Още по-смешно!

Куршумите потъваха като в пясък сред бясната зеленина.

Много рисковано беше да се обезлисти джунглата заради един човек. Там живееха полудиви племена, животни под закрилата на закона и термити, които веднага биха се вдигнали на поход.

Докато шефовете на полицията и правителството умуваха какво да се предприеме, бяха изпратени агенти с подкупи при племената от джунглата.

Това вече предизвика гнева на доктора.

Извикал:

– Не им стига, че развратиха цялата нация, сега посягат към тия деца на природата! Няма да им го простя!

И започна великото настъпление на джунглата под знамето на доктор Беля.

Най-напред шефът на полицията бе клъвнат от своя любим папагал. Раната му доведе до съвсем нетипично заболяване от сънна болест, която се разви във фантастично бързо темпо.

После президентът бе ужилен от комар. И това предизвика същата болест.

Световни специалисти се разтревожиха. Дотогава сънната болест се срещаше само на определени места и се разнасяше единствено от мухата цеце.

Сега я носеха комари, бълхи, котки, кучета, дори и питомни канарчета.

Болестта засягаше строго определени хора, като щадеше семействата и близките им.

Скоро бяха поразени всички командни организации в Амария.

Все още незасегнатите управляващи се решиха на крути мерки.

Вдигнаха цялата войска срещу доктор Беля.

Но войската отстъпи пред полковете съскащи змии, ревящи зверове и нападащи термити.

Никой от войниците не пострада, но и никой след това не би се решил „да стъпи в ада“, даже под заплаха от разстрел.

Бе дадена заповед да се бомбардира джунглата.

Много глупава заповед.

Какво ще й направят на джунглата някакви си бомби?

А джунглата нанесе страшни поражения на всички самолети, които се бяха вдигнали насреща ѝ.

Далеч преди да полетят над нея, ескадрилите бяха посрещнати от ята птици, които самоотвержено се устремиха към самолетите и с цената на живота си им направиха пробойни. (Знаете, при скоростта, с която се движат самолетите, всяка среща, даже с неподвижно тяло, е равносилна на изстрел. Пробива се бронята им.)

След това невиджано сражение населението на Амария започна да приказва:

– Самолетите повредени ли са? Повредени са. Кой ще трябва да купува нови? Ние, данъкоплатците. А защо ще плащаме данъци, когато ги пилеят за тоя, що духа? И какво толкова им е направил докторът? Попречи им да се кичат с оръжие? Кой плаща това оръжие? Ние, данъкоплатците. Значи докторът търпи негодите заради нас, а ние се преструваме на костенурки. Е, мъже ли сме, или?...

Щом поставиш на някой мъж подобен въпрос, той веднага се втурва да доказва своята мъжественост и... в Амария избухнаха бунтове.

Но нека отбележи почитаемата публика, че не доктор Беля ги беше подклал.

По това време той се намираше в джунглата и учеше племето Онго-бер как се опитомяват диви кокошки, а на племето Мико-мико даваше уроци по риболов посредством питомни водни птици.

Въоръжените отряди, както е известно, завзеха властта. И тъй като те почти изцяло се състояха от необразовани хора, то водителите на бунта поканиха доктора за президент на Амария, като в негово лице виждаха честен и талантлив човек с добри намерения.

Докторът отклони това предложение, като каза, че е поласкан, но не е по силите му да води научните си дела, да председателства Световното дружество за защита на животните и да е президент на Амария. Каза още, че би приел старата си длъжност — Министър на здравеопазването, като за президент на Амария горещо препоръчва вожда Рой от племето Ним-ту.

Като изтъкна мъдростта, храбростта, достойното държание и високата нравственост на вожда Рой, докторът рече, че не вижда поради що един „цветен“ да не бъде президент, след като толкова добре е управлявал племето си.

Това, че ходи полугол и накичен с амулетите на племето Ним-ту, никак не означава, че струва по-малко от белите мъже в смокинги и златни браслети.

Когато жителите на Амария се замислиха над думите на доктора, те стигнаха до заключение, че в тях няма нито грам лъжа.

И избраха за президент вожда Рой, който още от началото на властването си показва на какво е способен един мъдър, силен и добросърдечен президент.

Затова са съвсем неуместни изявленията на някои среди, че вождът Рой е подставено лице, марионетка, командвана от доктора. Та помислете, дами и господа, защо е необходимо на доктора да „подставя“ лица, след като той бе първият човек, поканен да заеме властта?

Съвсем некоректни са подмятанията на някои вестници, че последните събития в Амария са най-голямата беля, реализирана от доктор Беля.

Мисля също, че са несъществени насмешливите изявления на известен кръг високопоставени лица, които между другото се интересуват в какво облекло ще се представи господин президентът Рой пред Световната организация на народите.

Аз ще им отговоря: президентът Рой ще дойде в официалния костюм на племето Ним-ту и това никак няма да унижи достойнството му, защото ако дрехите придаваха достойнство, то най-достойните хора на света биха били монасите от новоосновения орден на югозападните почитатели на Кришна, които са длъжни да носят по шест наметала върху триетажните си туники.

И така, аз питам почитаемата публика, какви упреци би могъл да получи уважаемият доктор?

Какво зло е сторил?

Един народ е освободен от гнета на безчувствени и корумпирани властници.

Намален е военният потенциал на планетата чрез разоръжаването на Амария, която вярва в силата на своята правота и затова не желае да пази правотата си чрез сила.

Завършени са гигантски експерименти в областта на психологията на насекомите, птиците, бозайниците и влечугите.

За пръв път в историята на страната властта е предадена на човек от коренното население, което е нова стъпка по пътя на демокрацията и дружбата между расите.

Наистина, би могъл да възникне въпросът, не са ли накърнени правата на избирателите, след като властта не е взета с избори? Не е ли това узурпиране?

Не, уважаема публика! Амария нямаше нужда от избори, защото в този момент действаше единодушно. А и едва ли тук избирателната

система можеше да гарантира всички права на избирателите. И има ли народ по Земята, който да е завладян от пълно единомислие?

Хората са хора, защото са различни и всеки мисли по своему.

Някои даже мислят и действат съвсем особено.

Доктор Беля е един от тях, но това не намалява достойнствата му.

Затова аз, като говорител на новото правителство на Амария, бих искал да апелирам за по-безпристрастно отношение към уважаемия учен и по-великодушно приемане на факта, че в Световната организация на народите ще се появи необразован човек от джунглата.

Нека се замислим: не е ли време да се поучим от хладнокръвието и благородството на тези чедра на Вечната гора?

И да се заинтересуваме как са смогнали да опазят себе си от съблазните на цивилизацията, да останат невинни пред общата ни майка — Земята.

И не е ли добре да използваме тяхната непоковарена, наложена от природата мъдрост, вместо заученото двуличие на многоопитните държавници?

Дано моите думи ви дадат повод за размисъл, уважаеми дами и господа.

Аз свърших.

Има ли въпроси?

Госпожа Оливие пита по какъв начин докторът е сринал подземния завод „Сиу“.

Начинът не е много оригинален, но затова пък е ефикасен. Използван е трудът на специални породи земни червеи, къртици и бобри. За съжаление, не съм упълномощен да разкрия точно как е осъществена тая акция. За подробности уважаемата госпожа би могла да се обърне към самия доктор Беля.

Младата дама от третия ред иска да знае как изглежда вождът Рой.

Със задоволство мога да я уверя, че господин президентът изглежда прекалено добре за своите четиридесет и девет години.

Спокойно може да се каже, че последните деветнайсет години от живота му не са оказали никакво въздействие върху вида му. След края на срещата уважаемата дама би могла да получи от мен снимка на господин Рой, за да я публикува, ако желае, в своя вестник.

Господин Тилингер се интересува ще изплати ли Амария заемите, които е направила, за да поддържа военната си мощ. За съжаление, на този въпрос отговор ще бъде даден не от мен, а от сената на Амария.

Господин кореспондентът на „Вечерна заря“ проявява любопитство относно семейния живот на президента Рой. Смя да заявя, че едва ли има по-добър съпруг и по-грижовен баща на двадесет и две деца. Госпожа Рой се радва на крепко здраве, свеж тен и добро самочувствие.

Младият господин от балкона е прекалено откровен. Той казва, че не вярва на нито една моя дума. Младият господин (От кой вестник? „Времена“? Чудесно!) е свободен да ми вярва или да не ми вярва. Аз искам само да запитам: вярва ли господинът на президента Омбер, когато той говори за човешки права и демокрация? А вярва ли на президента Голдберг, когато се кълне, че едничката му грижа е мирът? Вярва им. (Смее ли да заяви, че не им вярва?)

Е, в такъв случай излиза, че колкото по-голям лъжец е даден човек, толкова повече му вярват. Или може би се счита, че е редно един тъй наречен голям политик да бъде и голям лъжец?

И само към скромния говорител на правителството на една млада държава се предявява иск да се придържа о чистата истина.

Но къде остава тогава равноправието между страните, членуващи в Световната организация на народите?

Разбира се, ще се намерят хора, които да ми подхвърлят с насмешка: *Quod licet Jovi, non licet bovi*, или: „Коего подобава на Юпитер, не подобава на вола“.

На тези опоненти аз ще отговоря с: *Yas est et ab hoste doseri*, което ще рече: „Позволено е да се учим дори от врага“.

И ние се учим, дами и господа. И не пречим никому да се поучи от нас. А нима „белите“ на доктор Беля не са достойни за най-обстойно изучаване, обсъждане... и прилагане по целия свят? Ако „методите“ на доктор Беля се „внедрят“ в управлението на някои държави, то кой ще загуби?

Не и народите, мисля аз! Защото още Цицерон е напомнял: „Благополучието на народа да бъде най-висш закон!“.

Към това едва ли може да се прибави нещо.

Dixi. Казах. Хоуг.

Без да се твърди, че творбата на Матев е vyplъщение на обективността, от нея човек може да си състави известно мнение за професор доктор Беля, нали така?

Маниерът му да си избира съгледвачи и подслушвачи измежду насекомите или птиците бе познат не само на семейство Матев и затова безпокойството им се засили, когато забелязаха, че през прозореца на хола им наднича една стърчиопашка. Подтичва по перваза на прозореца, поклаща се на краченца като клечици и уж кълве нещо. Какво кълве, моля? Матев да не би да са от онези хора, дето си изсипват трохите през прозорците? Матев си имат кофи за смет, имат си и специални хранилки за птици! Нека тази стърчиопашка да не се преструва чак дотам!

И въобще, стига сме се престрували всички. Ученичката Мария се прави на кинозвезда, прислужницата — на научен работник, певицата — на спасителка...

Абе, никой ли няма да се сети, че в тази къща живее един писател, който не иска да е нищо друго — само писател — и мечтае единствено да бъде оставен на мира, за да може да си пише.

Хай, да му се и не видеше! Щом е така, нали има кабинет. Нали има ключ, с който може да се заключи този кабинет? Хайде де!

А тази стърчиопашка дойде да се разхожда под прозорците на кабинета. Хайде де! Имаме си и завеси. Ще ги спуснем.

Хм. Да. А зад завесите сме си имали и гост. Интересно как е скрил целия си ръст сред диплите им? И мълчи виновно. А! Заговори:

– Моля ви за прошка, господин Матев. Сами виждате — в тази ситуация няма къде да се дена.

– Може да се „денете“ в онзи солиден фотьойл, Барбароса, и ако желаете, може да ми съобщите целта на присъствието си тук.

Червенокосият стана и червенолик:

– Аз заслужавам вашето презрение, но моля разберете ме, става въпрос за съдбата ми.

– По-точно?

– Може ли по-отначало? Господин Матев, попадал ли ви е един текст от Корана?...

– Никакъв текст от Корана не ми е попадал. Аз все още съм атеист, макар и разколебан.

– Не ви упреквам. Дори ще ви осведомя. Там пише нещо в следния смисъл — не прави изображение на нищо, което е на земята, сиреч — във видимия свят, защото в деня на Второто пришествие и Страшния съд тези образи ще оживеят и ще поискат от своя творец да им даде душа. „А откъде ще вземеш ти душа, за да им я дадеш?“ — пита Коранът.

– Истинските творци влагат своите собствени души в творенията си.

Гигантът радостно потри ръце.

– Чудесно. Вие ме улеснявате. Няма да ви правя комплимент, в смисъл че сте истински творец. Не разбирам от литература. Може да сте гений, може да сте и редови труженик — не съм в състояние да преценя. В едно само съм сигурен — в образите, създадени от вас, има сила. И тази сила в съприкосновение с други сили се утроява и ги оживява. Схващате ли? Вашите създания се материализират.

– Хайде де! — досущ като котката си започна да повтаря смаяният Матев.

– Уви, не се шегувам. Чортелеците не изпопадаха от разместените канали на Константин Евр. Те поникнаха от вашата приказка.

Матев помисли и попита:

– Ако приемем, че това е така, ако и разните там самодиви, пощенски таласъми и тъй нататък съм ги измислил и написал на хартия, откъде се е появило тъй нареченото „Тралала“?

– Сигурен ли сте, че не сте го съчинили вие?

– Ама вие да не ме смятате за склеротик! Или за „Тралала“?

– Не, не, извинявайте. Но ако подминем този въпрос, ще стигнем до моята молба — не ме пресътворявайте на книга, и то в много различен вариант.

Горкият Матев се превърна в живо недоумение. А Рижия не млъкваше:

– Съжалете ме. Вие ми вредите. Аз не съм това, което сте описали, а и не желая да бъда описван.

Тук Матев кипна:

– Моля не ме учете какво да описвам и какво да не описвам! Направих една скромна приказка, вие кой знае по какъв начин сте се запознали с нея, не сте я харесали и сте я унищожили. Това ми стана ясно дотук. А отгук нататък, ако ми разясните кой сте вие всъщност, ще ви бъда задължен.

– Ох, ако знаех — простена Червенобрадия, стана и си тръгна най-невъзпитано. На вратата се обърна и рече умолително: — Поне финалът да го нямаше! — отключи и излезе.

Матев заключи след него, героично преодоля разстоянието до бюрото си, настани се в „патриаршеския трон“ и заяви (без да се надява, че ще го чуе някой):

– А пък аз днес имам чудесна идея и ще я осъществя, напук на целия свят, защото съм честен писател и работлив човек.

И сътвори.

След като победоносно сложи удивителен знак накрая, Матев се облегна доволен, че времената и нравите не са му попречили, скри разказа, скри и писмените си „апаратчета и уредчета“, както той ги наричаше, и се замисли над това по какъв начин в мозъка му прониква или възниква една-едничка дума, как тя повлича след себе си още две, три... десет... десетки хиляди... отнякъде си идва... някакъв образ, уплътнява се, оживява, действа...

Телефонът звънна и Матев прекрати умуванията си с печалното заключение: „Негово превъзходителство Йохан Волфганг фон Гьоте не се е домогнал до отговора откъде долитат тези «призрачни видения», та аз ли?...“.

– Ако те интересува — чу се Мартиният прекрасен глас — мога да те осведомя, че синът ти е заминал за Монте Неро, за да снима прословутия си филм, без да се обади! Оставил ми оправдателно писмо! Това е то твоето възпитание!...

– Мартичка — прекъсна я Матев — той ми каза, той просто не искаше да те буди. Те бяха тук със Снежанка, дори ми помогнаха да прибера разхвърляните вещи из кабинета. А ти толкова ли си далече, че използваш телефон?

– О, чак сега се загрижи за любимата си съпруга! Господинът се бе затворил в покоите си! Господинът не приемаше никого! Господинът не благоволи дори да обядва! А дали ще склони да дойде да ме слуша?

– Нима е шест часа? — удиви се Матев, като погледна часовника.

– Почти осемнайсет! — ехидно уточни Марта.

– Пристигам! — твърдо заяви Матев и удостои с присъствието си един наистина великолепен концерт.

След това прибра жена си и десетина килограма „растителност“, тоест цветя, гарнирани с нежни папратови клонки и всякакви други „зелени“, стовари всичко в средата на хола и поиска от Марта да му изпее на бис една от ариите.

Марта се въодушеви от предложението, седна до рояла... и чу зад себе си:

– Пак ли ще писукаш?

Маца Писанска я гледаше нагло и лъскаше лапите си.

– О, цял ден ти мълча, за да изречеш сега нещо мило и любезно!

– Бях изморена — уточни котката.

– От речта, която произнесе снощи? Наистина, не ти подхожда да говориш толкова дълго, и то с маниера на стара клюкарка.

– А пък аз съм млада клюкарка. И тук мирише на чуждо.

– Това ли е последният ти лайтмотив? Сега пък това ли ще ми повтаряш?

– Мирише ми на чуждо и това си е! Не ми харесва — госпожа Писанска се отдалечи с достойнство.

– Тази гадинка постоянно ли ще ни напомня за нетрадиционния произход на нашата бъдеща снаха? — се обърна Марта към мъжа си.

Той незаинтересовано сви рамене:

– А какво да правим, като произходът ѝ е нетрадиционен. Борис поиска възплъщение на идеала, ти се изтрепа, за да убедиш госпожица Вещицата, тя се трогна и уреди въпроса. Всички са доволни, освен котката.

– Матю — с много особен глас рече Марта — а тя, Снежанка, дали е доволна?

Матев никак не очакваше подобен въпрос.

– Защо да не е? Борис е млад красавец, интелигентен, забавен, спортист, режисьор...

– И какво от това? Той може и да е ангел, но тя ли си го избра? Направиха я не знам как, представиха му я, той я хвана за ръка и не я изпусна. А нея никой не я попита. Тя може пък да има съвсем друг естетически идеал...

– Мартичка, когато започнеш да говориш така, много ме притесняваш. Все се случва нещо необичайно.

– Че какво обичайно има въобще в нашия живот? Ден през ден — чудеса.

– Мартичка, мисля, доста отдавна разбрахме, че всъщност целият свят е едно чудо. И че човек само трябва да научи езика на чудесата.

– Да де, да. Зависи кой какъв език употребява. Чудесата на доктор Беля са нещо много по-различно от чудесата на госпожица Вещицата. От своя страна пък, Александър С. сам си е живо чудо, тъй че... Я, хайде да разнищим най-после въпроса с триумвирата. Кой, как и защо ги е упълномощил да се сдружават и да управляват човечеството?

– Мила Мартичка, никой никого не иска да „управлява“. Можеш поне да кажеш: направлява. Надявам се поне, че ти е ясно към каква безизходица сме се запътили. Планетата е отровна и опустошена, животът е застрашен...

– Разни чуждопланетници се шляят и току се месят в делата ни, а от друга страна, когато ни трябва наистина — никакви ги няма.

– А ти какво искаш — да пристигат като бога от машината в древногръцките пиеси и да възцарят вечен мир, правда, свобода и благоденствие?

– Аз каквото искам, ако можеше да стане... Но! Засега се боя, че обединените усилия на госпожа Вещицата, доктор Беля и Александър С. едва ли ще са достатъчни. Да предположим: Вещицата ще се занимае с поумняването и подобряването на човешката сган, Белята ще се разпростре върху фауната, Александър, като микробиолог, бактериолог и тъй нататък, може да обърне внимание и на флората, но с тази луда глава на раменете си... — и Марта изпитателно загледа мъжа си: — Матю, ти защо не си удостоил Александър с претворяване в художествен образ? Нали уж ти е приятел? Единствен от тримата велики...

– Може и да съм го претворил — измърмори Матев, наежено и недоволено.

– Че къде?

– Ето тук — той стана и измъкна от безбройните си папки следния ръкопис:

VII. ЗАКЛИНАНИЕ

*„Из высоких ворот,
Из заохтенских болот,
Путем нехоженным
Лугом некошеным,
Сквозь ночной кордон,
Под пасхальный звон,
Незванный,
Несуженый —
Прийди ко мне ужинать.“*

Анна
Ахматова

„Там хрустальные есть города.“
М. Ю. Лермонтов

Певицата Марта Матева се боеше от влажната пролет. Или, по-скоро, даваше вид, че се бои. Затваряше грижливо прозорците, загръщаше се с оренбургски шал, но страховете ѝ никак не ѝ пречеха да се разхожда привечер в гората край вилата. Капките, които падаха от дърветата, дълго след като дъждът бе престанал, я развеселяваха. Струваше ѝ се, че мокрите носове на обувките ѝ са някакви животинчета, и тя снизходително ги съветваше:

– Друг път не ходете там, където не ви е работа. Друг път си стойте на сухо.

Внезапно глезените ѝ бележки секнаха. Тя чу някакво глухо пращане. В обвита от бръшляна беседка, подпрян на масичката, собственият ѝ съпруг, известният писател Матео Матев, човек твърд,

устойчив и несантиментален, трошеше съчки с необяснима настойчивост.

Марта начаса забрави всичките си преструвки, приближи съвсем тихо и го прегърна.

– Какво се е случило?

Матев притегли жена си, притисна глава до гърдите ѝ, задържа дъха си и не след дълго отвърна с привидно ироничен глас:

– Вживявам се. Като Флобер. Но както виждаш, не се получава.

– И какво толкова ужасно успя да напишеш в тая киша?

– Тук ли да ти го чета? — заядливо я погледна Матев, но Марта вече се беше наместила до него.

Не му остана нищо друго, освен да я загърне в широкия си според модата плащ и да започне:

Някога имаше един Човек с необикновена глава. Тя струваше много, толкова много, че никой не би се решил да я оцени. И Човекът си живееше неоценен. Понеже главата му на вид не се различаваше от другите, хората не подозираха колко много струва тя и не ѝ обръщаха внимание. Човекът беше скромен, на никого не казваше, че главата му има огромна цена. Само той си знаеше и това му стигаше.

Впрочем, ако ще говорим истината, трябва да споменем, че и учителите му забелязваха необикновената му глава, учудваха се:

– Боже мой, каква глава!

И толкова. Нямаха време да се занимават специално с него, защото имаха много ученици, а Човекът не беше богат и не можеше да им плаща. Минаваше без чуждите грижи. Вършеше всичко сам. Съвсем сам.

Още като студент той откри машината на вечното движение, прословутото „перпетуум мобиле“, над което бяха блъскали главите си хиляди мъдреци, учени, мечтатели и авантюристи... Намери я, но никой не повярва. Професорите му се засмяха:

– Това е невъзможно. Това е утопия. Перпетуум мобиле не може да се създаде.

И даже не погледнаха чертежите му.

Отчаян, Човекът ги изгори. Но той не можеше да стои бездеен. Започна да пише стихове. Не бива да се забравя, че той беше млад и току-що се беше влюбил в едно красиво момиче. За съжаление, главата на момичето не струваше повече от една неособено зряла диня.

Момичето беше манекен в модна къща, разхождаше се в най-новите и хубави дрехи, позираше на фотографите и когато журналистите я канеха да каже нещо, за да го напишат във вестниците, тя обикновено разправяше, че професията ѝ е трудна и че трябвало да се мисли много как да бъде демонстриран всеки модел. Изобщо, тя смяташе това за мислене. Всеки мисли толкова, колкото може. За един мисленето е леко, а за друг — тежко. Момичето мислеше, че е кой знае каква работа да представиш някаква измислена и ушита от други хора рокля, а Човекът казваше скромно:

– Написах поема.

Момичето не разбираше нищо от поеми и смяташе, че щом той скромно говори за стиховете си, то сигурно стиховете са лоши. Все пак тя ги събираше при писмата на другите си обожатели. Но... нищо повече. Момичето-манекен нямаше време за разни хора, които пишат кой знае какви поеми.

Човекът изпитваше голяма мъка, но беше толкова чувствителен, че се боеше да я покаже пред хората и се смееше весело даже тогава, когато сърцето го болеше от скръб.

А момичето и всички други казваха:

– Ах, колко е безчувствен!

Те не подозираха, че чувствата му са хиляди пъти по-ярки и силни от техните, защото бяха свикнали да вадят на показ всяко свое чувство и да забавляват или тормозят околните с него.

Човекът мълчаливо носеше огромния товар на отхвърлената си любов и никой не го чу да възроптае.

Но, когато Човекът изпита скръбта, забеляза, че много хора по света страдат от нея. Тогава той реши да вдигне бунт против скръбта. Човекът не познаваше бездействието. Той хвърли всичките си сили, знания и способности, за да отърве човечеството от скръбта. Събираше измъчените хора и им говореше, че на света трябва да има само радост.

Но съществуваха и такива, на които думите за радостта не им харесаха. Те искаха на света да цари скръб, защото тъжните хора се управляват по-лесно. Те не желяеха да има даже радостен час, затова изпратиха слугите си да заловят Човека. Но Човекът беше неуловим. От главата му бликаха планове и идеи, които объркваха преследвачите.

Тогава тези, които държаха да няма радост, решиха да го заловят с подлост и обявиха, че ще дадат награда за главата му. Наградата беше голяма, толкова голяма, че кратуните на подлещите и предателите се замаяха и те веднага се втурнаха по дирите му.

Но Човекът беше неуловим. Пазеха го и го криеха. Тъжните хора знаеха колко струва радостта и не продаваха нейния вестител.

А наградата беше много голяма. Страшно голяма за всеки подлец. И нищожно малка сума за главата на Човека, защото неговата глава нямаше цена.

Предадоха го. Вързаха го и му взеха главата. Главата, която струваше повече от цялото земно кълбо, защото в звездното пространство има много планети като Земята, но глава като тая, на Човека, не беше създадена. Наброиха на продажника петстотин хиляди жълтици и той си отиде доволен, а безценната глава заровиха в земята, за да не би някой да се сети за нея и каже:

– Това беше необикновено ценна глава.

Минаха години. Момичето, в което беше влюбен Човекът, който се бореше за радостта, но никога не я изпита, остаря. Излязоха помлади манекени, които също смятаха, че тяхната работа е тежка, отговорна и изисква много мислене. Обожателите се оттеглиха и не пращаха любовни писма. Пристигаха само известия, че трябва да се плати това или онова, защото бившето момиче бе свикнало да живее весело и нашироко. Веднъж, когато се чудеше отде да вземе пари за нов тоалет (макар че беше стара, тя следваше неотклонно модата), манекенът в оставка случайно намери стиховете, които някога бе написал Човекът със скъпоценната глава. Тя ги изтупа от праха и ги занесе в едно издателство. Там на редакторите им прилоша, след като прочетоха поемите, а като се свързеха, викнаха:

– Вие ли написахте тези шедьоври?

Тя се поколеба, но после скромно каза:

– Аз.

И започна да получава огромни хонорари за чуждите творения. И се окичи с чужда слава. Но у нея беше останала половин капчица съвест и затова тя намисли да сложи паметник над гроба на Човека. Отиде на гроба, но хората, на които Човекът бе говорил за радостта, я бяха изпреварили. Те бяха поставили надгробна плоча, на която пишеше:

*„Тук заровиха радостта,
тук почива умът,
тук скриха светлината на Вселената.“*

Матев млъкна и продължи с яд да чупи съчките на все по-малки парчета.

– Странен начин на вживяване имаш — констатира Марта.

– Кажй поне, хареса ли ти?

Марта поклащаше глава ту наляво, ту надясно, като че се чудеше дали да хареса писанието на мъжа си, или да го отрече.

Матев отчаяно надигна глас:

– Тогава кажй поне харесала ли си някога нещо, написано от мен!

– Че как — не! Аз целия те харесвам бе, Матьо, иначе защо ще стоя да ти бъда жена? — с готовност отвърна Марта.

Матев грабна листовете и се изправи възмутен от отговора ѝ. Но Марта го принуди да седне и взе листовете. Погледна първия и смръщи вежди:

– Какво е това посвещение?

– Посвещение.

– "В памет на Александър С."? Ти си луд. Александър не може да умре.

– Как тъй да не може? — Матев бе объркан от увереността, с която Марта произнесе думите си.

А тя продължи още по-убедително:

– Телеграфните агенции не се позовават на източници, които внушават доверие. Александър С. не може да изчезне. На всичко отгоре той е красив почти като Алесандро Скарлати...

– Излиза, че красивите хора не умират.

– Може и да умират — се заинати Марта — но не и ако са красиви като Алесандро Скарлати, нито пък ако са хора като Александър С.

Матев сметна, че е безпредметно да спори с жена си по толкова тъжен повод.

Александър С., учен-бактериолог, бе отишъл да помогне на една новооснована държава, за да се справи тя с пораженията, които ѝ бяха

нанесени посредством отдавна забранено бактериологично оръжие. Враговете на страната бяха намерили незабележим начин за употребата му. Едновременно с това те боравеха и с най-съвременни оръжия от всякакъв друг вид и нарушаваха сключените споразумения. Безкрайните джунгли, в сред които бе разположена републиката, улесняваха действията им. Някъде из тези джунгли бе загинал Александър С., командосите бяха занесли главата му в най-близкото селище, бяха я показвали и я бяха хвърлили в блатата — това съобщаваха телеграфните агенции.

Александър С. бе добър приятел на писателя Матев, но проявяваше странно упорство — не искаше да се запознае с Марта. Той посещаваше концертите ѝ, тя го бе виждала, дори твърдеше, че някога, много отдавна, бе говорила с него при необичайни обстоятелства, но Матев като че не ѝ вярваше — около Марта и без това всичко беше необикновено.

Матев бе дълбоко наскърбен заради приятеля си, но не можеше да се съгласи, че жена му знае повече от телеграфните агенции.

А тя придърпа плаща му, обвини се хубаво от главата до петите и предложи:

– Я ти си върви, пък аз ще гледам да помогна на Александър.

– Ако се простудиш... — заканително поде Матев.

– ... Ти ще ми свариш чай — завърши Марта. — Иди си, моля те, и не ми пречи.

Матев се отдалечи, прогонен от нетърпението ѝ. В края на алеята се обърна да я види. Тя бе вдигнала глава, като че се заслушваше.

Стъмни се, заваля отново и той се канеше да тръгне да я прибере, когато отдалеч се чу гласът ѝ. Един много странен напев, протяжен като вик, прорязан от неразбираеми думи, размътваше тишината и караше нощните птици да му отвръщат с тревожни крясъци. Непонятната песен завърши в такава тишина, сякаш цялата гора изтръпна и замря.

Матев стоеше на верандата замаян и имаше усещането, че го водят по неznайни пътища, пълни с мъгла, движещи се сенки и мирис на горяло дърво.

От гората излезе Марта. Завита в тъмния плащ, приличаща на богиня от подземния свят. Изкачи стъпалата на верандата и каза:

– На Александър и през ум не му минава, че е мъртъв.

– Престани с детинските си истории, Марта. Време е да...

– Време е да се подкрепя. Чака ме дълго бдение. Преди да настъпи нощта, трябва да го изведе от блатата — и поясни: — Там, при Александър, сега започва денят.

Матев реши да не ѝ противоречи. Бе видял странното ѝ изражение. Бе чул забързаното ѝ дишане, толкова необичайно за нея, певицата, която можеше на един дъх да изпее цяло изречение от меса на Бах. Той я настани, подаде ѝ любимия ѝ хладен чай и опита да възвърне благоразумието ѝ:

– Мартичка, много ми е тежко да говоря, но моля, разбери ме: с представленията и необоснованите си вярвания ти не можеш да ме разсееш и да отдалечиш мислите ми от смъртта на Александър.

– Аз? — Марта се усмихна високомерно. — Аз, дете мога да накарам хиляди хора да забравят кои са и в кое царство живеят? Подценяваш ме, мили ми Матю. На моята воля са подвластни твърде много неща. Отдавна владее силата на изкуството. А какво е изкуството — налагане на нечия велика воля. Пея, и всички зачитат могъщата воля на Хендел, на Вагнер, на Адамовска или на Моцарт. Към тези внушения аз добавям своето. И зная аз неведомите заклинания, които сочат пътя към човешката душа.

– Увлече се, Мартичка, започна да говориш в мерена реч.

– И мерената реч е заклинание. Стига да се добере до висините на магията и да стане поезия. Има едно стихотворение на Анна Ахматова, „Заклинание“. Непреводимо е. Защото наистина е заклинание. Там витае дори зримият образ на тая магьосница. Тя е красива и заплашителна. Излязла е по пълнолуние на некосените ливади край незнайни блата. Призовава този, който не е наречен за нея, и знае, че той ще излезе от високите врати и по пътища, където никой не ходи, ще дойде, за да вечеря с нея.

Матев се раздвижи неспокойно:

– Мартичке, на тебе не ти е добре. Искаш ли да те занеса в леглото?

– Има хора, на които им е още по-зле — отмести ръцете му тя. — И защо му е на твоя Александър да върши непозволен неща?

– Непозволено ли е да се биеш за свободата? А тогава какво е позволено?

– Не ме разбра — уморено затвори очи Марта. — Цял свят знае, че той е отишъл не само да спасява народа от бактериите. Биографията му е достатъчно известна, за да бъде заблуждавано общественото мнение. Александър се сражава, това е ясно. А непозволеното вече е извършил — нарушил е „табу“-то на едно от нецивилизованите племена. Оттам иде недоразумението. Главният вещер на племето е направил от възък главата му, за да стовари върху нея проклятията си. Командосите, за щастие, са намерили това изваяние, разнасяли са го и са го хвърлили в блатата. Но в същите тези блата блуждае Александър и биоенергията, която отделя цялото диво племе, за да му пречи и да го погуби, така се е сгъстила около него, че той не може да намери брод и да стигне до езерата, до населените места.

– Доколкото разбирам, ти възнамеряваш от хиляди километри, чрез волята си, да се противопоставиш на концентрираната биоенергия на цяло племе, да сломиш нейната враждебност и да изведеш Александър, когото ти считаш за жив. Мартичка, слушал съм и по-фантастични неща от твоята уста, разбирам огорчението ти и това, че не искаш да повярваш в смъртта му, но все пак мисля, че имаш треска, трябва да вземеш лекарства и да спиш.

Марта се надигна бавно, като воин, облечен в ризница и броня, непреклонна и вдъхваща опасения.

– Ако тая нощ аз не го изведа, никой повече няма да го види. Не ме плашат разстоянията, нито враждебната биоенергия, ако е така, както предполагам.

Матев зачака да чуе предположенията ѝ, но тя измъкна от гардероба два шала и някаква кадифена мантия с качулка, обви се, взе старинен светилник, донесен от Цейлон, запали го и се запъти към гората, като пазеше с ръка пламъка. Матев гледаше прозрачната ѝ пред светлината длан, а тя му приличаше на огнено цвете, израсло в сред тъмнината.

Той знаеше, че е безполезно да увещава жена си да прекрати тези причудливи занимания. Реши да будова с нея и ако тя съвсем прекали, насила да я прибере. Пригответи си топло питие от вино, мед и карамфил, погледна терморегулатора, вдигна телефона, за да разбере как се чувстват синът му и дъщеря му в града. Начаса Борис започна да се оплаква, че сестра му не го слушала, тя пък заяви, че брат ѝ вече не я обичал и не искал да я заведе не знам къде си... Матев пусна в ход

целия си родителски авторитет, въдвори спокойствие, но след като остави слушалката, се почувства така уморен, че полегна, а после и заспа на дивана.

И видя насън как всред изпаренията на клокочещи блага една ръка, изваяна от светлина, води сянката на изнемощял човек. Той залита, с неистови усилия измъква нозете си от лепкавата тиня, която дебне да го погълне, той пълзи, залавя се за клони, трепери от изтощение... но върви, защото светлината го вика.

На развиделяване Матев скочи и веднага се втурна да търси Марта — нямаше я ни във вилата, ни в гората. Той обиколи околностите, вика, свири и запъхтян се върна във вилата, за да вземе ловната си пушка и да стреля. Тая пушка Матев държеше напук на Марта, която ненавиждаше ловците. Никога не бе ходил на лов, само от време на време сам си устройваше състезание и стреляше по панички. Жена му намираще и това развлечение за варварско и Матев бе уверен, че щом чуе изстрели, тя ще долети, за да му поднесе възмущенията си.

Но щом прекрачи входа на хола, чу бодър глас:

„... от приятелското посещение, което се тълкува като знак на добра воля...

Известният учен Александър Сулимски бе открит от патрулен катер на брега на езерото Ото. Съобщенията за смъртта му са били злонамерено разпространявани от някои агенции, с цел да се създаде дезорганизация в република Солера. Ученият е под грижите на компетентен медицински персонал.

Продължителната суша, която опустошава провинциите на...“

Матев изключи приемника. Другите новини не го интересуваха. Още повече, след като забеляза любимата си съпруга. Сгушена в едно кресло, тя спеше или се преструваше, че спи. Той се надвесил над нея:

– Марта!

– Е, убеди ли се? — проговори тя и с мъка отвори очите си.

– Марта, аз винаги съм знаел, че си необикновена жена.

– Но не всякога си вярвал в това — уморено каза тя. — Сега можеш да ме заведеш да спя и гледай да не се напиеш от радост преди закуска.

Това напомняне охлади възторга на Матев и го засегна — той никога не бе се напивал, а Марта постоянно го упрекуваше в някаква

въображаема склонност към алкохола. След като я изпрати да спи, той доста унило поиска да го свържат с Александър С., като не се надяваше, че това ще стане. Но още преди да приключи със закуската си, приятелят му се обади от другия край на света:

– Ще ме посрещнеш ли? Тази нощ. Трябва незабавно да напусна страната. Самолетът е готов. Медицински персонал? Защо? Два освежаващи пластира, добра вечеря, чаша вино с треви и... чакай ме... С мен ще летят журналистите Донервалд и Войкович. И тях ли? Няма ли да станем много народ в тихото ти жилище? Разбира се, разбира се, довиждане.

На вечеря във вилата на Матев пристигнаха знаменитият Александър С. и журналистите, които го бяха последвали като хрътки, надушили дивеч.

Александър се настани точно под портрета на Мартиния любим композитор — Алесандро Скарлати, и Матев с удивление забеляза невероятната прилика между двамата, която иначе оставаше скрита, засенчена от перуката на божествения маестро.

Марта не се показа. Заяви, че уважава желанието на учения да не се познава с нея.

Матев съжеляваше, че заради вироглавството си тя е лишена от възможността да чуе толкова интересни неща. Александър разказваше за неизвестни фосфоресциращи в тъмнината храсти, за пеещи нощни пеперуди, за блата, които бълват разноцветна пяна, за вулканиджуджета, с размери на японски вази... за един свят, строго пазен от вековната джунгла, недостъпен за белите хора, където има град, несътворен от човешка ръка, пуст, блестящ, с постройки от стъкловидно вещество, което се огъва под човешка длан, с площади, настлани с жълтеникави кости на допотопни чудовища, и конусовидни кули, които потрепват от вятъра, но никаква стомана, диамант или лазерен лъч не може да се вреже в повърхността им, а тя прилича на обрасла с мъх дървесна кора... Градът е защитен от невидима преграда, тя изпуска искри, труднопреодолима е, а изпаренията на околните блата обгръщат като мътна вълна напуснатия град; дори при нисък полет погледът не може да проникне в това омагьосано място. Но най-странното явление, което установил изследователят, било, че

никакви микроорганизми не се срещат отвъд искрящата преграда. Там всичко сякаш било стерилизирано и покрито с прозрачен похлупак, за да се съхрани с хилядолетия. Когато излязъл от града, Александър С. разбрал, че се е излекувал от възпалението на очите си, от кашлицата и кожните обриви, причинени от бактериологичното оръжие, с което той се справил небезнаказано.

Той искал да заведе в скрития град и хората, които го придружавали, но в лагера намерил само обезглавени трупове. Оттогава почувствал, че се заплита в някаква тайнствена паяжина, която го влече към гибелта му. Отивал не натам, където искал, виждал тъмна стена, преградила изхода на тунела, изсечен в сред растителността, почвата пропадала под нозете му... и изведнъж като че ли някой започнал да го вика и да го води, да го подкрепя и ободрява. Усещал сблъсъка на двете сили, които се борили заради него, бил замаян от изпаренията на блатата и му се привиждала прекрасна жена, облечена в зелени дрехи...

— С бял шал, с качулка на главата и със светилник в лявата ръка — с въздишка допълни Матев.

Александър побледня и след мълчание отговори:

— Да, ти знаеш коя е жената. Можеш да ме ненавиждаш, но това ще ми попречи ли да я обичам?

Матев го погледна съчувствено:

— В какво си виновен? Ти си тук и си жив само благодарение на нея. Марта може да влияе на хора, които я обичат. В състояние е да ги изведе от всякаква опасност...

Двамата журналисти гледаха с недоумение ту Матев, ту — Александър. Донервалд дори пипна ушите си, като че за да провери на мястото си ли са и добре ли чуват.

— И друг път ми се е случвало — с измъчена усмивка каза Александър. — Тя дойде при мен, когато бях на Елерските плата. Накара ла пилота на хеликоптера да спрат край нашия лагер. Намери ме и ми съобщи нещо, което отначало не повярвах. Седмици вече аз се движех из тая пустош и търсех да открия туземците, застрашени от болест, която щеше да ги изтреби. Мой дълг беше да ги предпазя. Но не намерих никъде следи от човешки крак. Тогава Марта долетя и много обстойно ме осведоми, че не трябва да търся стъпките им, защото те се боят от мен и при редките си излизания от подземията,

където се крият по време на опасност, използват прастария, само техен начин на придвижване — „ходят“ опрени на пръстите на ръцете си. Аз казах: „Това не е възможно!“. А тя ме увери, че някакъв отдавна починал виртуоз твърдял, че всеки пианист с добра постановка и нормално тегло би трябвало да си прави подобни упражнения, те не били чак толкова трудни. И ме заведе на брега на едно поточе. Във влажната почва ясно личаха вдлъбнатини, оставени от човешки пръсти. Аз все още не бях убеден — може някой от моите хора да се е опрял, като се е навеждал да пие вода. А тя заповяда да се скрия, и запя. Гласът ѝ ме унесе, аз не разбрах изпод земята ли излязоха хората, които търсех. Те насядаха в кръг около нея, залюляха се като цветя под вятъра, устните им сякаш пиеха песента на Марта, а после — и думите ѝ, които не разбираха (но тя твърдеше, че е „говорила“ с тях), и доверчиво ми позволиха да им дам ваксина и да отрежа снопчета от косите им за изследване. Показаха ми и тоя невероятен вървеж... Всеки акробат може да ходи на ръце, но на пръсти, без усилие... гледката е смайваща. А Марта разкъса малахитовото си колие, раздаде им камъчетата, почерпи ги с ментолови бонбони и отлетя, без да ми обясни, без да се сбогува...

– Защо са нужни обяснения? — каза Матев. — Усетила те е, свършила е работата и си е отишла.

– Надявам се, че говорите сериозно — нерешително се намеси Донервалд.

А безцеремонният Войкович чумоса по славянски маниер присъстващите:

– Айде бе, братя! Стига сте се прехласвали! Такава жена няма. Вие си я измисляте.

От горния край на стълбището, което водеше към терасата, се разнесе Мартиният смях:

– Мене ли? Я да го видя тоя, който ще ме измисли!

Самоувереният Войкович остана с полуотворена уста.

Той присви очи, за да види по-добре „това творение от оня свят“, както по-късно благоволи да се изрази.

Марта слезе и безмълвно протегна ръка на Александър. И тъй като той в смущението си не я пое, тя се настани в креслото до него, без да покаже с нищо, че е засегната. А той приседна на пода, прегърна

коленете ѝ и след като мълчанието наоколо стана прекалено напрегнато, се изви към Матев:

– Нека не ти се зловиди. Това е начинът, по който елините, та дори и боговете им, са изразявали почитание и преклонение.

Марта се настани на пода до него:

– Хайде тогава взаимно да си изразяваме почитанията.

– Аз с нищо не мога да ви засвидетелствам моята благодарност. Вие ме спасихте — уверяваше я Александър.

Тя го накара да стане.

– Спаси ви хармонията, която носите в себе си и около себе си. Вие сте цялостен, преследвате целите си упорито и уверено. За мен е удоволствие да помагам на хора като вас... — и изведнъж тържественият ѝ тон пропадна: — ... А не... на разни патици в кълчища.

Този обрат въодушеви Войкович:

– Леле, госпожо! Чувал бях, че сте чудо, па не вярвах. Цял живот ще ви споменавам, само ми кажете, наистина ли ги правите тия работи?

Марта се разсмя като дете, после отвърна съвсем сериозно:

– Ако ми вярвате, какво значение има истина ли е или не.

– Па на всичко отгоре — и умна! — съкрушен констатира Войкович и се обърна към Матев: — Сърдиш се, брате, не сърдиш, и аз ще взема де се влюбя в нея.

– Влюбвай се! — великодушно разреши Матев. — Свикнал съм. Важното е, че тя мене обича.

– А за мен ще е важно, че ха съм закъсал някъде, ха госпожа Марта се е притекла да ми помага.

– Не се и надявайте — каза тя. — Вие много си се харесвате — сам на себе си. Гледате все на вас да ви е добре. А аз помагам на тези, които мислят и за другите. Едно време индианците са величаели вождовете си с титлата „Мъж, който мисли за хората“, тоест човек, който се грижи и носи отговорност. Да не си въобразявате, че ще хукна да спасявам оня безделник, дето точно сега бие своя крокодил с ракета за тенис?

– Какъв крокодил? Кой безделник? — се интересува Донервалд.

– Но вие защо не пиете и не ядете? — отвърна Марта. — Гладен сте и сте жаден — и побутна към него чашата и чинията.

– Не съм — неуверено отговори той.

– Не сте? — снизходително се усмихна Марта. — Уважаеми господине, аз усещам как някъде в Аляска една старица плаче, защото е загубила последния си зъб! Когато подстригват храстите в Нова Зеландия, все едно че режат моите коси... а вие тук, до мен, ще ме убеждавате, че не сте жаден! Някога, когато бях по-млада, знаех, че имам сила да внушавам, и се гордеех, че „предавам“ мислите и волята си, че мога да влияя. Доста по-късно разбрах, че това е себично, и почнах да се уча да „приемам“, да усещам и другите хора — радвах се на превъзходството си, докато не стигнах до горчивото заключение, че не аз съм най-ценният жител на планетата, че всеки човек е уникално произведение на природата и е достоен за възхищение — и след като се позамисли, Марта добави най-хлапашки: — Тая работа май не е много вярна, ама... хайде, от мен да мине. Нали е достатъчно, че не мисля само за себе си и ако не на всички, поне — на добрите хора... помагам. Все пак... съседи сме, на една планета живеем... И какво толкова казах, че сте се втреничили вие, четирима разумни мъже, та ме слушате? Яжте си и си пийте, пък аз ще ида да превържа онова дърво, дето Матьо го застреля завчера.

Четиримата се спогледаха като току-що пробудени.

– Мартичка, какъв човек си ти! — започна Матев.

– Как ще съм човек, като съм примадона бе, Матьо!

– Пак си решила да ме ядосваш!

– Затова си ми мъж, за да те ядосвам — невъзмутимо заяви тя и тръгна към вратата.

Войкович се опита да защити Матев, Александър замоли Марта да не ги напуска, Донервалд опита да възстанови добрия тон на разговора, и понеже всички говореха едновременно, Марта запуши уши и си свали ръцете чак след като се възцари тишина. Всред тая тишина тя седна до рояла, изпя една ария от Алесандро Скарлати, като преди това обяви, че изпълнението се посвещава на Александър С. така, както нейният съпруг му е посветил последната си творба.

След като тя свърши, неуморимият Войкович се интересува каква е тая творба.

Матев бе принуден да прочете произведението си.

Когато той млъкна, Марта настойчиво го изгледа и помоли:

– А сега, бъди така добър и добави нещо от мен. Ще се постарая да го измисля в твой стил.

И като се разхождаше пред смаяните си гости, издиктува на мъжа си следното:

„Остарялото момиче-манекен се замисли (доколкото можеше) и реши, че вероятно под плочата, заедно с Човека, са погребани и някои от неизвестните му писания. (Той някога имаше оловно ковчеже, в което криеше ръкописите си.) Тя нареди да вдигнат плочата.

Лъхна хлад и мирис на плесен. После някой въздъхна и от гробния сумрак се надигна Човекът. Даже не замижа от светлото.

Взе огледалото, което се изгърколи от чантата на припадналата дама, огледа се, намести добре главата си, затвори оловното ковчеже, където нещо припламваше и съскаше, и разкърши рамене. После с ковчежето под мишница Човекът напусна града, като не пропусна да прочете надписа на плочата

Тук заровиха радостта.

Тук почива умът.

Тук скриха светлината на Вселената.

Усмихна се.

Погледна примрелите от страх гробари и си каза:

– Горките! Дали им е идвало наум, че радостта не може да бъде заровена, умът не може да почива, а светлината на Вселената никой не може да скрие?“

– Госпожо, да не би вие да пишете и произведенията на вашия съпруг? — лукаво попита Войкович.

– Само това ми оставаше! — се възмути Марта. — След като на тоя свят съществува музиката, най-висшето изкуство. И след като гении са се добрали до такова съвършенство.

И тя отново отвори рояла и запя: „Припомни си моите думи, Евридика, Евридика...“

– Но защо тя пее това? — недоумяваше Войкович.

– Може би... защото тя самата, подобно на Орфей, ме изведе от подземното царство на мъртвите — каза Александър.

– И как ли е подкупила неумолимите богове? — с печал и като че ли с ревност изрече Донервалд.

– Навярно им е запяла — отвърна Александър.

Матев въздъхна невесело:

– Не само им пя. Извърши заклинание чрез силата на изкуството си. И ето те тебе „незваный, несуженый“, ето те, дойде у нас на вечеря.

– Май, че ти се е досвидяла вечерята — рече Марта, като довърши четенето.

– Ако си решила да ме дразниш, по-добре да вървим да спим — отвърна Матев. — Не стигат другите ненормалности, ами и по цели нощи не се спи в тази къща.

– Хайде де! — намеси се отново появилата се госпожа Писанска. — Всички къртят като порове, а онзи, рижият водопроводчик, така хърка в избата, че ми прогони мишките.

– Господи! — възправи се Матев. — Нима вече и живее тук?

– Той не живее, той пламти! — ехидно подметна Маца Писанска и уточни: — С тая рижа козина отгоре си, какво друго да прави?

– Да сияе! — се разсмя Марта, взе котката и се отправи към спалнята.

– Някои дами предпочитат да спят с котките си, вместо със съпрузите си — изрази недоволство Матев и понесе обиденото си достойнство към кабинета. Там се спря, позамисли се, установи, че няма от какво да е обиден — нито Марта, нито Маца Писанска са го засегнали с нещо, освен това ще е много по-приятно да прегърне и жена си, и котката, и да се разположи в удобното легло, отколкото „да проявява твърдост“ върху твърдия диван на кабинета. И мирно се прибра в спалнята.

И най-после в дом Матев се възцари сънят. Една нощна пеперуда се повъртя над спящите, загърна се в мантията си и... като че ли заспа и тя.

VIII. ЗА ЛЮБОВТА И ИСТИНАТА

*„Човек, който не се бои от истината, няма
защо да се бои от лъжата.“*

Т. Джеферсън

Утрото май че тръгна спокойно. Само някакъв куриер донесе кошница цветя за Марта и накара Матев да се размърмори:

– Тази госпожа Вещица си нямаше друга работа — направи те да изглеждаш по-млада от сина си, сега пак аз трябва да бера дертове, в смисъл — да събирам цветята от обожателите ти.

– Какво ти е виновна госпожа V? — се възпротиви Марта. — Аз винаги съм получавала цветя. Такава съм си направена — усмихна се на хората, попея им, те засияват... и ми дават цветя в отплата.

– Засияват, засияват... — продължи да мърмори Матев. — А аз си седя в сянката и чакам да ме удостоиш с внимание, та да засия и аз.

– Ооо! Той искал внимание! — разглези се Марта, настани се на коленете му и захвана да обръща внимание на очите, челото, устните, косите, брадичката, дори и на носа му.

След като Матев се почувства достатъчно нацелуван, той вдигна жена си, постави я на лежанката край прозореца и заповяда:

– Сега стой тук, пий кафе, прави се на мадам Рекамие и мисли хубави неща за мен, защото неотложно трябва да осъществя една идея.

Тъй като разказчето стана кратко, Матев не закъсна за обяда и бе възнаграден за усърдието си със следните новини: Константин Евр (истинският) се обадил, за да узнае смятат ли Матев да покровителстват този червенобрад измамник, който по неведоми начини е успял да провали невероятно сложния му експеримент.

– Колкото едно нещо е по-сложно, толкова по-лесно се разваля — с тенекиен роботски глас съобщи Марта, като гледаше иронично съпруга си. Навярно искаше да му припомни мисъл от неговите произведения, която тя считаше за баналност.

Матев не отвърна, защото тъкмо слушаше втората вест: ключът към избата е бил предаден на Барбароса в плик с щемпела на Борис Матев и кратка записка: „Засега живея в мазето“. Кой е донесъл плика? Дявол знае кой. Някой си. Човек с фуражка. Куриер. И какъв адрес има там? Дом Матев, за Червенокосия. Ха така! Браво! А записката не е писана от Борис. Особен почерк.

– Мирише на чуждо — установи Маца Писанска, след като се провря под мишницата на Матев, за да види и тя какво става.

– Да не би да го е писала Снежанка? — рече Матев озадачен.

Марта демонстративно разглеждаше брилянта върху пръстена си. Много беше заета. Не отговори.

– Всъщност кой в тая къща е виждал почерка на Снежанка? — предпазливо поде малката Матева. — Аз лично — никога. Питала съм се дори знае ли тя да пише.

– Не ми е известно дали пише, но твърде ловко се справя с моите компютри — някакво неясно подозрение трептеше в гласа на Матев.

– И с моите — неохотно призна Бояна.

– Момиче, на тебе пък за какво са ти компютри? — се зачуди Матев.

Марта се разсмя:

– Матю, ти си глухият цар! Ти единствен не си чул с какво всъщност се занимава госпожицата.

Последва обяснение, от което Матев разбра всичко, с изключение на това защо госпожицата е намерила за добре да стане прислужница.

Въобщо, обядът не вървеше.

– И като си представя, че горкият Барбароса стои сам и гладен в избата... — въздъхна Марта.

Наложи се горкият Барбароса да бъде поканен на обяд. Впрочем не беше необходимо да го обсипват със съчувствие, защото, като се изключи хранилището, дето лежаха бутилките на Матев, избата представляваше обширно приятно помещение, топло, сухо, обзаведено със старинни мебели от яко дърво и застлано с козаци и кожи. Там понякога Матев събираше приятелите си на мъжки гуляй, когато Марта отсъстваше от страната. Що се отнася до глада... И в това отношение не биваше да ожалват Барбароса, защото дъбовият шкаф приютяваше съвсем съвременен хладилник, но... все пак не е много учтиво да се тършува из чужди хладилници.

Та, горкият Барбароса се появи, хрисим и смирен, кротък и като че ли малко тъжен.

А Маца Писанска се обтегна и прошепна в ухото на Матев:

– И тоя ми мирише на чуждо, извинявай! — след което безцеремонно напусна трапезарията.

Барбароса почти не яде. Бе загрижен. Разсъждавал. Така каза. Човечеството губело своите позиции във Вселенската общност. До такова заключение бил стигнал. Чудовищното опустошение на една от най-хубавите планети не можело да се размине току-така. Дори и да се стигне до едно всеобщо омиротворяване, до възцаряване на разума... не е ли късно вече? Енергийните запаси на Земята все ще имат край. А нови енергии още не са измислени... Или са вредни...

– Много чудни хора сте вие, учените — го прекъсна Марта. — Хем вие насърчавате хищното разсипничество, хем се оплаквате. Че каква ви е работата? Създайте нови енергии и... баста. Може да използвате идеите на Матьо и да не се разправяме повече. Цял живот пише човекът, предлага ви например да получите гориво от утаечни скали, а вие броите звездите...

Матев се извини и стана от трапезата. Матев бе обидчив човек. Не всякога приемаше да се подиграват с творчеството му. А и защо да приема? Пише си той тихо и упорито, мисли, че издига духовния уровень на хората, макар и с незабележими величини, а те... дори и собствената му обична съпруга... Несправедливо е, все пак.

И се затвори Матев в кабинета си, и изпуши две лули тютюн, и изпи две чаши хубаво червено вино, и смелостта да пише се възвърна при него. И той сътвори „Песничка от славянски автор“:

„Бурята ме настигна на голо поле, омота ме в прах и изля върху мене и коня гърмящи водопади.

Стремях се към конюшните като към спасителен остров. А там заварих неразбория. Нямаше ток, прозорци бяха счупени и конярите и конете — изнервени.

Съборих кофа с дъждовна вода... и се включих в общата бъркотия. И тъкмо тогава Лупус намери да ми се радва и да слага мокри лапи по раменете ми. Блъснах го с коляно, без да го погледна, той се сви обиден и като че каза в ухото ми:

«Това пък защо?»

Нямах време да мисля или да се чудя.

Постарах се да въведа ред и потеглих към къщи.
И там ме чакаха счупени стъкла и липса на ток.
Запалих свещ, намерих алкохол, седнах и запуших.
И тогава пак някой произнесе: «Няма смисъл».

Засмях се геройски и си помислих за дамата от втория етаж. За нея адвокатът от партера говори с възхищение:

– Много изискана жена. Само дете нощем ходи по перваза и от време на време чува гласове.

Дамата всъщност не ходи по перваза. А ако е до гласовете — ето, и аз ги чувам.

«Само че тя си въобразява» — ми възразиха.

– От дете съм мечтал за подобно нещо — си казах печално. — Като малък вярвах в Дядо Коледа, а по-късно — в представители на чужди цивилизации.

«Аз не съм представител. Аз съм още... малко същество. Говоря ти така, за да ме разбереш по човешки. А представителите са много... представителни.»

– Аха. Значи си мъничко същество. И къде си се скрило?

«Защо да се крия? Аз си стоя тук, на едно парче материя, близо до твоя свят.»

– На астероид?

«Може и така да е. Стоя и възприемам.»

– А защо не дойдеш на Земята? Моля заповядай.

«Спазвам космическия закон за ненамеса в чуждите цивилизации. Вие имате твърде особени схващания по този въпрос. Все търсите да влезете във връзка, все говорите за неизследвани летящи обекти... И мислите... по човешки. Представете си, че и другите цивилизации са обикнали металите като вас и се загръщат в метални черупки, за да летят, че съществата от Вселената ви приличат и дори че слизат да ви изследват. Защо ще слизат, щом могат да ви изследват и отдалече? И защо ще се преместват в пространството по толкова примитивен начин?... Не искам да ви обиждам, но във вашата цивилизация има голямо разминаване между мисъл, действие и възможност за действие. А освен това вие се съпротивлявате. Всичко вършите с голямо усилие, защото искате да вървите срещу естественото развитие във времето.»

– Това... как да го разбирам?

«Ще се постарая да ти го обясня по човешки. Например вие някога сте живели в каменни пещери. После сте ги напуснали, но оттогава все се мъчите да се заселите в нещо подобно на пещерите. И вземате камък, натрошавате го или го стривате, размесвате го с вода... и си правите пещери. Но ги градите не в пусти и тихи места, а там, където владеят зеленината, влагата и вятърът. Вятърът, слънцето и влагата постоянно разяждат вашите пещери, а зеленината ги поглъща. И вие все строите и строите с много усилия и за кратко време. А ако вървите според природата, а не срещу нея...»

– Например?

«Сега ще ти покажа как може да си сътрудничите с природата. Измислих този начин, докато ви възприемах. Гледай!»

Намерих се в сред висока гора. Изведнъж дърветата захванаха да се огъват. Между най-раздалечените поникнаха млади фиданки, израснаха, образува се просторна и много приятна зала. Стволовете, плътно приближени, служеха за стени, клоните, здраво сплетени — за покрив. Местата, оставени за прозорци, се запълниха с бързо растящи кристали. Те засияха в разни цветове. Мъх застла залата, полази по «стените», после оформи мебели, ниши, подставки, преградни стени...

След като успях да се съвзема, помислих:

«Пещерата на горския цар! Само че кой ще се наеме да живее в нея?»

Отговори ми се:

«Грозна ли е? Неудобна?»

– Не, не! Просто... е... фантастична. Мисля, че хората няма да я възприемат.

«Ако всички живеят в такива сгради, ще бъдат много доволни. А има и други начини да се сътвори жилище. Ето.»

Бях под синкава прозрачна вода. Пред мен растеше град. Правеха го корали. Пясък се разстилаше по улиците, после сякаш се втечни и замръзна твърд и блестящ. А коралите зидаха стълби, зали, колони...

Чух:

«Тук трябва да се помогне малко. Океанските води ще бъдат повдигнати с трийсетина метра, докато бъде завършен градът. Но това не е противоестествено. Щом в някои участъци на океана водите са с два-пет и пет метра по-ниски, защо другаде да не станат временно по-високи?»

Аз не намерих какво да отговоря.

«Може би това, което виждаш, е твърде необичайно за твоя мисловен апарат? За почивка ще ти покажа нещо по-обикновено — жилище за студени места. Подобни са строили някога обитателите на тези области. Водата се размесва с лед и сняг, оставя се да се вледени отново, а тези водорасли, които обичат студа, се вплитат за красота и здравина. По-късно, когато се отопли помещението, водораслите се разрастват, обвиват стените и пода, натрупват се на места за лежане и сън, на местата за почивка и храна... И... да не би някой да е измислил по-удобни мебели?»

– Господи — въздъгнах — дали не ме е споходила някаква лудост от нов вид?

«Нищо подобно — ми отвърнаха. — Мисловният ти апарат е много добър и е в отлично състояние. Може спокойно да възприеме вида на постройките за топли страни.»

Милиони термити работеха трескаво. Градът, който вдигаха, би предизвикал шок и у най-напредничаво мислещите архитекти.

Зашеметен, затворих очи. Искях да си откъсна от тези неопишуеми гледки. И тогава разбрах, че не с очите си виждах. А гласът каза сговорчиво:

«Е, добре. Стига ти. Ще те оставя да починеш и да размислиш.»

Но съзнанието ми работеше с необяснима яснота. Спомням си, че през ума ми мина:

«По какъв начин може да бъде постигнато всичко това? Енергията, която...»

«Енергията! — ме прекъснаха. — Колко умствена енергия изразходвате вие, за да добиете... енергията! А тя е около вас навсякъде. Слънцето ви облива с енергия, Земята се тресе, стене от енергия, водите клопочат от енергия, изригват вулкани, бушуват бури, урагани... И всичката тая енергия си отива неоползотворена. А вие разлагате атоми. Не смятам, че е разумно.»

– И ние знаем това — възразих. — Но ще ми обясниш ли с какви способности може да се обуздае и да се впрегне в служба на човека тая енергия? И как да заставим корали, термити, дървета, бури и вулкани да бъдат в наша услуга?

«Егоистично човешко мислене — се обади гласът, като че ли с разочарование. — Дори и ти не можеш да се отървеш от човешкия

всепоглъщащ егоизъм. „Да заставим“, „в наша услуга“... Няма защо да ги заставяте. Те сами ще ви помогнат, ако... и вие им помогнете, ако ги „стимулирате“, както се изразяват вашите учени. А и енергиите може да... приобщите, вместо да ги „обуздавате“. Вие сте чада на тая природа. Тя би ви дала всичко доброволно, ако не я принуждавахте, ако не изтръгнахте от нея насила...»

– И как според тебе може да стане това?

«Ако дойдеш при мен, ще ти обясня. Аз не бива да слизам на тая планета, но ти не си се съгласявал със закона за ненамеса в други цивилизации и можеш да пристигнеш при мен.»

– Къде?

«Тук, някъде из Вселената. Уверявам те, няма да се каеш, ако се срещнем, макар че твоите сетива не могат да ме възприемат. Аз общувам с теб само по мисловен път и затова ще запиша в мисловния ти апарат това, което искаш да знаеш, а и много още. После, ако ти пожелаеш, ще се върнеш в твоя свят и ще предадеш знанието на хората, а ако предпочетеш да останеш с мен, ще ти се удаде възможността да възприемеш величието на Вселената. Ти си сам. За тебе не мисли никой. Харесваш ми. Хареса ми още когато беше известен естественик, прославен учен, но щом те принудиха да работиш върху проблем, който според тебе е във вреда на човечеството, ти си взе шапката и отиде да упражняваш своята стара и ненужна професия.»

– Да си ветеринарен лекар е много почитена професия! — се засегнах аз.

«Не е. Животните нямат нужда от лекари. Животните сами знаят как да се лекуват и биха го правили, ако вие не им пречите постоянно. Но защо се огорчаваш? Ще дойдеш ли при мен?»

– Да — казах след кратко колебание. — Кога? И къде?

«Утре. На това място, дето днес бурята отнесе шапката ти. До къпиновите храсти.»

– До къпиновите храсти? — опитвах се да си спомня мястото, защото съвсем не бях забелязал кога е изчезнала шапката ми.

«До къпините. Утре пак ще има буря. Ще използвам енергията ѝ, за да те взема, а енергията на къпините ще...»

– Енергията на къпините? — недоумявах.

«В къпините има неподозирана енергия. Всичко живо е заредено със страшна енергия. Можеш ли да си представиш каква енергия е нужна, за да разпукаш земята, да се надигнеш, да източииш ствол, да разпериш клони и зеленина, да станеш могъщо дърво, да изсмукваш сокове от почвата и да ги изпращаш на десетки метри височина, да едрееш, да заякваш и да устояваш на стихииите?... А утре бурята ще бъде грандиозна. Ела, преди да започне.»

Когато се събудих на сутринта, всичко ми се струваше сън.

Слънцето грееше предизвикателно. Чисто, празнично небе се изтегляше от край до край.

Отидох на работа. Следите от вчерашната буря бяха заличени, но безпокойството на конете като че не беше преминало.

Лупус ме посрещна радостен, забравил снощната грубост. Сложи лапи на раменете ми, после ме загледа в очите и изскимтя. Потупах го, поиграх с него, но той все проскимтяваше тихичко и аз реших да го взема на разходка.

Възседнах кротка кобила и без да размислям, се отправих тъкмо към мястото, дето вчера вятърът бе отнесъл шапката ми.

А в ушите ми постоянно звучеше една приятна песничка от някакъв славянски автор.

Тия славяни имат забавни хрумвания:

*«... Аз след своята шапка ще хукна
и дали ще се върна, не зная.»*

Хм. Лекомислено и очарователно.

Ето и къпините, а шапката ми не се вижда никаква. Кой знае къде ли се търкаля... и това ли беше мястото, откъдето хвъркна?

«Тук — обади се гласът. — Тук е, но ела по-късно. Върни коня и кучето. Коня и кучета не са ни нужни. Ела сам. След заник.»

Стоях и се мъчех да мисля. Дали не полудявам?

Странна лудост. Тя, изглежда, е обхванала и животните. Кобилата трепери цяла, а Лупус е залегнал, козината му се е изправила и в очите му се чете ужас.

Постоях доста време, опитах да успокоя и себе си, и животните, после в душата ми отново изникна безгрижната песничка: «Аз след своята шапка ще хукна...».

Върнах се бавно. Оставих коня и кучето, затворих се в кабинета си и реших да напиша всичко, което се случи.

Вече свършвам. До заник има още време.

Обзело ме е някакво весело упорство. Ще тръгна. Ще тръгна сам към мястото, където изчезна шапката ми...

*Аз след своята шапка ще хукна
и дали ще се върна, не зная...
... И ДАЛИ ЩЕ СЕ ВЪРНА, НЕ ЗНАЯ...“*

Матев прочете разказа и го обзе желанието и той да хукне подир шапката си и да се махне поне за малко от този побъркан дом, от този объркан свят. Но кой ли оставя добрите хора да правят каквото им се иска?

Гръмовен смях се носеше от трапезарията. Там бяха удължили обяда до вечерта. А, значи им е било добре, било им е забавно без Матев? И на какво се смеят? На глупости, естествено. Разбрали, че „грудките“ и „големите цветя“, засадени из полята, които предизвикват недоволството на Барбароса, са всъщност картофите и слънчогледът. Глупости. И кога най-после този риж лъжец ще напусне скромния ни покрив? И кой всъщност го е поканил тук?

Ох, ох, не бива човек така нетърпеливо и заядливо да задава въпроси. Понякога случаят си няма друга работа и му отговаря начаса.

Защото:

Появиха се изневиделица Борис Матев и неговата обожавана годеница Снежанка. Но вместо да подсилят веселието, сринаха го начаса. Борис — със смръщеното си неузнаваемо лице, Снежанка — с дръзкия си недружелюбен поглед.

И какво се е случило?

– Ние се разделяме — едва разлепи устни Борис.

– Така е по-добре, отколкото да се развеждаме после — додаде Снежанка с независим вид.

„Горкото ми момче! — помисли с болка Марта. — Знаех си аз, че този негов идеал няма да го доведе до щастието“ — и спокойно каза:

– Това не е повод да разваляте милото ни семейно тържество.

– И за какво тържествувате? — с пресипнал от мъка глас попита Борис.

– Тържествуваме затова, защото сме се родили хора, мислеци, чувстващи, възприемащи този прекрасен свят, който не може да бъде сломен от никакви неправди и злини, тъй като злото се самоунищожава от собствените си разрушителни сили — заяви Марта и продължи: — Какво от това, че тази прекрасна млада дама не те обича? Нали ти я обичаш? Нали благодарение на нея си изпитал най-висшето блаженство — привличането! Привличането, на което се крепи Вселената. Нас Земята ни обича и ни тегли. Нея Слънцето я обича, и тя — него, и съществуват заедно всред Галактиката, която с нежност и сила държи световите, а тя е под крилото на Вселената, и всичко е любов, движение, живот. И ние ей сега ще прием за Всемирната любов и за Истината. Защото Снежанка не е поискала да те заблуждава, нали? А ти си силен мъж и не би желал да те хранят с измами и фалшиви чувства. Или се лъжа?

– Не, майко, за съжаление ти и сега не се лъжеш — въздъхна Борис.

– Тогава, да прием! За любовта и истината! — и Марта вдигна чаша, но не я докосна с устни. Видя. Видя как Барбароса гледа Снежанка и как тя се взира в него. И начаса разбра. И бавно отпусна ръката си върху масата.

А Барбароса и Снежанка се изправиха и казаха:

– Ние пихме за любовта и истината.

– Любовта е тук — продължи Барбароса.

– А истината ще научите в най-скоро време — добави Снежанка.

После те двамата протегнаха ръце един към друг, вплетоха ги, мълком се поклониха и излязоха.

А Матев най-после осъществи мечтата си — грабна шапката си и хукна където му видят очите.

IX. НЕБИВАЛИЦИ, СМУТ И СВАТБА

„Духи ада любят слушать эти царственные звуки. Бродят бешенные болки по дороги скрипача.“

Л. Гумилев

Очите на Матев съгледаха тихи улички, зеленина, цветя, птици, които пърхат между клоните на дърветата в здрача, река, а край реката — старинен дом.

Матев опъна дръжката на излят от мед звънец. Отвори старичка прислужница и се зарадва:

– О, колко навреме идвате! Този път господин Винех е тук.

Да, не бе лесно да завариш големия композитор и цигулар Вергил Винех вкъщи. Той все пътуваше, пътуваше, изнасяше концерти, дирижираше, а понякога съвсем изчезваше от света — когато неговата тайнствена съпруга, госпожа V, госпожа Вещицата, го отвличаше из неизвестни селения. Матев не бе се надявал да го намери. Бе търсил само тих подслон, защото от време на време се ползваше от прелюбезната покана на Винех и ходеше да си почива зад дебелите стени на тая къща, където властваше тишината.

Винех посрещна мълком скъпия си гост, прегърна го, поведе го към най-любимата си стая, седна срещу него, наля коняк и го загледа със съчувствие.

И Матев някак без да иска, изля пред него огорченията си. Винех го изслуша, после взе цигулката си и засвири. И Матев със сърцето си разбра, че никакво значение нямат разните житейски несгоди, че някъде високо над тях господстват спокойствие, доброта и радост.

След като Винех сне цигулката от рамото си, никой от двамата не продума. Матев стана, протегна ръка с благодарност и цигуларят я пое, поведе своя гост към входа и само спря, за да извади роза от вазата и да му я даде с думите:

– За Марта.

И къде да се дене бедният Матев с тази роза? При Марта.

Но Марта се преструваше, че спи, и всички се преструваха, че спят, а Матев не беше от хората, които се влияят от преструвки. Той постави розата в аквариума и влезе в кабинета си. В душата му се стелеха божествените теми на тази позабравена соната от Тартини, която се нарича „Дидона абандоната“. Изоставената Дидона. И пъргавото му перо се подчини на звуците, които той единствен чуваше, и написа баладата за

НЯМАТА ЦИГУЛКА

Хората от това старо градче тъй много уважаваха труда на майстора, който работеше цигулки, че бяха насипали слама по улицата пред дома му, за да не би тропотът на колите да го смущава.

Майсторът правеше цигулки, чиито гласове бяха като разтопени слънчеви лъчи. Най-прочути музиканти свиреха с неговите инструменти и разнасяха славата му. Майсторът чувстваше цигулките като свои деца и вечер, преди да си легне, опитваше струните им, за да им каже лека нощ. А за тези, които вече беше продал, разпитваше, както се пита за близък човек.

Музикантите идваха, отнасяха някоя от рожбите му, той измайсторяваше друга на мястото на тая, която беше тръгнала по света, и тъй живееше, обграден от любимите си цигулки като от послушни дъщери, които той „задомяваше“ винаги за големи музиканти.

И само една от тези дъщери той никога не продаваше. Нея беше правил на младини, когато беше влюбен в едно момиче със светли коси. Затова и лакът на цигулката беше светъл, нещо, което тогавашните майстори не смятаха за проява на добър вкус. А тонът ѝ бе мъхнат и тъмен като гласа на това отдавна мъртво момиче. Когато беше тъжен, майсторът свиреше песните, които бе пяла отдавна-отдавна мъртвата девойка, и му се струваше, че говори с нея.

Но една нощ, по време на страшна буря, която омиташе сламата по улицата, блъскаше капаците на прозорците и караше камбаните на черквата да звънят сами, всред гръмове и мълнии пред вратата на майстора спря каляска с черни коне и от нея слезе най-големият цигулар на света.

Майсторът го посрещна зарадван, повика слугинята да поеме мокрия му плащ и го покани да се сгрее. Но цигуларят не го чу, защото вече беше взел една цигулка и я пробваше. И свиреше на нея тъй, че на майстора се стори, че бурята е навлязла в стаята и светкавиците се мятат обезумели. Цигуларят остави инструмента, изпи чаша вино и засвири на следващия, изреди всички и посегна към светлата цигулка с тъмен тон. Майсторът понечи да го спре, но да се изтръгне цигулката от дългите силни пръсти на музиканта бе равносилно да се ограби плячката от най-страшния разбойник.

И той засвири и сякаш застина и заприлича на пеещите ангели в преддверието на катедралата. Опиваше се от звука на цигулката. Свири толкова дълго, че бурята във стихна и се чуваше пръхтенето на мокрите коне. После притисна до гърдите си цигулката:

– Тази!

Майсторът му говореше нещо, плахо протестираше, но цигуларят остави куп злато на масата, прегърна майстора и отнесе цигулката под разкопчаното си палто.

Майсторът замислено разрови жълтиците, без да ги вижда, и каза на слугинята:

– Може би така е по-добре, Агата. Аз ще умра скоро, нека знам, че е в най-добрите ръце.

– Той ви я грабна като крадец, господарю.

– Много искаше да я има. Той съчинява музика и неговата музика е тъжна. Нима може да свири тъжните си пиеси с весела цигулка? Освен това, той е млад, а на младите се прощава всичко.

И цигулката пое по света да разплаква хората.

Първият, който заплака, бе кочияшът. Музикантът не се стърпя и засвири в каляската, а на кочияша започнаха да му се привиждат домовете, които запали, когато беше на война, майка му, която умря самотна, белият кон, който го спаси от смърт, а после си счупи крака и трябваше да го застрелят...

Следващият бе камериерът в хотела. Той си спомни, че цял живот бе мечтал да види морето, и не само да го види, а да стане капитан и бързата му бригантина да пени вълните край Огнена земя, Добра Надежда, Тасмания, Надветрените острови... а бе принуден да носи чай и закуски, да подрежда стаи и да лъска обувки посред нощ.

На концертите плачеха всички без изключение. Старите дами ронеха сълзи за младините си, младите — за това, че не са се омъжили за любимите си, господарката намираха някое затънтено крайче от съвестта си, от гордостта си или от голямото си желание да имат нещо. Само децата не плачеха. Защото бяха невинни. Възрастните мислеха, че са твърде малки, за да разбират.

Дотогава всички се прекланяха пред цигуларя. Сега започнаха да го боготворят. Монарси отваряха пред него дворците си, банкери — касите си, красавици — сърцата си.

Но цигуларят имаше една голяма слабост. Беше картоиграч. И една нощ проигра всичко. Последният му залог беше цигулката. Спечели я най-богатият колекционер на музикални инструменти. Всъщност той с тая цел бе започнал играта. Колекционерът събираше цигулки, а след това плащаше на известни музиканти да му свирят с тях.

И тъй, той повика най-големите цигулари, за да им покаже новата придобивка на колекцията си. И цигуларите започнаха да изпробват цигулката един след друг, но тя бе занемяла. Вместо мъхнатия тъмен глас, който трогваше и най-суровите хора, се чуваха звуци, които напомняха хълцане и стонове. Студена пот обливаше тези, които слушаха, а колекционерът пресипнало шепнеше:

– Не може да бъде! Не може да бъде!

След това прати да извикат бившия стопанин на цигулката.

Той долетя замаян от радост, сграбчи я и поиска да засвири, но тя захрипя като умираща старица и млъкна. Цигуларят обезумял я питаше:

– Защо не свириш?

„Ти ме проигра“ — отвърна глухо цигулката.

– Но другите цигулари? Защо не пееш в техните ръце?

„Не са достойни да ме имат. Върнете ме на стария майстор!“

– Той умря.

„Тогава никога вече няма да свиря. Моята душа не е дървена като на другите цигулки. Трябва да обичам този, който свири на мен.“

– Значи ти ме обичаше!

„Обичах те. Но ти ме проигра. И аз никога вече няма да пея.“

Тогава в гнева и безумието си той я хвърли на пода, а когато видя как се счупи и как кордите, освободени, отскочиха, измъкна ножа от

колана на един офицер и се самоуби. Кръвта му опръска цигулката, но тя хладно напомни:

„Ти ме проигра.“

Колекционерът, треперещ, викна на един от слугите си:

– Изнеси я веднага! Не искам да я виждам повече!

Слугата я качи в стаята си, зави я с кърпа, а после я понесе като болно дете при един познат майстор на инструменти.

Майсторът я залепи много изкусно, но когато я връщаше, каза:

– Тая цигулка е правена от велик майстор, но е няма. А може би е и умряла. Няма душа.

Слугата я постави в сандък, пълен с дрехи, и хлопна капака.

Сред дрехите беше тъжно и скучно. Те все си бърбеха стари клюки — коя рокля на коя сватба е присъствала, коя дантелена якичка е била заляна с вино и кое копче се е откъснало и избягало от законната си петелка. Бяха добре настроени към цигулката, радваха се, че такава знатна вещ е в тяхната компания, но някак не можеха да разберат защо не се интересува от клюки. Мислеха я за приятна, но малко старомодна. Съвсем не им идваше наум, че модата важи само за дрехите, а цигулките стават по-ценни, колкото повече остаряват.

Но веднъж се случи нещо необичайно. Цигулката чу, че някой плаче, облегнал глава на сандъка. И разпозна гласа на внучката на слугата. Цигулката се разтревожи, защото никога не бе чувала деца да плачат в нейно присъствие, и надви мълчанието си:

„Защо си тъжно, дете?“

Капакът се отмести и цигулката видя внучката на слугата, но тя съвсем не беше дете.

Цигулката беше забравила да брой годините. Момиченцето беше станало красива девойка. А девойката плачеше, защото годеникът ѝ беше взел участие в един бунт против краля и утре щяха да го бесят. Тя се молеше, повтаряше името на годеника си и се заливаше в сълзи.

„Почакай — каза цигулката. — Струва ми се, че познавам това име. Не се ли казваше така момченцето, което играеше с теб и което ти скритом водеше да ме види?“

– Да, това е той.

„И е вече мъж?“

– Студент е. И свири на цигулка както никой друг. А утре ще го бесят!

„Почакай — прекъсна я цигулката. — Ти каза, че той свири като никой друг...“

– Да, но каква полза от това?

„Никой не знае какво може да му е от полза. Даже аз може да съм полезна. Това, че безропотно понасям своето нещастие, съвсем не значи, че мога по същия начин да понасям чуждите скърби. Ще опитам да ви помогна, но трябва да знам имаш ли достатъчно любов у себе си, за да ми дадеш малко назаем. Защото моята любов я проиграха. И оттогава аз не мога да пея.“

– Ще ти дам всичко! Цялата си любов, душата си, живота си! Само го спаси!

„Добре — каза цигулката. — Утре ме вземи със себе си. Когато те пуснат да се простиш с него, му прошепни като предсмъртно желание да поиска да посвири пред тълпата. А когато потърсят цигулка, дай мен.“

Студентът каза предсмъртното си желание. Навалицата зашумя. Донесоха му цигулката. Настана мъртва тишина. Само бесилката безсилно поскърцваше, защото предчувстваше, че е изпуснала жертвата си.

Момъкът засвири. Мъхнатият тъмен глас се разля като виолетов здрач над площада. Жените заплакаха. А след тях и навъсените мъже, и войниците, и палачът, и кралицата, която гледаше от балкона. А когато и очите на краля започнаха да примигват често, кралицата помоли:

– Помилвай го! Най-голям грях е да убиеш човек, у когото свети пламъкът на гения.

И кралят го помилва.

Момъкът галеше цигулката и в забрава питаше:

– Но нали ти беше няма? Мъртва?

„Понякога е нужно да ти дадат назаем малко любов и истинска, а не дървена душа, за да се съживиш — въздъхна цигулката. — Печалното е само, че някои разбират това едва в предсмъртния си час, а някои въобще не го проумяват никога.“

И някаква жалост към всички хора — нещастни и щастливи, болни и здрави, бедни и богати, обхвана писателя и той извади розата от рибешкото царство, намери ваза, подреди я и я остави върху

нощното шкафче край Мартиното легло, за да я види тя, когато се събуди. Защото Марта вече спеше без преструвки и хълцаше насън, и беше нужно Матев да я приласкае и отмахне тъжните ѝ сънища.

На сутринта отново всички почнаха да се преструват на незасегнати, на хора без проблеми.

Единствен Борис не излезе от покоите си. Наложил се Бояна кротко да почука, за да му поднесе закуска. И тъй като той гледеше отнесено, тя го помоли да се подкрепи с чудесен билков чай, направен по старинна рецепта. Борис отпи и каза:

– Ти да не си решила да ме тровиш?

– Защо? Не е ли хубав? — се удиви Бояна и сама опита чая.

Борис призна, че първата глътка му се сторила неприятна, но после сякаш топъл мед се влял в тялото му и събудил душата му.

– Отлично — усмихна се Бояна и Борис изведнъж видя, че устните ѝ са коралови, зъбите — мерджанови, клепките — босилкови... и че тя е много, много хубава.

– Какво е това чудо? С какво ме напои? — се разтревожи Борис.

– С любовен еликсир — засмяно отвърна Бояна и излезе.

„Омръзнали са ми чудесата на тая къща — с раздразнение отбеляза Борис, но начаса си даде сметка, че мъката му е стихнала, а на това отгоре — че се е появило у него желание да говори с Бояна, да я гледа, да разбере каква е тя. — Я стига! Аз да не съм Ромео? Довчера влюбен в Розалинда, едва зърнал Жулиета, и се втурнал да мре с нея. Да прощава уважаемият Шекспир.“

И Борис бързо се приготви и заслиза по стълбите с някакви неопределени желания — искаше му се и да се озове тутакси на морския бряг, да погледа делфините, и да се занимае с декора на своя филм, и едновременно с това да слуша тиктакането на часовника в антрето пред стаята на майка си. И в тоя миг го срещна госпожа Маца Писанска и му се изсмя. Това всели у младия мъж митичен ужас и той изхвъркна от дома, и не се върна цяла седмица.

А в тази седмица се случиха какви ли не събития. Най-първо дойде Барбароса, довлече един товар фрезии за Марта и поиска да говори с господин Матев.

– Със сина ми ли или с мен? — пожела уточнение писателят.

– Разбира се, с вас. Какво има още да разискваме със сина ви? А вие бяхте добър към мен и аз ви дължа обяснение.

А, не, не, не! Безмерно търпеливият и благороден дух на Матев вече посрещаше с отвращение разните закъснели извинения и оправдания. Не искаше. Не искаше. Не искаше да слуша. Но как да вдигне този двестасантиметров тип, който навярно тежеше колкото бивол, и да го запокити през прозореца? Пък и да признаем — не бяха такива обноските на достойния мъж Матев. А който е добре възпитан — пати. И е принуден да изслушва всякакви небивалици. Червенокосият гигант ги ръсеше обилно. За да изясни произхода си, той почна от средновековната история, където са безчинствали поне шестима Барбароса — крале, владетели, сарацински пирати. С кого поточно се отъждестви той, не се разбра, но че бил пропаднал в някакви кладенци на времето, когато се сражавал с двуръчния си меч, било въвн от всякакво съмнение. И като се озовал в незнаен век и под властта на учения Евров, взел името му за известно време. А после... после срещнал Снежното момиче. Снежанка. Неговата възделена мечта. И чужда годеница. Това пък било просто непоносимо. Още повече че тя самата не само не се изненадала от появата му, но и твърдяла, че я е предизвикала.

– Как така?... — опита да вметне Матев.

А Барбароса каза нещо зашеметяващо. Тая ми ти Снежанка — как мислят? — да не е дошла от нищото? Когато Матев-син почти се разболял, след като му показали един фантом, един сътворен от науката мираж, госпожа Вещицата се смилила и решила да даде на видението плът. Една от нейните помощнички се съгласила да бъде преобразена, за да вникне по-пълно в тайните на метаморфозата, а и защото отначало Борис ѝ се понравил. Но после ѝ дошло наум, че сама може да си направи мъж по вкуса, и повлияла върху Барбароса, изтънчила го, дала му част от знанията на Константин Евр, с други думи, постигнала хибрид между граф Уго Барбароса и учения Евр. Но и това не ѝ стигнало — прибавила черти от някои герои на писателя Матев и след това...

– О, Господи! Няма ли да ме пощадиш? — възкликна сразеният Матев.

– А ти защо го слушаш? — нададе глас изпод масата госпожа Писанска. И се показа тази котка, скочи върху библиотечката и отвисокото взе да се заяжда с Барбароса: — А ти тогава защо се целуваше с Бояна?

– Не се целувах с нея, а със Снежанка, късогледо животинче.

– А вѐн, на двора, когато гонехте самодивите и тралалато?

– Е... сбърках, случва се... дори в оная опера, където пѐ госпожа Марта... там графът сбърка графинята с прислужницата — без свѐян се заоправдава Барбароса.

– Не си сбъркал. И друг път се целуваше с Бояна. И се червеше, щом я видиш — настояваше котката.

– Че аз ли съм виновен? Той — и посочи Матев — ме измисли такъв — да тичам подир момичетата, да ги обичам всичките по малко и да лъжа. Та той дори не знае силата, която има. Той не подозира, че и жена си е измислил...

– А, не! Тук бъркаш! — се окопоти Матев. — Тя си беше невероятна още преди да се оженим.

– Признавам, да, била е. Но случвало ли ѐ се е преди това да среща извънземни, да пътува през времето, да спасява от разстояние загиващи, да възкресява мъртви брѐстове? Повтарям: не знам какъв писател си, но си голям вълшебник, мой магистре — и Барбароса подгъна коляно пред Матев с най-достолепен маниер.

– А ти пък си голямо тралала — му рече Маца.

Барбароса прие лукав вид:

– Що се касае до „тралала“-то, твърдението ви е истинно — не сте го съчинили вие. То ви е дар от чародейката Бояна.

– Няма ли да се свършат тези чираци-магьосници!– извика Матев.

– Защо пък да се свършат? — се зачуди Барбароса. — Някой ден те може би ще станат магистри като вас. И тихо, незабележимо ще преобразяват хората. Защото ако нещо носи сила, то влияе. Вие не знаете как се чувствах аз например, когато Бояна ме водеше да слушам госпожа Марта. Там ме оплитаха такива чудни сили, там музиката проникваше в клетките ми и аз бях друг, и след като Фигаро изпя, че гаси фенера и ляга да спи, аз усещах, как всичко в мене свети и понесох моята светлина по нощните улици, и я нося досега. И ако няма да ви досадя, моля удостоявайте ме от време на време с компанията си. Преценете добре, аз не съм отвлякъл годеницата на вашия син, тя сама ме поиска и сама дойде при мен.

– А Бояна? — обади се от високо Писанска.

– Нали я наричаше „мр̀хла“? — ехидно отвърна Барбароса.

– Това са наши, междуособни отношения, тапир такъв. И си отивай, защото ще ти кажа, че си носорог.

– Внимавай само да не ме изкараш рогоносец — със закана рече Барбароса, пожела на Матев лека нощ, тръгна си и на всичко отгоре затананика: „Угасвам си фенееееера, ще лягам аз да спя“.

След посещението на Барбароса Матев повика Бояна и се заинтересува тя пък защо и как се е озовала в ролята на прислужница.

– Нямах друг изход — захвана да се изповядва Бояна. — Обичам го...

– Кого? — смая се Матев.

– Борис. Още от времето, когато стана победител в ралито за купата „Форум“. Там бяхме с него цяла нощ, преди да дойде майка му и да го отведе. Той после ме забрави. Увлече се по една измислена Снежанка, а всички вие с възторг приехте тази противоестественост. И как си представяхте техния брак? И децата им, които никога нямаше да се родят, защото Снежните момичета не стават майки.

– Но ти защо не си ми казала, защо измисляше какво ли не? И тези съселчета-мутанти...

– Ако бях казала, вие с възможностите на вашето бясно въображение щяхте наистина да закрепите или закърпите каналите между времената, а мене те ме ползват — и тя извади от джобчето на лепената си престилчица касета. — Искате ли да се порадвате — и я постави в някакъв апарат, който напомняше видеото на малката Матева, и там се мярнаха опожарени хижи, и крепости, обрасли в лишеи, и тъмна пещера, където облечена във вълчи кожи старица къпеше гола девойка с разпуснати коси и нареждаше: „Нека върви в пусти гори, дето петел не пее, дето пиле не хвърчи...“, и я кадеше с дим от билки, и ѝ подаваше крило от прилеп, за да го носи в колана си. — Магия за любов — поясни Бояна и изключи апарата. — Названията на билките успях да възстановя. И от тях има полза — и тя се усмихна загадъчно.

Матев не намери какво да ѝ каже. И спомена най-ненужното:

– Ами онова там... Тралала?...

– Измислих го. Прибавка към вашите измислици. Чужда намеса, осигуряваща контрол. Не се безпокойте. Евров е осведомен.

– И той ли е замесен в тази лудост?

– Защо не? И него ползва.

– И той ли лъже?

– Не. Само спестява малко истина.

– Да, дааа... Кон до коня, лъжец до лъжеца. И ти — всред тях. Не го очаквах. Такава симулантка!

– Не ме упреквайте, господин Матев, аз го обичам, а любовта оправдава всичко.

– Кого по-точно? Маца твърди, че се целуваш с Барбароса.

– А как мислите, мога ли аз да се преборя с бяла мечка?

– По-точно — с рижка.

– Не. Бялата мечка тежи осемстотин килограма, а рижката — само двеста — и след като направи това научно съобщение, Бояна каза, че е време да посрещнат госпожата. Госпожата се връщаше от Австралия и Океания и носеше със себе си три папагала (за щастие — неговорещи, и за още по-велико щастие — предназначени за подаръци), перо от щраус, бумеранг и някакъв туземен музикален инструмент, за който Матев каза, че би могъл и сам да го издяла, а Марта се въодушеви и му поръча да издяла два.

Малката Матева посрещна Марта с добра вест, че Борис току-що се е върнал, а той самият слезе по стълбите, облечен като принц, а и с държание на принц. Целуна ръка на майка си, снизходително погали сестра си по косата, зае централно място и подхвана светски разговор. И след около четиридесет минути го доведе до съществената тема — известно ли е на уважаемото му семейство, че датата на сватбата му е обявена.

– Има си хас! — се възмути Марта. — Но струва ми се, ти измени намеренията си.

– Да, измених ги, но датата на сватбата не съм отменял.

– Какво искаш да кажеш с това? — се интересува малката Матева.

– Възнамерявам да не си развалям сватбата. И ще помоля Бояна да стане моя жена.

– Откажи му, откажи му! — се намеси като някакъв зъл дух Маца Писанска. — Нека се потръшка малко тоя загубеняк!

Бояна мълчеше и гледаше уж обидено, но с нежност.

– Фу! Мръхла с мръхла! Разиграй го поне! Докога ще съм жива да те уча?!

Може би точно поради тези съвети Бояна се съгласи да се омъжи за Борис. А може би и заради признанието му, че той отбягвал да се връща вкъщи, за да не я среща. О! Как ще я забрави! Той винаги е помнил момичето от Монте Алба, но съдбата...

Да, колко му е да увериш едно влюбено момиче, че винаги си го обичал, но съдбата...

И те се ожениха.

Каква беше сватбата ли? Прекрасна. Превъзходна. Ослепителна.

Присъстваше дори мадам Писанска, нагиздена със златнобяла панделка.

Х. ЗА ЗМЕЙОВЕТЕ И ВАМПИРИТЕ, ЗА ЛАЛА И ЛАЛО, ЗА ПОТОМСТВОТО

„Как слънцето Божие грей.“

П. П.

Славейков

След като изпратиха младите на сватбено пътешествие, Матев си отдъхнаха, намериха си друга, истинска прислужница и седнаха да се видят спокойно и да си поговорят.

– Като си помисля какво ми мина през главата — каза Матев. — И особено онези литературно-плакатни лозунги: „Любовта е тук“, „Истината ще научите“, „За любовта и истината!“... Втриса ме от подобни изрази и от подобни действия.

– Какво искаш от подправени хора? — сговорчиво отвърна Марта. — А и от мен. Нали трябваше да се стресне с нещо този наш загубен син.

– Загубеняк! — назидателно я поучи Писанска.

– Ами това говорещо изчадие? — попита малката Матева. — Това пък откъде се взе? — и намести Маца като яка на шията си.

– Подарък, естествено — рече Марта. — От нашия добър приятел професор доктор Беля.

– Уверена ли си? — неохотно произнесе Матев.

А Марта захвана да цитира пасаж из новелите му:

– "Уважаеми господине, аз усещам как някъде в Аляска една старица плаче, защото е загубила последния си зъб. Когато подстригват храстите в Нова Зеландия, все едно че режат моите коси... а вие тук..." ще ми говорите, че не знам как се е получила собствената ми котка.

И Матев бе поласкан, че толкова точно помнят произведенията му. И през ума му мина лъстивата мисъл, че ненапразни са усилията

му, а това го подтикна да иде в кабинета си, да поработи с удоволствие две седмици, за да направи разказ със странно заглавие: „За змейовете и вампирите, за Лала и Лало, за потомството“. Той почваше така:

*„Каквото искаш да вземеш,
отначало го дай.
Мекото побеждава твърдото,
нежното побеждава грубото.“*

Лао Дзе

Писателят Матев прочете на глас:

– "Мило потомство! Ако не си станало по-справедливо, по-миролюбиво и, общо взето, по-разумно, отколкото сме ние (или бяхме) — и тогава няма що — върви по дяволите!

Изразявайки това смирено пожелание, с дълбоко уважение.

Аз съм (или бях)

Твой..."

– Алберт Айнщайн! — изрече с неизразима гордост великата певица Марта Матева и продължи с възторг: — Отбележи, Матю, той казва: „Твой Алберт Айнщайн“. Да, така казва моят любим гений Алберт Айнщайн.

Мъжът ѝ прие възторга с подозрение:

– Доколкото си спомням, твоят любим гений беше Алесандро Скарлати.

– Скарлати е композитор, следователно няма никакво намерение да съперничи на Айнщайн, освен това никъде не е писал „Твой“. А пък Айнщайн, значи, е мой! И аз го обичам.

– Дори и когато те праща по дяволите? — се интересува дъщеря ѝ.

– Че той не праща мен! — с учудване възрази Марта. — Той много добре знае кого да праща по дяволите.

Писателят Матю Матев, по съвместителство съпруг на Марта (тя твърдеше, че е обратното), реши да я подразни по възможно най-любезния начин:

– Моля разясни ми най-сетне следния въпрос: ти уж постоянно се грижиш за целокупното човечество, а едновременно с това винаги

подчертаваш, че нямаш нищо общо с него.

– Аз нямам нищо общо с побърканото човечество, но тъй като все пак то притежава две-три капки здрав разум...

– Доколкото си спомням, ти веднъж предложи на учени-психиатри вместо да лекуват лудостите, да се опитат да ги засилят, за да се види дали „точката им на кипене“ няма да доведе до скок в човешкото мислене...

Марта се прозя преднамерено:

– Аз колкото предложения мога да предложа, ако седнат да ги изпълняват...

Писателят Матев явно държеше да продължи развлечението.

– И какво е последното ти предложение?

– Най-послед човечеството да стане такова, каквото трябва да бъде — решително заяви Марта.

– Например?

– Да се отърве от всекидневните, всеобщи и всевластни лудости.

– Кои по-точно? — поиска да знае дъщеря й.

– Погледнете отстрани: някой немислещ и неотговорен дори пред собствената си съвест нарежда да бъде пресушено някое блато. И подчинените му — слепи и глухи — се втурват да изпълняват. И през ум не им минава подозрението, че началникът им е взел неправилно решение, а когато настъпи екологична катастрофа, всички много зачудени се питат как тъй е станала. И след като съборят паметници на културата, се питат, и след като разболеят цяла детска градина, и след като построят завод, който бълва отрови съвсем безсмислено, от него няма никаква печалба, ни полза... И ако някои добросъвестни писатели се опитат чрез силата на словото да осветят публиката, в крайна сметка те сами осъзнават, че говорят на глухи, и се обръщат към децата, като хранят крехката надежда, че младите сетива още не са загрубели, че свежата памет ще съхрани воплите им и най-най-най-послед ще израсне поколение, което няма да повтаря грешките на по-възрастните.

Матев изпрати с въздишка речта на жена си и уморено попита:

– Не ти ли омръзна да надничаш в мислите ми? Не разбра ли най-послед, че аз рано или късно ти ги съобщавам гласно...

– Или ги написваш тайно от мен и аз трябва да чакам, докато се наканиш да ми ги прочетеш.

Матев се засегна:

– Да, аз пиша тайно! Издебвам мига, когато си в Нова Зеландия, Финландия или Еквадор, заключвам се, с трескава скорост съчинявам, само и само да не ме усетиш и...

Марта много нежно го целуна и го загледа с умиление, свъсеното лице на Матев започна да се изглажда. Като се мъчеше все още да запази хладно изражение, Матев се заслуша в ласкавия глас на жена си:

– Аз се напругам чак от другия край на света да разгадавам мислите ти, защото те обичам. Виждам идеите ти, радвам се, но изпълнението им е чисто твоя работа, в която никой не може да се меси, и ще ми струва усилия да вниквам ред по ред в изложението им. Не е ли по-лесно да прочетеш написаното?

Поласканият Матев с последни сили задържаше останките от раздразнението си:

– Като че ли си неграмотна!

– Но на мен ми доставя удоволствие да чувам гласа ти — с подкупваща усмивка възрази Марта, примъкна табуретка в старинен стил (в нейно отсъствие Матев бе обзавел кабинета си като приемна на бенедиктински абат), опря гръб о гръба на мъжа си, намести главата си на рамото му и рече. — Слушам те.

Не може да се каже, че на бедния Матев бе особено удобно, но той започна:

– "Начин да бъдеш щастлив и такъв да останеш, има само един — не се удивлявай на нищо." Да, лесно му е било на римлянина да раздава съвети. „Не се удивлявай!“ Аз пък все се удивлявам. Е, навярно не съм достигнал възрастта, когато удивленията излизат от употреба, но като си помисля — дали е щастлива тази възраст? Засега съм доволен от моята — почти двайсет и пет. Не съм наивен, струва ми се, не съм и глупав. Но как да не се удивлява човек на такова нещо: в най-страшната жегга, в най-голямата оскъдица на вода, при най-драстичните заплахи на закони и разпоредби, някой смее посред бял ден да пере килим, и то на двора, съвсем на показ. Кой е този безумец смел? Една жена. Хубава, приятна... и някак особена. Какво ѝ е особеното? Я да помислим. А! Тя няма възраст. От оная категория е, за която Марти Ларни казва: между двайсет и две и осемдесет. И още кой се мерзелее върху килима? Русо скокливо момченце на дванайсет-

тринайсет години. Двамата се забавляват чудесно. Пуснали маркуча, шляпат с боси нозе, смеят се, въобще, добре се развличат. Да видим докога.

– Добър ден. Имам неприятното задължение да ви глобя.

– Урааа! Ще ни глобяват! — виква момченцето.

– А защо? — усмихва се жената.

– За разхищение на питейна вода — строго заявявам аз, вадя легитимацията си и кочана с квитанциите.

– Значи сме разхитители? — с възторг произнася жената.

А детето — с невинен глас:

– И сме по-важни разхитители от завод „Оникс“? — и след като среща гримасата ми, която иска да рече: „Как си позволявате?“, то продължава още по-невинно: — Не, не вярвам да сме ги надминали. При изпирането на килима за един час ние ще употребим 632 литра вода, а завод „Оникс“...

– Неее — ласкаво го прекъсва жената. — Тоя килим ние ще го перем поне сто и трийсет минути.

– И пак няма да догоним завод „Оникс“, който за минута...

– Почакайте! — възмутен възкликвам аз. — Оставете на мира завод „Оникс“, той е държавно предприятие. Обяснете защо ще перете цели два часа този чист вече килим...

– Ами... нали ще ни глобите — продължава да ме залива с усмивки жената — така ще ни излезе по-евтино глобата, а освен това ние също сме държавни.

– Да, държавни сме! — с гордост потвърждава хлапето. — Ние сме граждани на тази държава. Може ли да има по-държавни хора от нас?

Ааа, това хлапе ми се вижда твърде странно. Макар че... погледнато отстрана... обикновено хлапе, даже и коляното му е одрано, както се полага на екземпляри от неговата възрастова група.

– И тъй като сме съвсем държавни хора и безмерно честни данъкоплатци, моля заповядайте да си получите глобата — прелюбезно ме кани жената. Отваря тържествено вратата на къщата и ме повежда по стълбището.

Аз се обръщам към момчето, което остана на двора:

– Ако обичаш, веднага спри водата.

– Невъзможно! — важно заявява то — Щом Лала е решила да ви прави компания, аз, докато чакам, ще поляя слънчогледите. Надявам се, известно ви е, че за да израсне един слънчоглед, необходими са му средно петдесет литра на...

Аз се втурвам разярен от тая наглост, затварям крана, хващам за ръка хлапето и го вкарвам насила в къщата. Тъй наречената Лала ни гледа с възторг и ни настанява в хол, така обилно окичен с висяща, пълзяща, виеща се и, както ми се струва, дори клокочеща зеленина, че аз неволно замиждавам и признавам пред себе си: това не е за вярване. А Лала казва:

– Лале, донеси води.

– Всички в тая къща ли се казват Лали? — успявам да попитам аз.

– Защо? — учудва се тя. — Аз съм Лала, той — Лало.

– А баща му?

– Той е в океана.

– Моряк?

– Не. Прави чинии.

Изправям се, готов да изчезна. Тя снизходително ме докосва и ме облива с блаженство. Аз се отпускам в креслото зашеметен. И като в просъница чувам гласа ѝ:

– Успокойте се. Не сме луди. Всичко ще ви обясня. Ние затова сме ви поканили.

– Как тъй... поканили? — се мъча да се осветя аз. — Дойдох да ви глобя...

– А това работа ли ви е?

И аз внезапно се сещам, че не ми е работа. Работата ми е да напоявам тая земя. Затова съм учил толкова време. А ме карат да замествам някаква болна инспекторка и да събирам глоби само защото съм най-млад в службата, току-що дошъл от института.

– И хобито ви не е за вас — продължава Лала.

Докато се питам откъде знае тя какво е моето хоби, Лало носи десетина чаши, пълни с вода.

– Опитайте. Чудесни образци. Вода от Тасмания, от Лигурия, от Есекс, от Тангри-нор, от Инд, горещо ви препоръчвам тази — от водопада Фуего... — и се обръща към жената: — А за ослепителната Лала — вода от ледниците на Анапурна.

– Но вие не сте ли майка и син? — започвам да пелтеча аз.

– Сме, сме — кимат ми съчувствено — но когато поискате, можем да бъдем дядо и внучка, брат и сестра, зет и шурей, Лала и Лало...

Ха! Шегобийци.

– А бащата на семейството как гледа на тези ваши представления?

– Не гледа. Зает е. Прави чинии, както ви обясни Лала — отвръща хлапето.

– В океана?

– А къде другаде?

– И защо точно там?

– Зелените човечета се произвеждат най-лесно от водорасли — обяснява момчето. — Не си набръчквайте челото с озадачен вид. Пределно ви е ясно за какви човечета говоря. Да, да, за поставените в летящите чинии, които са вашето неприлично хоби.

– Защо неприлично? — изръмжавам аз.

– Защото... ние не събираме изображения на ваши произведения, нали? — учтиво вметва жената.

– Но какво значи това? Нищо не разбирам.

– Трябва да му обясним, Лале — благосклонно кимва жената и малкият захваща да ми говори с тон на търпелив учител:

– Вие от години събирате снимки и съобщения за тъй наречените НЛЮ. Такова е вашето хоби. Имате картотека. Имате много материали. Тези данни ги имат и разни държавни институти, но за разлика от вас, те не ги показват за щяло и нещяло на всеки, който се интересува. Не ме прекъсвайте, за да ме питате какво лошо има в това. Има лошо. Разпространявате изкривена информация. Онези, от държавните институти, мислят, преди да говорят, и не всичко казват, защото не са уверени, че това, което виждат, е истина. А вие изтъквате очевидното и повреждате човешките умове. Не ме прекъсвайте, за да ми съобщите, че очевидното е вярно. Не е вярно. Вашите очи не виждат както трябва и каквото трябва, поне що се отнася до този проблем. Очевидното ви кара да правите погрешни изводи. Въобразявате си, че сте наблюдавани от чужда цивилизация, която се носи по въздуха в летящи чинии и ту се показва във вид на малки зелени човечета, ту — като великани в светещи облекла. Въобще — неразбория. И затова, хайде да

се разберем поне с вас: човечетата и великаните от летящите чинии са наши произведения. Нещо подобно на това, което вие наричате работи. Сътворяваме ги в океана от водорасли, планктон и... каквото ни е нужно. Металните черупки, в които ги затваряме, синтезираме от морската вода. И всичката работа я вършим без помощта на чужда цивилизация. Но помислете си, защо ще им е на онези, далечните, да кръжат над главите ви, затворени като консервени кутии? И как ще преодолеят космическите разстояния с толкова примитивни средства? Разберете, вие отдавна не сте им интересни.

– А защо тогава са тук? — успях да вметна недоверчиво.

– Не са те. Ние сме, нали това ви говоря. И сме тук от началото, заедно с вас. И както виждате, не сме много по-различни. Само че сме малко на брой. А вие се нароихте и започнахте да ни притеснявате. Не се опитвайте да ми зададете въпроса: „Кои сте вие?“. Сам ще ви обясня, щом съм почнал. Във вашата картотека има сведения и за някаква изчезнала зелена раса. Както виждате, не сме изчезнали и не сме зелени. Не ни срещате често, защото обикновено използваме други измерения. Нужна ни е много повече вода, отколкото на вас. Предпочитаме да живеем близо до водата. По тая причина някога вашите прадеди ни вземаха за водни духове. Да, обичаме водата. Но чистата вода! А вие от години тровите тази вода, която не е само ваша! И ние, какво, да мрем ли? Ако сте решили да се самоубивате групово, както често правите, когато си отваряте войни, ние не желаем да ви последваме. И се спасяваме, тоест спасяваме каквото можем. Превърнали сме се в чистачи! Непрестанно произвеждаме тъй наречените зелени човечета, за да запазим от замърсяване колкото е възможно повече водни площи. Но и тяхната помощ е недостатъчна. Възмутително! Не ви ли стига земята, та разваляте и водата, и въздуха? Дори огъня развалихте! Ние страдаме невинно заради вашето безумие...

Докато момчето произнася патетичната си реч, в съзнанието ми проблясва — но, да, летящите чинии са се появили масово, когато е започнало голямото замърсяване — атомни взривове, химизация, изкуствени материали, които не се разпадат... И всичко това сме го направили приблизително за един век! Ей, че сме пъргави! Но ако тези бивши водни духове са се наели...

– Престанете да мислите, когато ви говоря! — строго напомня момчето и е готово да продължи, но аз вече нямам сили да слушам.

Лала е забелязала състоянието ми:

– Стига, Лале, той не възприема вече.

– А за какво ни е тогава?

– Дай му вода от Банска Бистрица, размесена с роса от Памир.

И ме наливат с това питие, но не то ми помага, а пръстите на Лала, които придържат брадичката ми. Накрая кихвам и като че ли идвам на себе си. Питам:

– И защо съм ви?

– Заради завод „Оникс“ — с тъга в очите отвръща Лала. — Аз ви изтъкнах, че не ви е работа да глобявате горките перачи на килими. Вие си казахте: „Да, работата ми е да напоявам тая земя“. Но щом засега не можете да сторите това, свършете нещо полезно — и тя млъква в очакване да дам съгласието си.

– Какво?

– Спрете завод „Оникс“.

– Как?!

– Вие имате пълномощия. Никой от колегите ви не ги е използвал, защото се е страхувал от отговорност. А по-страшна е безотговорността. Заводът трови не само реката, но и подпочвените води, за разхищенията да не говорим

– Но...

– Вие сте в състояние да го обезвредите. Вярвайте, поколенията ще ви бъдат благодарни.

– Но...

– Нали все някой трябва да го направи?

– Но...

– И вие ли се боите?

Сякаш някакъв безстрашен демон се вселява в мен. И заявявам:

– Добре.

– Кога? — упорства Лала.

– Сега — надигам се аз.

– Трябва да ви предупредя, че вече не може да се откажете. Думите ви са записани върху водата — и хлапето разклаща някаква стъкленица с надпис „Аралско море“.

– Няма да се откажа. Отдавна е трябвало да стане, всички го знаят и всеки казва: „Ама, как ще спрем цял завод?“.

– И никой не казва: „Как ще изтравим водите на цяла равнина?“. А кое е по ценно — заводът или равнината? — продължава да ме убеждава Лала. — И от кое хората, тоест държавата, ще има повече полза?

А хлапето изгубва необичайния си назидателен тон и с подкупваща усмивка изрича:

– Ние ненапразно твърдим, че сме държавни — мислим държавнически, грижим се за държавите и точно сега — за точно тази държава.

А аз стоя в глуповато недоумение, чувствам се като жабок, попаднал във волиера. По едно време се сещам:

– Не е ли време да вървя?

– Време е, време е! — радостно отговарят Лала и Лало.

И тръгват да ме изпатят.

На двора водата отново тече върху кръглия килим. Но килим ли е това? Той пред очите ми се раздвижва, надува се и се превръща в нещо, което съм виждал само по фотографиите в моята картотека. Поглеждам с ужас минувачите. Те нищо не забелязват. По корпуса се появяват отвори. Лала и Лало явно се канят да се приютят в този неидентифициран и засега нелетящ обект. Триъгълен люк се разтваря, двамата хлътват в него и на отчаяния ми шепот: „Къде отивате?“ — също шепнешком отвръщат:

– Отиваме да се правим на вуйчо и племенница, на свекър и снаха, на зълва и етърва, на Нина и Нино... О, момент, дайте си пълномощията.

И Лала залепя палец върху инспекторската ми карта. Докато гледам с почуда зеления отпечатък, който по-скоро прилича на смачкано листо от коледниче, ме лъхва раздвижен въздух и преобразеният килим изчезва от погледа ми за секунди. А минувачите си вървят спокойно — ни чули, ни видели. Сядам под сянката на отрупаната с плод праскова, опитвам да запаля цигара, но ръцете не ме слушат. Нещо ме удря по рамото. Подскачам. Успокой се, човече. От клоните се е отронила праскова. Захапвам я и не след дълго улавям, че неволно съм почнал да си тананикам: „Върху вода написа своите думи и те са трайни, неизменчиви като водата...“. Има нещо невярно в този

текст. Водата може да е изменчива, но е трайна като самия свят. И е същата, която е паднала от нагорещените пари около планетата, за да образува първичния океан.

Но стига размисли и леност! Време е.

И аз се вдигам на борба. И за огромно изумление, сполучвам да закрия завод „Оникс“. След победата първата ми работа е да отида в къщата, дето видях Лала и Лало. Звъня. Никакъв отговор. Отвъд оградата наднича съседка:

– Няма ги. От две години са в чужбина.

А зелената градина е изложила на показ пред слънцето всичките си багри.

– Кой им полива цветята?

– Отде да знам. Никой — прозява се съседката и недоверчивият ѝ поглед ме пъди. Но аз промушвам ръка през решетките на вратата, за да взема зеленясалата медна чаша, пълна с вода, където плава лист от лавър. Върху метала са гравирани думите *Virtuti et merito* — „За храброст и за заслуги“.

Та кажете, добри хора, как да следвам съвета на римския поет? И как да не се удивлявам?

Марта помълча, вдигна притворените си клепки като след сън и каза:

– Добре. Надявам се, че децата ще те разберат.

– Стига междуременно да не пораснат и да се „вляят в редиците на крачещото към светли бъднини човешко общество“ — мрачно промърмори Матев.

Марта се провря под мишницата му и го загледа усмихната:

– Може да не ти се вярва, но човечеството наистина върви към светли бъднини, въпреки всичките си щуротии. И преди да извърши някоя непоправима глупост, винаги се явява поне един светъл ум, за да го възпре. А някой ден добрите сили ще се обединят...

– И ще настъпи Раят на Земята — продължи да мърмори Матев.

– А защо не? Ти виж само как се получава: някоя нация живее в мир със себе си и със света. И там се настанява благоденствието. Това според мен става, защото наоколо се наслоява положителна биоенергия, образува добра биосреда и тя защитава цели континенти

дори от природни бедствия. А лошите излъчвания на човешките мозъци, натрупани върху някои нещастни пространства, постоянно водят до размирици, неблагоприятие, катастрофи...

– Теорията ти е интересна — се оживи Матев.

– Каква ти теория! — едва не се обиди Марта. — То си е живата истина. Ти погледни само у съседите Стоеви — те се карат, децата им боледуват, цветята им вехнат, къщата им се руши...

– Е, това е естествено.

– А когато размерите са по-големи, не е естествено? Знаеш ли, идва ми наум една стара приказка. Още от времето, когато имало разни кралства, княжества и всякакви други феодални владения, например Бургундия, Нормандия, Лангедок...

Матев остави листовите и погледна Марта:

– Хайде да излезем на терасата. Ще ти поднеса твоя любим чай, ще се разположим удобно и това детенце най-после ще иде да си учи уроците.

– Хм. Вече не ти е удобно да прегръщаш жена си — успя да вметне Мария, но той се направи на глух, отпрати със строг поглед дъщеря си, изведе Марта на балкона, настани я и я помоли да продължи.

– Та, в едно такова кралство живеели бабичка и деденце. Аз си ги представям едни дребнички, пъргави, добродушни, бабичката намира време и да се закичи с цвете, а бузите на дедето са розови като на Дядо Коледа, защото той не се отказва да си сръбне чашка вино след вечеря...

– Деденцето може да си „сръбне“ след вечеря, а един здрав и силен мъж в цветуща възраст — не.

Матев опита да се размърмори отново, но не му бе позволено.

Марта се разсмя весело:

– Не забравяй, о, силни и красиви мъжо, че и ти си дядо, откакто нашият син се ожени.

– Още нямам внуци, а дъщеря ми е почти дете.

– Да, детенце на седемнайсет години. А моите старци са се оженили, когато тя била на тринайсет, той — на шестнайсет години, и народили деца, и ги изгледали, и внуците изгледали, и ги пратили по света, а те останали да живеят в сговор и обич край селска черквица, съградена на най-високото място в околността, малко отдалечена, но

всред чудни ливади, дето пасели овчиците на бабата, край бистра река, дето дядото ловял риба...

– Гледката ще бъде завършена, ако прибавиш че около малката им къщичка цъфтели рози и липи...

– Пеели славеи и подвиквали пъдпъдъци — доуточни невъзмутимо Марта. — Но една сутрин бабичката, докато наливала мляко на дедето, взела да му разказва съня си, а той бил такъв: Дошъл покровителят на черквичката свети Иринеи или свети Раймунд, да речем, и попитал: „Нинон, щастлива Нинон, нима не ти е жал за хората?“.

– А! Бабичката се казвала Нинон? — даваше вид, че се вживява Матев.

– А деденцето — Симон. И били известни с прозвището „Добре, Нинон, добре, Симон“, на старофренски звучи чудесно: „Бон, Нинон, бон, Симон“.

– И на младофренски не звучи зле — опита да вметне Матев.

– А това било така, защото те винаги се съгласявали един с друг и никой никого не прекъсвал, особено ако му разказват приказка.

– Извини ме, отсега ще бъда само слух. И тъй, свети Раймунд...

– Или свети Иринеи от съня гледал много тъжно. Бабичката се хвърлила в нозете му и се завайкала: „Ах, господарю, свети Раймунде (или свети Иринее), кажи що да сторя, та да е угодно на тебе и на Господа?“. А светецът ѝ зашепнал поверително: „Вашият крал е не само зъл и жесток владетел, той е вампир. За него кръвта и страданията на поданиците му са чиста роса, а омразата, която питаят към него, е манна небесна. Той подхранва с нея силите си и затова е дълговечен и неуязвим“. „Но тогава?“ — запитала Нинон. „Отнеми омразата“ — отвърнал светецът, благословил я и се стопил в светлината на зората. Бабичката се събудила и, както знаем, разказала съня на своя обичан Симон. И заумували те заедно и решили да тръгнат по цялото кралство — дядото ще разказва съня на всички свещеници и на своите колеги — клисарите, а те — кой от амвона, кой — в кръчмата, ще убедят мъжете, щото в деня на свети Иринеи или по Възнесение Господне например да мислят цял ден добро за своя крал. Бабичката пък ще върви от град на град, от село на село, ще намира акушерките и знахарките, които лекуват добитъка, та с тяхна помощ да свърши същата работа всред жените. Децата навярно са били

причислени към грижата на свещениците, защото, освен неделни училища, където се изучава Закон Божий, други не е имало. И тъй, Нинон и Симон обходили кралството и в деня на свети Раймунд всички подвластни започнали да мислят с добро за краля. Съчувствали му, че е толкова стар и самотен... И тогава започнало чудото. Кралят се задъхал, загърчил се и най-сетне извергнал черната си душа, която изпълзяла като змия от устата му, но начаса захванала да расте, защото се захранила от страха на хората. И колкото повече се разчувало за това знамение, и колкото повече хора се стъписвали от ужас пред вида на черната змия, толкова повече тя се уголемявала и заяквала. И станала огромен огнен змей. И се наложило да се появи съответният юнак и да погуби змея.

– Нещо повече за юнака? — усмихнат рече Матев.

– Разбира се, после него го избрали за крал, защото покойният нямал потомство. Но важно е друго — от убития змей потекла кървава огнена река и плъзнала да гори всичко по пътя си, все по-широка и дълбока, понеже в нея се вливала хорската злоба, себелюбието, бездушието — това кралство не било пълно с ангели и жителите му, като виждали чуждото нещастие, си казвали: „Не ме интересува“ и дори: „Пада им се, нека пострадат“. И реката се разливала, и търсела път към океана. И тогава на двата ѝ бряга застанали Нинон и Симон.

Те, след като обходили кралството, дълго се търсили, а ето — сега били разделени от огън и кръв. Но бабичката и деденцето, без да се поколебаят, нагазили пламтящата река, устремени един към друг. И огънят стихнал пред тяхната любов, и кръвта се оттекла, и реката поела към океана бистра и животворна. А старците, прегърнати, мокри и щастливи, тръгнали към дома си, като не пропуснали да кажат: „Добре, Нинон, добре, Симон“.

Писателят Матев се замисли, мълчаливо отпи от чашата с коняк и загледа жена си в очите:

– Ти, мила ми Мартичке, никога не разправяш приказки случайно. Какво си наумила?

– Нищо — невинно вдигна рамене Марта. — Аз си имам работа. Утре вечер всички телевизии по света ще предават на живо концерт по композицията на Вергил Винех „Гласовете на Земята“. Много добре става. Винех е събрал в този опус песни от цял свят. Обработил ги е по

фантастичен начин, съчетал ги е със съпровод на електронни инструменти и... това ще бъде концертът на годината, ще видиш.

– А днес аз ще говоря по телевизията с младежта на планетата, разбира се, и с възрастните, децата и старците, които биха желали да ме слушат. Предаването ще се мултиплицира.

– Какво ще им кажеш, драгий ми господине?

– Това, което ти би желала да чуеш — ще ги помоля по време на твоя концерт всички те да отправят най-хубави мисли не само към хората, които обичат, но и към тези, които ненавиждат, към които изпитват страх, недоверие, омраза... Нека по времето, когато ти пееш, цялата Земя бъде обгърната в облак от добри мисли...

– А дали ще те послушат?

– Че да не би дядо Симон да е бил по-красноречив от мен?

– А онези, които няма да чуят красноречието ти?

– Ще помоля всички, които са ме гледали, да убедят близките си, познатите, да разпространят молбата ми чрез пресата и по радиото.

– Чудесно, Матьо. Ето ти една въздушна целувка, залепи я на носа и стани да се приготвиш. Искам да се появиш на екрана блестящ и покоряващ.

И тя собственоръчно среса косата му и пошепна зад ухото му някакви тайнствени думи, които били залог за сигурен успех.

И писателят Матев завоюва небивал успех. Телефоните завъняха още преди да свърши предаването. Марта се засмя гордо, нареди на дъщеря си да включи електронните секретари и да помоли централата да й осигури нова радиотелефонна връзка.

– Това пък защо ти е? — се удиви дъщеря й.

– За добри приятели — поясни Марта и се зае да обяснява на гардеробиерката си как би желала да изглежда утре вечер.

Но добрите приятели много попречиха на гардеробиерката.

От разтревожения глас на професор Беля бликаше възмущение:

– Скъпа Марта, това ще бъде изумително, както повечето от начинанията ти. Но защо действаш винаги сама? Не разчиташ ли на моята помощ? Животните също мислят и ако бих могъл да ги подготвя... но за това се иска време.

– И няма да ти стигнат цели трийсет и три часа? — с укор произнесе Марта. — Достатъчно е частната ти радиостанция да съобщи на първата срещната в ефира гарга!...

– А ти отде знаеш — смутено преглътна доктор Беля. — Отде знаеш, че враните са единствените птици, които имат общопланетен език?

– Тъкмо! — зарадва се Марта. — Точно тях ще използваш за универсални преводачи. И не губи време да говориш с мен, щом можеш да влизаш в контакт с такива симпатични същества като гаргите.

– Ами насекомите, рибите, бозайниците?...

– Не се разсейвай! — строго заповяда Марта. — И не изпадай в паника. Имаш цели трийсет и три часа. Ще успееш да се свържеш дори с раците-отшелници — и тя победоносно погледна дъщеря си. — Видиш ли, маменце, татко ти днес свърши чудесна работа. За двадесет и четири часа ще настрои цялата Земя, а след още седем, тези, които спят, ще станат, работещите ще се постараят междувременно да мислят добро, който ме слуша...

– А тези, които ще се веселят? Или решават извънредно съсредоточено сложни задачи, или ще бъдат в смъртна опасност?

– Веселите и съсредоточените и без това не мислят зло. А смъртните опасности... те пък защо трябва да възникнат точно тогава?

Госпожица Мария Матева, или както всички я наричаха, малката Матева, въздъхна, уж съкрушена от лекомислието на майка си, и загрижено каза:

– Няма как, трябва да се помага — и заизкачва стълбата към покрива, където бяха разположени антените на нейната лаборатория, отдавна окачествени от майка ѝ като „телове и клечки“.

– Няма ли да хапнеш с нас?

– Не. Уредете си обяд за двама в интимна обстановка.

Марта установи, че има известна доза нахалство в отговора на дъщеря ѝ, но потуши недоволството си, защото предчувстваше, че следващите трийсет и два часа ще бъдат тежки. А за да не усети възлюбленият ѝ съпруг тежестта им, тя го посрещна на вратата, готова за излизане, и го поведе към „пътуване в неизвестността“ — така Марта наричаше излетите всред дивата природа.

Съпрузите Матевци се появиха в концертната зала час преди началото. Марта се затвори в гримьорната си и обяви, че не желае да бъде обезпокоявана. Но едно от високите кресла се извърна, на него седеше полуизлегната жена, сякаш сътворена от сребро и слонова кост.

– Няма и защо да се безпокоите, госпожо Матева — каза тя и от усмивката ѝ наоколо просветна, а цветята като че запяха. — Взети са мерки и всичко да бъде в ред. — И тя свали от ревера си странно украшение — мъничко гущерче — и го постави в косите на Марта.

Гущерчето трепна, залови се с лапички за къдриците и от това Марта доби вид на древна жрица, готова за божествен обред.

– Никак не се съмнявам, щом и вие сте тук, госпожо Винех — радостно отвърна Марта и госпожа V или тъй наречената госпожа Вещицата кимна, усмихна се и излезе.

Появата на Марта и на дирижиращия Вергил Винех сякаш омагьоса не само зрителите в залата, но и света. Когато концертът започна с песен за прекрасната Сицилия, цяла Италия се изправи на нозе и запя, после Индия вдигна молитвено ръце, Океания затанцува, Америка се отдаде на спомени, Бразилия прие своята песен като послание свише, Африка удари старообредни тамтами и възвести добри новини, в Русия зазвъняха всички камбани, в Скандинавия запалиха факли и огньовете, Китай и Япония пуснаха книжни хвърчила в небето, край бреговете на океаните заплаваха гирлянди от цветя... и само Марта чувстваше, че около залата се сгъстява нещо недобро, тревожно и се сили да спре песните, да задави гласа ѝ. Наистина, по едно време госпожа V се надигна, зарея поглед някъде високо, после бавно излезе, като че да посрещне първа съпруга си и Марта. А те приключваха концерта с отдавна забравена френска песен.

Неистови аплодисменти оглушиха Марта. Докато Винех целуваше ръката ѝ, тя едва успя да му прошепне:

– Изведи ме по-бързо.

Зад сцената чакаха някакви хора с телеграми, с писмени заповеди и всички настояваха да се спре концертът. Бяха помели охраната на залата и опитваха да се доберат до телевизионната техника. Тогава се появи госпожа Винех, или госпожа V, или тъй наречената госпожа Вещицата, и ги попита кротко защо е този смут. И се разбра, че по време на концерта са се получили масови неспасяеми инфаркти, загинали са няколко държавни глави, известни учени, писатели, политици...

Госпожа Вещицата покри всички с усмивката си:

– А да се е случило някакво бедствие, катастрофа? Какво е състоянието на хората в болниците?

И се оказа, че по време на концерта не е извършено нито едно престъпление, нито една несполучлива операция, голяма част от болните се почувствали здрави, на останалите положението се е подобрило, никъде по света не е станала катастрофа, дори вулканите на Камчатка са се укротили, дори островите на Япония не са потреперили, сякаш заслушани и те в небесния глас на Марта.

– И защо шумите? — продължи Вещицата. — Трябва да се примирим с факта, че най-сетне и вампирите умират. Стига да бъдат лишени от ежеминутната си порция омраза, злоба, страх... — и тя зачете имената на починалите, като пошуваше от време на време: „Хм. Този е приемал хвалебствия, а другият е бил по-коварен — хранел се е с незаслужена любов. Тези двамата са акумулирали енергията на по-талантливите от тях...“.

В това време изникна развълнуваният Матев и отдалеч завика:

– Мартичка, какво правиш? Те ще разгромят залата. Такава ли беше нашата цел?

И Марта храбро улови ръцете на композитора Винех, и го поведе към сцената. И повтори последната песен:

„Жан-Барт, прекрасен и смел, къде ще отплаваш, къде?

– За моите кораби няма предел, днес всеки пред мене глава ще сведе.

– Жан-Барт, прекрасен и верен, къде да те търся, къде?

– В безкрайното вечно море.

– Жан-Барт, мой безсмъртен любим, дали ще те видя, дали?

– След хиляди мили и хиляди ери при теб ще се върна и ще те намеря.

Помни ме добре.“

Когато отново гръмнаха ръкопляскания и викове „Браво!“, госпожа V замислено погледна Матев и каза привидно учудена:

– А Жан-Барт беше пират!

Матев сякаш получи покана да влезе в приятна игра:

– Но важно е, че тя го е обичала!

Госпожа Вещицата се усмихна и добави:

– Да, важно е поне един човек на този свят да те обича — и погледна Матев с очакване: — А кога ще имам удоволствието да видя отново вашата дъщеря?

Неочакваният въпрос забави отговора на Матев:

– Тя... не пожела да дойде на концерта. Не знам защо.

– Защото за разлика от невероятната Марта, гениалния Винех и всесилния професор Беля, тя предвиди, че въпреки интереса на концерта и експеримента, ще има милиарди спящи същества по света. И чрез своите „телове и клечки“ започна да настройва сънищата им... А междувременно даже успя да приеме в дома ви двама по-особени представители на разума, които наричат себе си Лала и Лало или Нина и Нино...

– Господи! И такава чудо ли имам под покрива си! — възкликна смаяният Матев.

– По-точно в момента тя е върху вашия покрив. И се стреми да докаже, че нашето потомство е станало по-справедливо, по-миролюбиво и по-разумно, отколкото сме ние, тъй че великият Айнщайн може да спи в мир.

След като приключи, Матев прочете съчинението си, видя му се недовършено, но сам се успокои: „Ще обмисля, навярно ще има помасивен финал“, и реши да се загрижи за домочадието си, което се бе разпръснало. Марта отново бе на някакво турне, малката Матева — на ветроходна регата със съучениците си, младоженците се обадиха два-три пъти с щастливи гласове, прислужницата бе акуратна и не се показваше често пред очите му, а Маца Писанска навярно се бе отдала на любовни подвизи, защото се прибираше изнемощяла и спеше по цели дни. Но как да се загрижи за това домочадие, когато то отсъства? Матев понечи да вдигне телефонната слушалка, за да се осведоми поне кой как се чувства, но го изпревариха. Една могъща радиотелевизионна компания му предоставяше време и го молеше да не отказва.

И Матев се съгласи да бъде излъчена тази недотам довършена новела, и само няколко часа след това събитията взеха да се развиват с главоломна бързина.

Първа се завърна малката и заподскача:

– Татко, ти ни преби! Ти си върховен, много те обичам.

След нея пристигнаха младоженците. Те му поднесоха колекция лули, огнива и кремъци в кожени кесийки. Бяха по-сдържани от Мария, но гледаха на Матев с възторг и нежност.

Допадна и на Марта, придружена от питомен гепард. Тя оповести:

– Не се стряскайте. Знаете коя е стопанката му. Тя, Винех, Александър и Белята ще бъдат тази нощ у нас. Сами поискаха. А Евров е зает и ти изпраща, Матьо, ей това — и тя подари на мъжа си шестоъгълно късче топаз. И се засмя: — Твърди, че било печатът на цар Соломон. Блазе ти. Сега разни духове ще ти бъдат подвластни.

– Бързо извикай някой дух и го накарай да ме направи голяма като него! — (Явно ставаше дума за гепарда.) Маца Писанска издаваше нареждания, възкачена на рамката на една картина, която изобразяваше крилат кентавър с трънен венец и паун в ръката. (Матев обичаше модерното изкуство.)

– А после как ще се катериш по картините и завесите — я отрезви Марта и показа на гепарда къде да се установи.

– Това пък защо е? — Матев посочи с очи гепарда.

– Нещо като визитна картичка на госпожа V.

„Горкият Винех — си помисли Матев. — На мене поне не ми стесняват къщата с такива едри зверове.“

Но изглежда Винех не само че не го стесняваха зверовете, но го и радваха. Още щом влезе, той се запъти към гепарда, облегна се на него и накара Мария да му завижда. Госпожа Вещицата, както всяка вещица, предпочете да стои до огнището, тоест — до камината. Александър С. се настани в стола-люлка всред Мартиния цветарник — навярно искаше да си представи, че е на експедиция в джунглите. Борис отведе доктор Беля на безопасно място — на ъгловия диван, там наоколо нямаше нищо, което би могло да бъде строшено, и подхвана разговор, за да му отвлече вниманието. И тъй като компанията окупира целия обширен хол, Бояна се зае да помогне на прислужницата в разнасянето на питиетата. Малката Матева се примъкна по-близо до обожавания от нея доктор Беля, Матев обикаляше гостите, като се стараяше всекиму да окаже внимание, а Марта застана в средата и обяви:

– Ако се държите така важно и сериозно, ей сега ще ви изтанцувам едно фанданго, може и трепак.

И всички се усмигнаха, и се приближиха един към друг, и Александър каза:

– Ето как шегата сближава хората.

– И то кои хора! — възкликна Марта. — Вие, упълномощените от цялото човечество да намерите най-добрия път за неговото развитие.

– За оцеляването — със скръбен глас напомни Матев.

– Всички ли мислят така? — ги изгледа Марта.

Хм. Може би не точно така, но... никой не наруши мълчанието.

– И си въобразявате, че тази безотказна система за възпроизвеждане — животът, е застрашена? Че някакво си смахнато човечество ще попречи на вселенската неумолима склонност към движение и растеж?

– Нашата мисия е по-скромна — отвърна доктор Беля. — Стараем се да съхраним човешкия вид, да го запазим от злините, които той сам е сътворил.

– И е въвлякъл в гибелния кръг всички обитатели на планетата — допълни Александър.

– И мене, значи! — се възмути мадам Писанска. — Аз казвах ли ви, че ще свършат света?

Госпожа Вещицата се разсмя и се обърна към котката:

– Не се разстройвай, няма да е скоро. — И продължи: — Но ние сме тук не за да леем сълзи и да тревожим невинните създания, а за да благодарим на нашия приятел Матео Матев за добрата идея, която може би е изход...

– Коя идея? — не се стърпя Марта.

– Тази, че ако периодично Земята бива обгърната от облак от добри мисли, иначе казано, от положителна енергия, то би могло в даден момент да се получи трайно енергийно поле, което би съдействало не само за подобрението на отношенията между хората — главна спънка за преуспяването на човечеството, но и би подпомогнало всичко, което носи в себе си живот. Известно ви е, че семена, облъчени с топлината на човешката ръка, покълнват по-бързо, израстват по-здрави и едри. А колко по-силна е мисълта, облечената в доспехите на думите мисъл, въоръжената с бляскавото оръжие на музиката мисъл, прикритата под шарката на багрите мисъл, препускащата върху бойната колесница на науката мисъл...

– А как ще ги заставите да мислят заедно, да мислят добро? — се осмели да я прекъсне Борис.

– Това е трудното — призна госпожа Вещицата.

– Какво пък толкова? — възрази Марта. — Аз ще ги помоля. И както се е изразил в едно от произведенията си моят мил съпруг, ще им напомня, че е време да станем богове и да засеем с разум звездите — и устните ѝ сякаш зарониха роса:

„Новият свят, в който ще живеем, ще бъде по-прекрасен от Страната на изобилието. Когато станат богове, тези хора ще заповядат на Океана: «Върни това, което погълна!». И Океанът ще се усмихне сговорчиво, и рибите ще изнесат върху люспите си образите на потъналите градове. Заоблени вълни ще шепнат забравена реч. Руси пуми ще дойдат да ближат отстъпчивостта на Океана, за да се упоят и забравят дъха на кръвта. Отраженията на кораби със зелени криле ще бъдат претоварени от златен прах, бисери, скъпоценни пера, мед, пипер, листа от чипилин, плодове на тамаринд, айоте и папайо, кожи, звънтящи глинени съдове, маски, бяла царевица, облекла, тютюн, викове на продавачи и шипове на виолетови звезди... Ще се разнесе мирис на смола и див анасон, крясък на папагали и оранжеви чапли... Оградите пред дворците на Слънцето ще се разсипят в сияещи зърна... и хората, които стават богове, ще запалят светилниците си с фитили от косите на Слънцето, за да разнесат блясъка на Разума, Смелостта и Любовта из ленивия мрак на Небето. Защото в Свещените книги е писано: «Аз рекох: богове сте». И не може да се наруши Писанието.“

Издание:

Величка Настрадаинова. За змейовете и вампирите, за Марта, за
потомството

Роман, български

Автор: Величка Настрадаинова

Редактор: Катерина Обретенова

Коректори: Илка Чечова, Калин Ненов

Предговор: Веселина Василева

Художници: Милена Йоич, Васил Иванов

Оформление на кориците: Елка Парушева, Вяра Крушкова,
Атанас П. Славов

Електронно оформление: Александър Василев, Калин Ненов

Първо електронно издание: фондация „Човешката библиотека“,
2013

(без ISBN)

*Ако **по**-желаете да ни подкрепите — парично или с отзиви :) —
заповядайте в [сайта ни](#). Всички събрани средства отиват при автора
и творческия екип или се влагат в подготовката на следващите книги
от поредица „Човешката библиотека“.*

ПО-ЖЕЛАЛИ:

Валентина Димова

Вяра Крушкова

Калин Ненов

Симеон Шопов

Димитър Стефанов

Атанас П. Славов

Веселина Узунова

Илка Чечова

Григор Гачев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.